

KENT KİMLİĞİNİ
YANSITACAK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE
UYUM SAĞLAYABİLECEK
ODUNSU BİTKİLER

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

KENT KİMLİĞİNİ YANSITACAK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE UYUM SAĞLAYABİLECEK ODUNSU BİTKİLER

• • •
Proje Yöneticisi ve Baş Editör:
Prof. Dr. Mustafa VAR

Editörler:
Prof. Dr. Salih TERZİOĞLU
Prof. Dr. Engin EROĞLU
Huriye Ç. MİMARLAR

Yazarlar:
Prof. Dr. Mustafa VAR
Prof. Dr. Salih TERZİOĞLU
Prof. Dr. Engin EROĞLU
Doç. Dr. Müberra PULATKAN
Doç. Dr. Derya SARI
Dr. Sertaç KAYA
Öğr. Gör. Şeyma S. CEYLAN
Huriye Ç. MİMARLAR
Şevval YÜZER
Arş. Gör. Tuba Gül DOĞAN
Ömer Tarık VAR
Dr. Esra ŞENTÜRK

Proje Koordinatörü:
Kenan İNCE

Proje Koordinatör Yardımcıları:
Sezgin AKSU
M. Mine GÜRDAL AYDIN

Yayına Hazırlayan:
M. Mine GÜRDAL AYDIN (Grafik ve Kapak Tasarımı)
Dr. Elif Berna ÜNAL
Selim PIŞKIN
Sozan MANSOUR

Kapak Fotoğrafları:
<https://www.inaturalist.org/observations/245323932>
<https://www.inaturalist.org/observations/245315660>
<https://www.inaturalist.org/observations/189461337>

ISBN: 978-625-7076-73-9
T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı
Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü Yayınları
Basım Tarihi ve Yeri: Şubat 2025, Ankara

© Tüm hakları saklıdır. Yayıncının izni olmaksızın çoğaltılamaz, kaynak gösterilmek suretiyle alıntı yapılabilir. Rehberde kullanılan tüm görseller ile ilgili Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü'nün herhangi bir sorumluluğu bulunmamaktadır. Her türlü telif vb. hususlarda sorumluluk VDS Peyzaj Mimarlık İnşaat ve Enerji San. Tic. Ltd. Şti.'ne aittir.

KENT KİMLİĞİNİ YANSITACAK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE UYUM SAĞLAYABİLECEK ODUNSU BİTKİLER

“siirt”

Kent Kimliğini Yansıtan ve İklim Değişikliğine
Uyum Sağlayabilecek Odunsu Bitkiler

İçindekiler

01. TAKDİM Murat KURUM Türkiye Cumhuriyeti Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı	2
02. SUNUŞ Prof. Dr. Kasım YENİGÜN Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürü	4
03. ÖNSÖZ Prof. Dr. Mustafa VAR Proje Yöneticisi	6
04. PROJE ÖZETİ Editörler	8
05. SİİRT DOĞAL YAPI ANALİZLERİ	12
06. SİİRT ODUNSU BİTKİ LİSTESİ	28
07. ODUNSU BİTKİ LİSTESİ TANITIMI	34
08. TABLOLAR	106
TEŞEKKÜR	120

T.C. ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

TAKDİM

Murat KURUM

Türkiye Cumhuriyeti Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı

Günümüzün hızla kentleşen dünyasında, özellikle de Covid-19 salgın süreci sonrasında; şehirlerimizin yeşil alanları ve doğal peyzajları, insan sağlığı ve çevre sürdürülebilirliği açısından hiç olmadığı kadar büyük bir önem taşır hale gelmiştir. Kentsel yeşil alanlar, oksijen kaynağı olması, açık havadan faydalanma imkânının yanı sıra kent içi hava akımı sağlaması, gürültü, toz ve zararlı gazları absorbe etmesi, doğal aydınlatma boşlukları oluşturması gibi ekolojik faydalarının yanında kentlerde yaşayan insanlarımızın psikolojik ve fiziksel sağlığının iyileştirilmesi gibi konularda da anahtar roller üstlenmektedir.

Ülkemiz 12.000'in üzerinde bitki taksonu ve 3.000'den fazla endemik bitki türü ile floristik açıdan zengin ülkeler arasında yer almaktadır. Doğal bitki örtüsü oldukça zengin olan ülkemizdeki kentsel peyzaj tasarım alanlarında, doğal bitki türlerinin kullanılmasına yönelik uygulama çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Ülkemizde yeşil alanların bitkisel tasarımında iklim değişikliğine dayanıklı doğal türlerin tercih edilmesine yönelik farkındalık projeleri de gerçekleştirilmektedir.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı olarak; Türkiye'nin dört bir yanındaki yerel bitki örtülerini inceliyoruz ve her şehrimizin ekolojik özelliklerine uygun doğal bitki türlerini belirliyoruz.

Şimdi de; bu bitkilerin peyzaj çalışmalarında nasıl kullanılabileceği konusunda pratik bilgiler sunmak ve sürdürülebilir kent peyzajı tasarımlarına yön vermek için Kent Peyzajında Kullanılabilecek Doğal Bitki Rehberi'mizi hazırladık.

Yeşil alanlarımızı arttırarak, doğal peyzajlarımızı koruyarak; sadece bugünün değil, gelecek nesillerin de sağlıklı bir çevrede büyümelerini sağlamayı hedefliyoruz.

Bu doğrultuda, elinizdeki "Kent Peyzajında Kullanılabilecek Doğal Bitki Rehberi"imizin ülkemizde daha fazla yeşil alan oluşması ve doğayla iç içe yaşam alanlarının artması yolunda önemli bir adım olacağına inanıyorum.

Doğaya saygılı, sürdürülebilir ve sağlıklı şehirler oluşturmak için atılacak her adımda, bu kitabın rehberliğinde hareket ederek daha yeşil bir geleceğe doğru ilerleyebiliriz. Hep birlikte daha yeşil, daha sağlıklı ve daha güzel şehirler oluşturmak temennisiyle.

SUNUŞ

Prof. Dr. Kasım YENİGÜN

Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürü

Kentlerimiz, insanlığın kültürel ve ekonomik gelişiminin merkezinde yer alan yaşam alanlarıdır. Şehirlerimizin peyzajı, doğal çevrenin korunması ve kentlerimizin sürdürülebilirliği için kritik bir rol oynamaktadır. Ülkemiz floristik açıdan zengin ülkeler arasında yer almakta ve bu konuda önemli bir potansiyele sahiptir. Bu potansiyelin temel sebepleri arasında ülkemizde iklim farklılıkları ile jeolojik ve jeomorfolojik çeşitliliğin var olması, zengin su kaynaklarının bulunması, topografik yapıda ortaya çıkan büyük yükseklik farklarının olması, Anadolu'nun doğusu ve batısı arasında ekolojik farklılıklar bulunması ve bunun floristik farklılıklara yansması ile ülkemizin üç fitocoğrafik bölgenin (Akdeniz, İran-Turan, Avrupa- Sibiry) keşişim noktasında yer alması olarak sıralanabilir.

Doğal bitkiler; buldukları bölgeye özgü iklim, toprak, yağış, kuraklık ve don gibi etmenlere bağlı olarak evrimleşmektedir ve buldukları koşullara mükemmel adapte olmalarını sağlayan belirli özelliklere sahip bitkilerdir. Ancak kentsel yeşil alanlarda kullanılacak bitki türü seçiminde yöreye özgü doğal bitki türlerinden ziyade egzotik kökenli süs bitkilerinin kullanıldığı fazlasıyla göze çarpmaktadır. Oysaki doğal bitki türleri, kendi ekolojik isteklerine uygun alanlarda, çok az bakım koşulları altında peyzaj çalışmalarında kullanılabilecek karakterde olup peyzaj uygulamalarının başarısını artırıcı ve maliyetleri azaltıcı niteliktedir.

İklim değişikliği, çölleşme ve erozyonla mücadele kapsamında, kentsel peyzaj düzenlemelerinde de, yöreye özgü ve çevre koşullarına adaptasyon sorunu olmayan doğal bitki türlerinin tercih edilmesi daha da önem kazanmaktadır. Bu bağlamda, "Kent Peyzajında Kullanılabilecek Doğal Bitki Rehberi" her bir ilimizin benzersiz iklim ve ekolojik koşullarına uygun, kent kimliğini yansıtacak şekilde hazırlanan doğal bitki rehberleri ile kentlerimizin yeşil alanlarını koruma ve güçlendirme çabalarına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Türkiye'nin 81 ilinde doğal bitkilerin kentsel peyzajda nasıl kullanılabileceğine dair yol gösterici bilgilerin sunulduğu bu rehberde, her bir ilimiz için belirlenen doğal bitki türleri ve uygulama stratejileri, o bölgenin özgün ekolojik yapısına ve iklim koşullarına göre belirlenmiştir. Bu sayede, kentlerimizin yeşil dokusunu güçlendirerek iklim değişikliğiyle mücadeleye ve sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlamayı hedeflemekteyiz.

Umuyorum ki bu rehber, doğal peyzajın kentlerimiz için sağladığı önemli fırsatları keşfetmenize ve uygulama imkânlarının artırılmasına fazlasıyla imkân sağlayacaktır. Kentlerimizin iklim değişikliği karşısında biyoçeşitliliğini artırarak doğal yaşam alanlarını korumak, su ve enerji tasarrufunu sağlamak, kent sakinlerinin sağlık ve refahını iyileştirmek için yerel bitki türlerini kullanma çabalarımız, sadece bugünün değil, gelecek nesillerin de daha sağlıklı ve sürdürülebilir bir çevrede yaşamasını sağlayacak önemli bir adımdır.

ÖNSÖZ

Prof. Dr. Mustafa VAR

Proje Yöneticisi

Kent kimliği, çevresel ve toplumsal kimliklerin bir araya gelmesiyle şekillenmektedir. Çevresel kimlik ise bina, meydan, sokak gibi yapısal mimari öğeler ile topografya, jeolojik yapı, iklim, bitki örtüsü gibi kentin doğal yapı bileşenlerinden oluşmaktadır. Eski kentlerimizde mimari kimlik öğelerinin yanı sıra, çınarlar, ıhlamurlar, erguvanlar, güller gibi bitkisel kimlik öğeleri de kent kimliğini ortaya çıkartan önemli faktörlerdendi. Oysa günümüz kentleri, başta iklim olmak üzere pek çok çevre faktörü açısından farklılık göstermesine rağmen, oluşturulan bitki dokusu bakımından tekdüzelik göstermektedir. Bunun sonucunda, kentlerimizin olumsuz etkileri günümüzde bile hissedilmeye başlanan iklim değişikliğinden bugün olduğu gibi yarın da, hatta belki de daha yoğun bir biçimde etkileneceği aşikardır.

Türkiye'nin biyoçeşitlilik bakımından oldukça zengin olduğu bilinmektedir. Ancak, sahip olduğumuz ekolojik altyapı ve bitki çeşitliliğine rağmen, kentsel yeşil alanlara doğal bitki taksonlarının istenen şekilde yansıtılmadığı bilinmektedir. Akdeniz Havzası'nda bulunan ülkemizin küresel iklim değişikliğinden en fazla etkilenecek ülkelerin başında olacağı, bitki seçimi tercihlerimiz eğer böyle devam ederse yakın gelecekte, özellikle kentsel yeşil alanlarda, başta egzotik bitkiler olmak üzere bazı doğal türlerin bile yok olabileceği ve kitlesel çöküntü alanlarının oluşabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışma ile belirtilen tüm problemlerin çözümüne yardımcı, sürdürülebilir şehircilik anlayışına uygun, kent kimliğiyle uyumlu ve oluşabilecek iklimsel değişiklikten en az etkilenecek bitki türlerini ortaya koyarak; yeşil alanların şekillenmesinde pay sahibi olan kamu ve özel sektör kuruluşlarına rehber bir kitap hazırlanmıştır. Bu kitap, başta yerel yönetimler olmak üzere, bitkisel malzemeyi yetiştirebilecek üreticilerin de potansiyel ve hiç üretilmemiş bazı bitkileri tanıması, kullanması ve üretmesinde yol gösterici olacaktır.

İleride karşılaşılabilecek problemleri önceden sezerek akademik camiayla karşılıklı iş birliği içerisinde çözüm arama gayretleri ve bu projeye desteklerinden dolayı Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Sayın Murat KURUM'un şahsında, Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü'nün tüm elemanlarına, ekibimiz adına teşekkürlerimi sunarım.

Projede yer alıp özverili çalışmalarda bulunan tüm ekibimize, fotoğraf desteği aldığımız paydaşlarımıza ve özellikle "Nuh'un Gemisi Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Veri Tabanı" projesinden bazı verileri bizimle paylaşan Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'ne teşekkür ederim.

PROJE ÖZETİ

Editörler

İklim değışikliği, çarpık ve hızlı kentleşme, planlama hataları gibi faktörler pek çok ülkede olduğu gibi ülkemizde de beraberinde çeşitli sorunları getirmektedir. Bu sorunların en önemlilerinden biri de kentlerin hava kalitesini arttıran, mikroklimasını ayarlayan, biyoçeşitliliğinin korunmasını sağlayan, kullanıcıların sosyalleşmesine, dinlenmesine ya da fiziksel aktivitede bulunmasına imkan sunarak beden ve ruh sağlıklarında olumlu etkiler yaratan, kısaca kentlerin ekosistem servisi görevini gerçekleştiren yeşil alanların devamlılığı sağlanamamaktadır.

Hızlı kentleşme genellikle tarım, orman ve kentsel yeşil alanları hedef almakta ve yeşil alanlar niceliksel ve niteliksel özelliklerini kaybetmektedir. Bunun sonucunda yeşil alanlar; ekosistem servisi görevlerini yerine getiremez hale gelmektedir.

Bu gidişatin olumsuz etkilerini en aza indirebilmek için dünyadaki pek çok ülke, sahip olduğu yeşil alan büyüklüğünü arttırmak adına büyük bir çaba sarf etmektedir. Ancak, bu bağlamda oluşturulan kentsel tasarım ve planlama stratejileri, sadece yeşil alanların büyüklüğünü arttırmayı amaçlamamalı; aynı zamanda iklim değışikliğinin olası negatif etkilerini de göz önünde bulunduran sürdürülebilir yaklaşımları içermelidir. Aksi takdirde, sürdürülebilir yeşil alanlar oluşturulamadığı gibi; kısa, orta veya uzun vadede kentlerimizdeki ekolojik dengenin bozulması, ekosistemin olumsuz yönde etkilenmesi ve doğal bitki dokusunun yok olması gibi istenmeyen sonuçların ortaya çıkması kaçınılmaz olacaktır.

Yukarıda belirtilen faktörlerin kentlerimizde yaratabileceği olumsuz etkileri en aza indirmeyi hedefleyen bu çalışma; kent kimliğinin ortaya çıkmasına ve gelişimine katkı sağlarken, iklim değışikliği sonucunda ortaya çıkabilecek kuraklık, aşırı yağış ya da aşırı sıcak / soğuklara uyum sağlayabilecek doğal bitki türlerini tek bir kaynaktan derlemeyi ve bu bitkileri tanıtarak uygulayıcılara pratik, yol gösterici bir rehber oluşturmayı amaçlamaktadır.

Bu doğrultuda, çalışma toplam dört aşamada yürütülmüştür:

- 1) Doğal yapı analizlerinin yapılması,
- 2) İl sınırları içinde bulunan Türkiye'nin doğal odunsu türleri ile egzotik türlerinin belirlenmesi,
- 3) Doğal ve seçilen bazı egzotik odunsu taksonların tanıtılması,
- 4) Sadece il sınırları içinde yetişen doğal taksonların ve kuraklığa dayanıklılık bilgilerinin tablollaştırılması.

Bu bölümde söz konusu aşamalar kısaca açıklanmıştır.

1) Doğal Yapı Analizlerinin Yapılması

Yeryüzündeki bitki örtüsünün dağılımını etkileyen en önemli faktörler arasında genel konum, topoğrafya, jeolojik yapı, yükselti, bakı, hidrolojik yapı, toprak ve iklim yer almaktadır. Bu çalışmanın ana materyalini oluşturan bitkiler üzerinde bir fikir yürütmek ve öneride bulunmak, ancak bahsi geçen doğal faktörlerin bütüncül bir şekilde ele alınmasıyla mümkün olacaktır. Bu nedenle, çalışmanın başlangıcında çalışılan ile ait doğal yapı faktörlerini analiz edilmiştir.

Bu amaçla doğal yapıya ilişkin yapılan analizlerin tamamında ArcGIS yazılımı kullanılmıştır. DEM verileri aracılığıyla, ilin eş yükselti, eğim ve bakı analizleri ile alan hesaplamaları yapılmıştır. Hidroloji analizinde, ilin doğal ve yapay su yüzeyleri ile akarsu verileri kullanılmıştır.

Arazi kullanım kabiliyetleri, büyük toprak grupları ve toprak özellikleri analizlerinde, söz konusu ile ait toprak verileri haritalara işlenerek alan hesapları yapılmıştır. Ortalama en düşük sıcaklık, ortalama sıcaklık ve ortalama en yüksek sıcaklık haritaları için il sınırlarında bulunan meteoroloji istasyonlarına ait veriler, rakım ve dereceleri ile haritaya işlenmiştir. Ayrıca toplam 1000 adet sanal istasyon oluşturulmuş ve bu istasyonların yükseltileri belirlenmiştir. Her bir istasyona, mevcut istasyon verisindeki değerlere bağlı kalınarak enterpole edilmiştir. Bu atanan değerlerin, IDW (Inverse Distance Weighting) yöntemi ile mekansal dağılımı oluşturulmuş ve sıcaklık haritaları elde edilmiştir.

Yağış haritası için mevcut istasyon verisinin yıllık toplam yağış verisi, rakım değeri ile birlikte ArcGIS programında işlenmiş ve oluşturulan 1000 sanal istasyon için yıllık toplam yağış miktarı hesaplanmıştır. Toplam yağış miktarının hesaplanmasında Schreiber formülü kullanılmış ve bulunan toplam yağış miktarı değerlerinin IDW yöntemi ile değerlendirilmesi sonucu yağışın mekansal dağılımı belirlenmiştir.

Bitki sıcağa ve soğuğa dayanıklılık haritaları ile elde edilen ve enterpole edilen verilerin değerlendirilmesi sonucunda, ilçe bazında soğuğa dayanıklılık ve sıcağa dayanıklılık analizleri yapılmıştır. Kitapta yer alan karekodlar sayesinde, herhangi bir ilçe sınırında gerçekleştirilecek uygulamalarda uygun bitki listesi ve söz konusu bitkinin hangi zonda (4a, 5a, 5b, ...) kullanılabilmesi pratik olarak anlaşılabilir. Bu sayede, çalışma alanında yetişemeyecek bitki türlerinin olası uygulama alanlarında kullanımının önüne geçilecektir. Bu çalışma kapsamında her bir bitki için elde edilen 1'den 12'ye kadar olan dereceler, ilgili tabloların minimum sıcaklık değerleriyle (örneğin 4a: -34,4 °C) eşleştirilmiştir.

2) İl Sınırları İçinde Bulunan Türkiye'nin Doğal Odunsu Türler ile Egzotik Türlerin Belirlenmesi

İkinci aşamada, bu il sınırları içinde doğal olarak yetişen ve yetişebilme potansiyeli olan Türkiye'nin doğal odunsu taksonlarının belirlenmesine yönelik çalışmalar yürütülmüştür. Bu süreçte, il sınırları içinde daha önceden Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan "Nuh'un Gemisi Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Veri Tabanı (2024)" esas alınmış ve tüm bitkiler arasında öncelikle odunsu olanlar seçilmiştir.

Ardından, bu odunsu taksonlar arasında peyzaj mimarlığında estetik ve işlevsel olarak kullanılacak, vejetatif ve generatif yollarla üretilebilecek türler belirlenmiş ve söz konusu il için odunsu taksonlar listesi oluşturulmuştur. Bu liste, il sınırları içinde yetişen, farklı bölgelere ait olsa bile Türkiye'nin doğal florasında bulunan ve ülkemizdeki kentsel yeşil alanlarda kullanılan bitkiler ile zorunlu hallerde kullanılacak bazı egzotik odunsu bitkileri içermektedir.

3) Doğal ve Seçilen Bazı Egzotik Odunsu Taksonların Tanıtılması

Üçüncü aşamada, tüm bitkilerin genel özelliklerini, ekolojik gereksinimlerini ve kullanım alanlarını içeren, her bir bitki için dört fotoğrafın yer aldığı birer sayfalık tanıtım sayfaları hazırlanmıştır. Endemik bitkilere ise, diğer bitkilerin aksine, iki sayfa ayrılmıştır. Ancak nesli tehlike altında olan ve kitlesel üretimi zor bazı endemik taksonlar bu çalışmaya dahil edilmemiştir.

Kitapta genel kapsam doğal türlere yoğunlaşmak ve bu türler önerilmekle birlikte ülkemizde sıklıkla rastlanan ekolojik koşullara uygun ve bu ilde yetişebilecek yüzlerce kültür , egzotik tür de önerilebilir. Ancak, bu kitap kapsamında istekleri az olan ve zorunlu hallerde kullanılacak Ailanthus, Robinia gibi egzotik cinslere sınırlı sayıda yer verilmiştir.

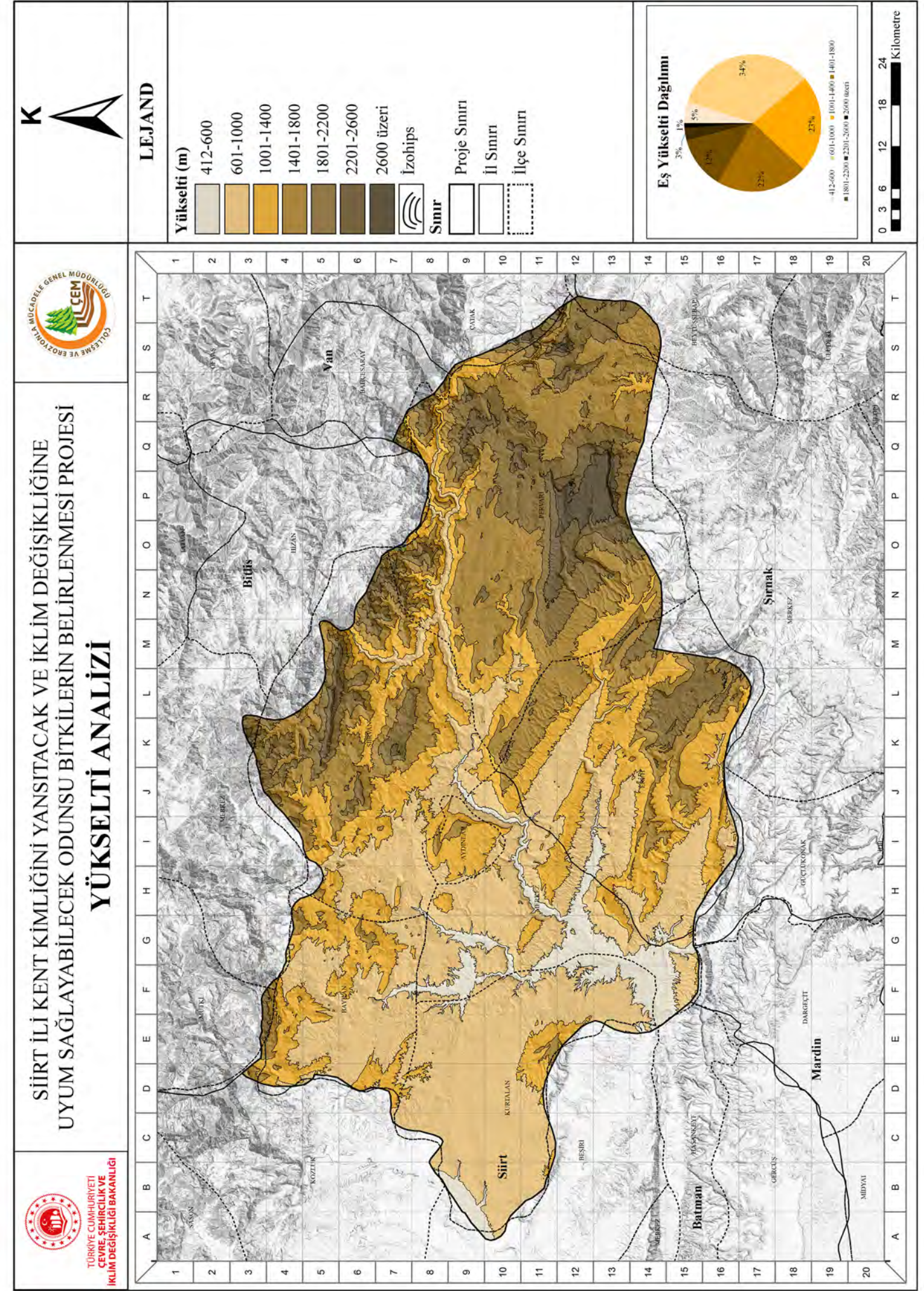
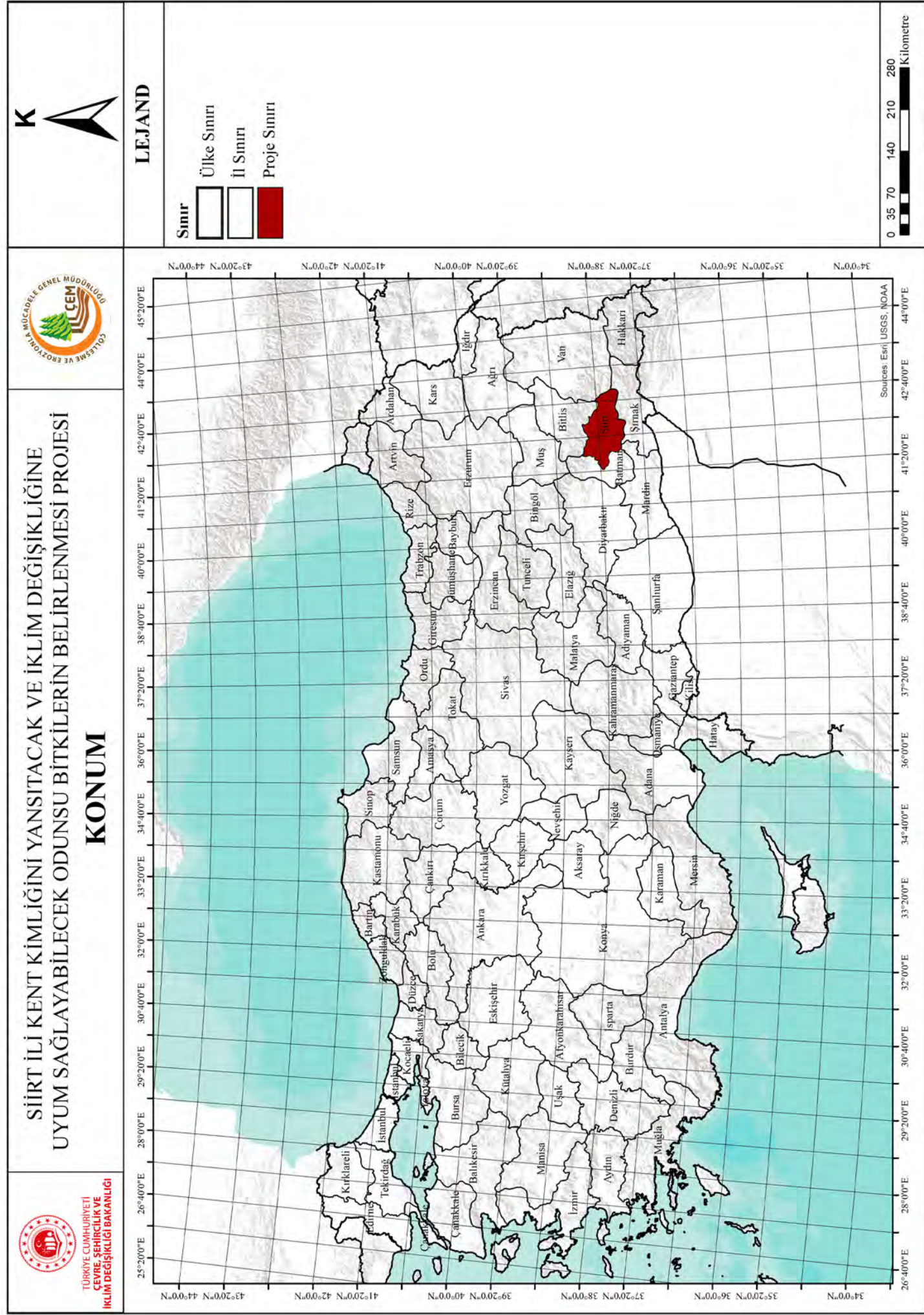
4) Sadece İl Sınırları İçinde Yetişen Doğal Taksonlarının ve Kuraklığa Dayanıklılık Bilgilerinin Tablolaştırılması

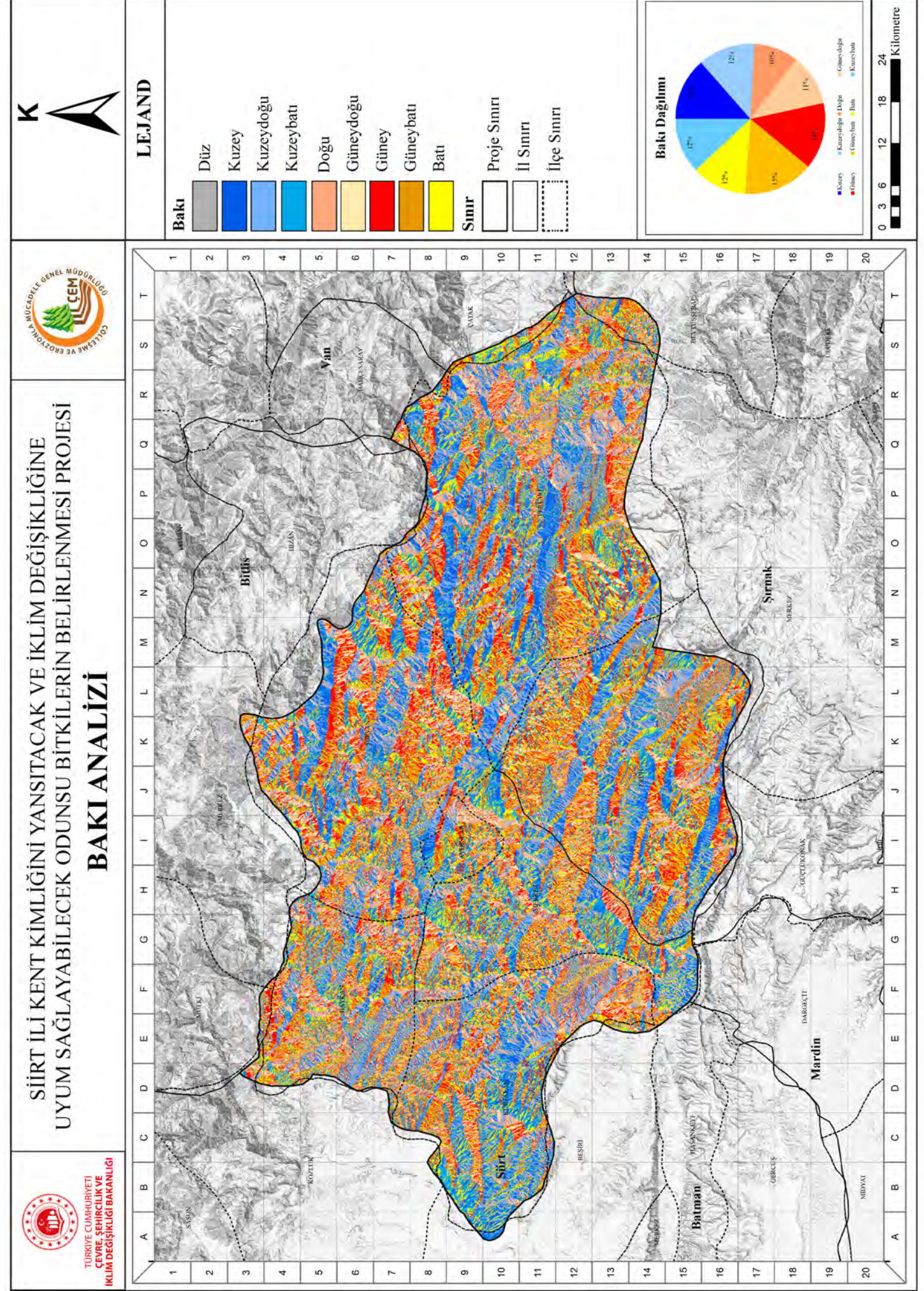
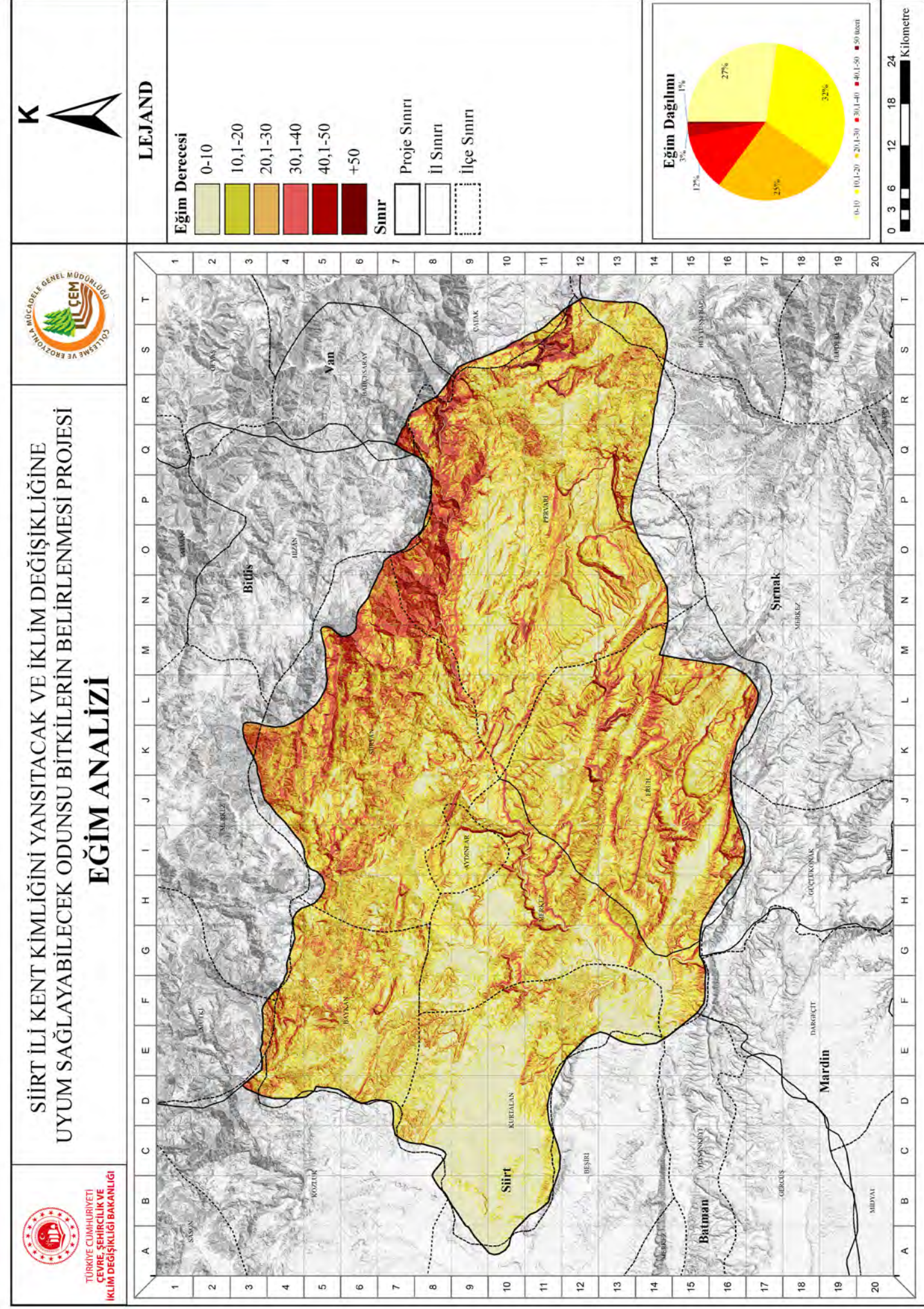
Bu çalışmada, bitkiler tanıtılırken Türkiye'ye özgü doğal ve egzotik taksonlara yer verilmiştir. İl sınırlarında yetişen doğal odunsu bitki türlerinin hangileri olduğu, oluşturulan tablolar aracılığıyla ortaya konulmuştur. Ayrıca kitaptan beklenen en önemli çıktılardan biri, bitkilerin genel özellikleri ve ekolojik gereksinimlerini ortaya koymanın yanı sıra bitkilerin kuraklığa dayanıklılık derecelendirmelerinin de belirlenmesi ve bu hususta uygulayıcılara yol gösterici olmaktır. Bu amaç doğrultusunda, bitkilerin kuraklığa dayanıklılık derecelerini içeren tablolar oluşturulmuş ve bu tablolara kitabın sonunda yer verilmiştir.

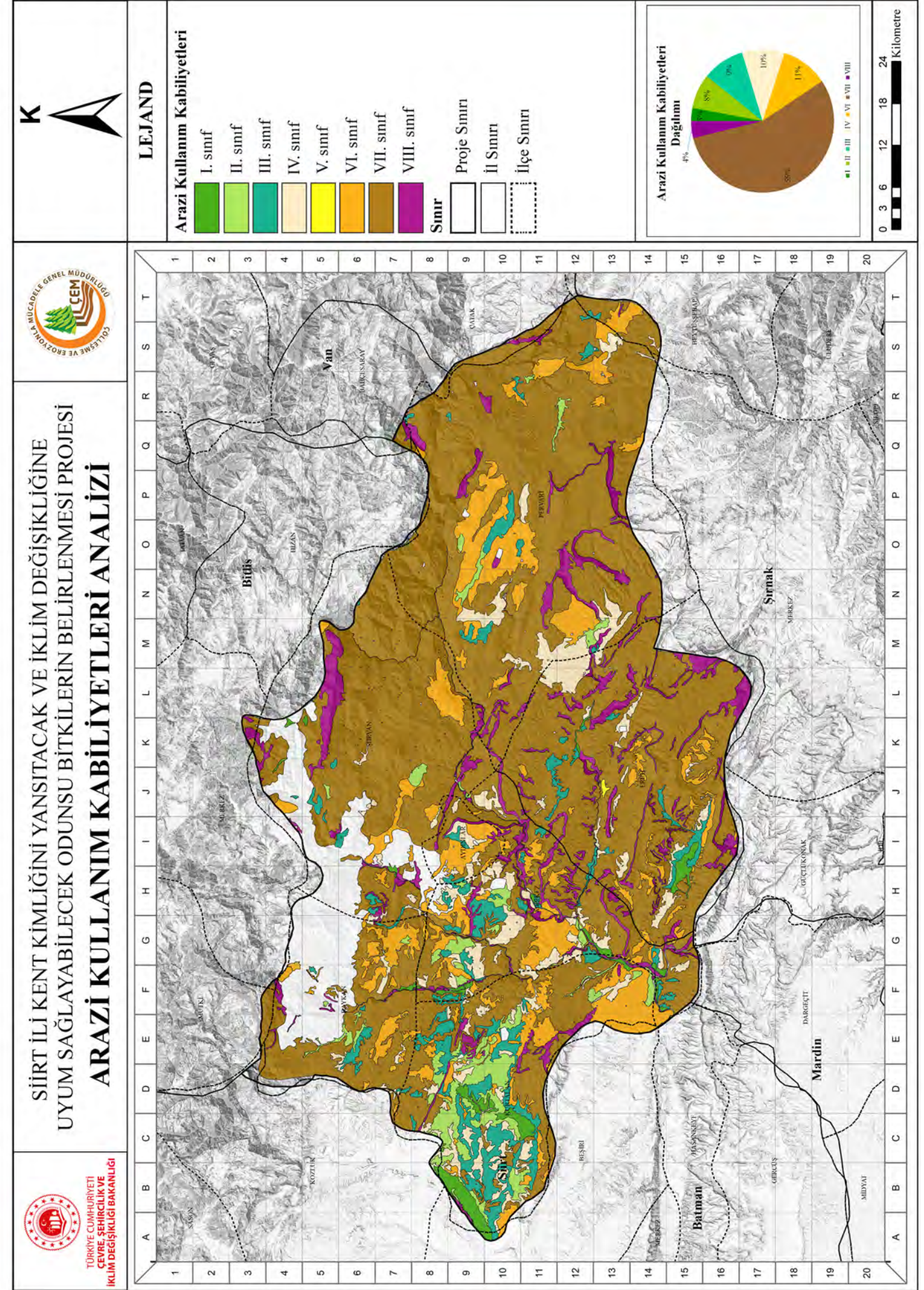
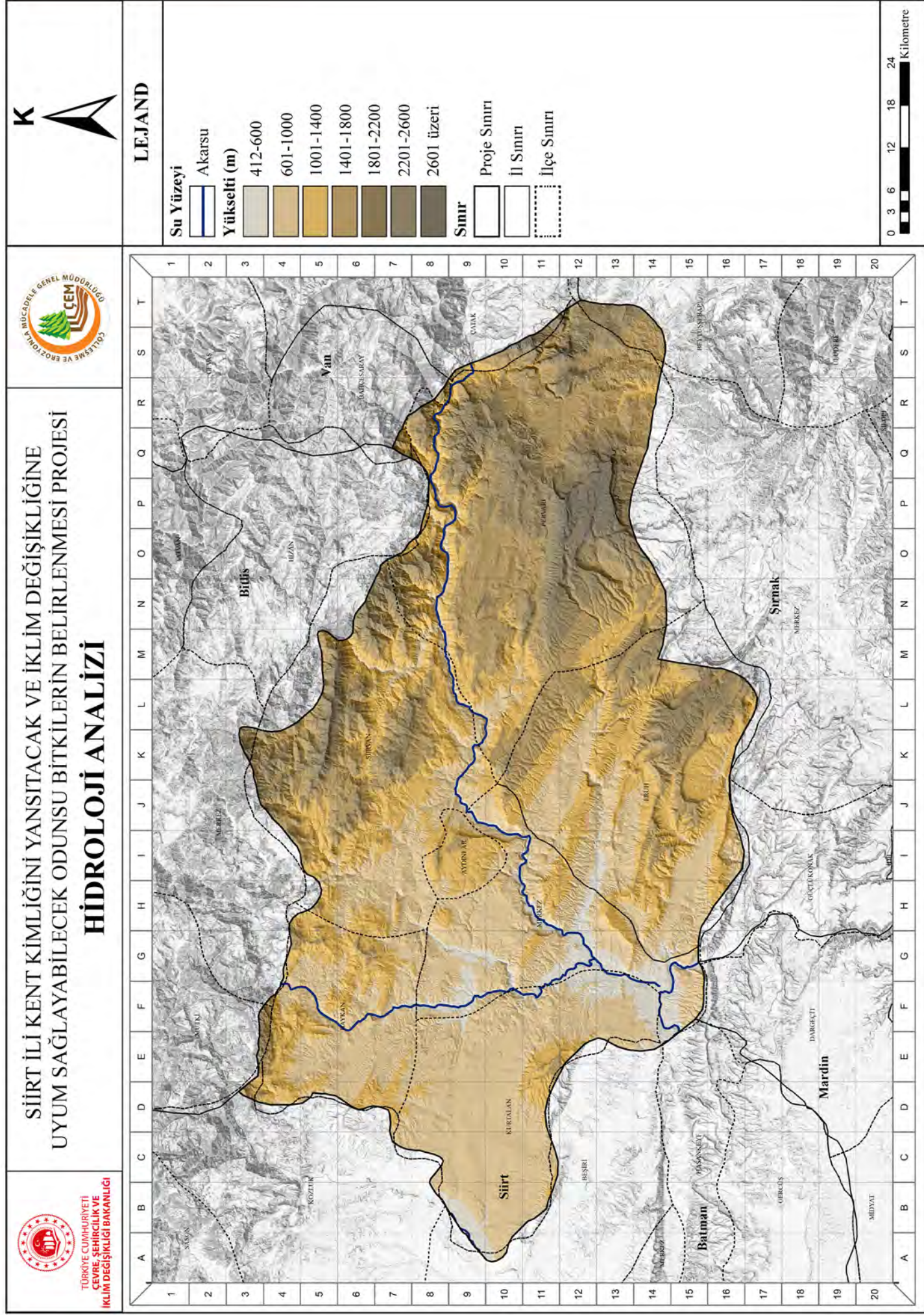
Kitabın sonunda ilçe ölçeğinde soğuğa dayanıklılık durumuna göre hangi zonları içerdiği ve bu zonlarda hangi bitkilerin kullanılabilmesi oluşturulan QR uygulaması sayesinde uygulamacılara önemli kolaylıklar sağlanması hedeflenmiştir.

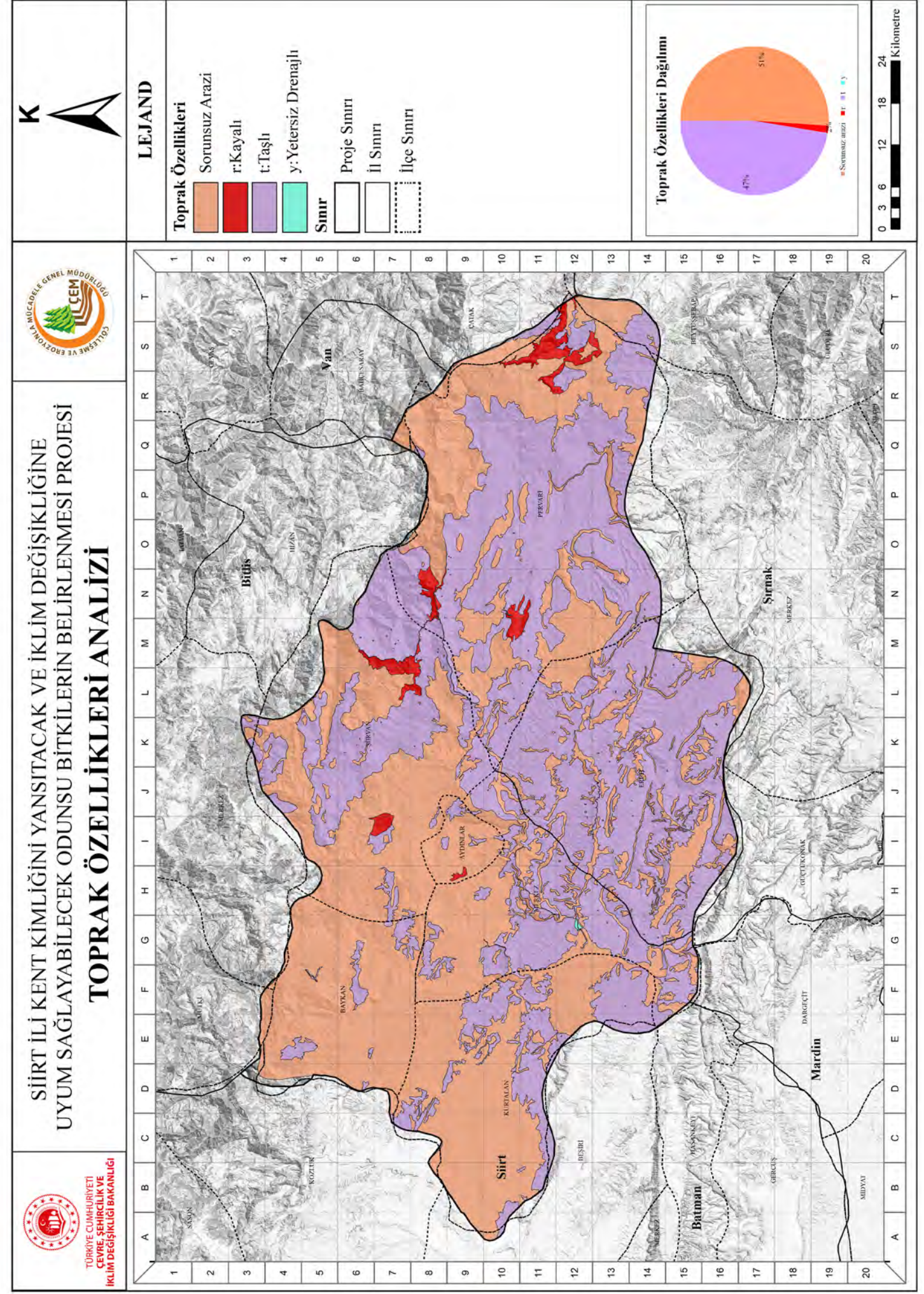
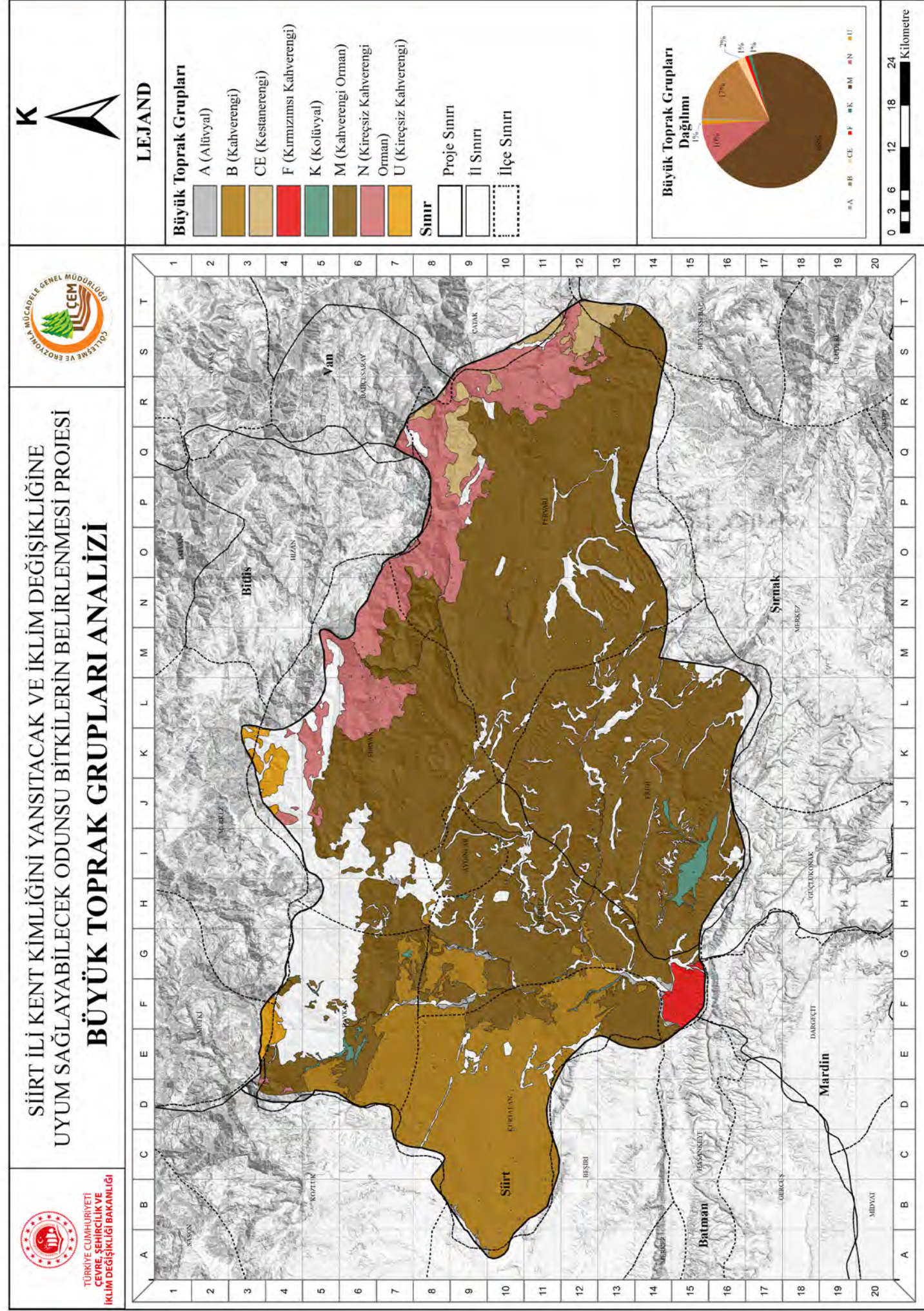
Kent Kimliğini Yansıtacak ve İklim Değişikliğine
Uyum Sağlayabilecek Odunsu Bitkiler

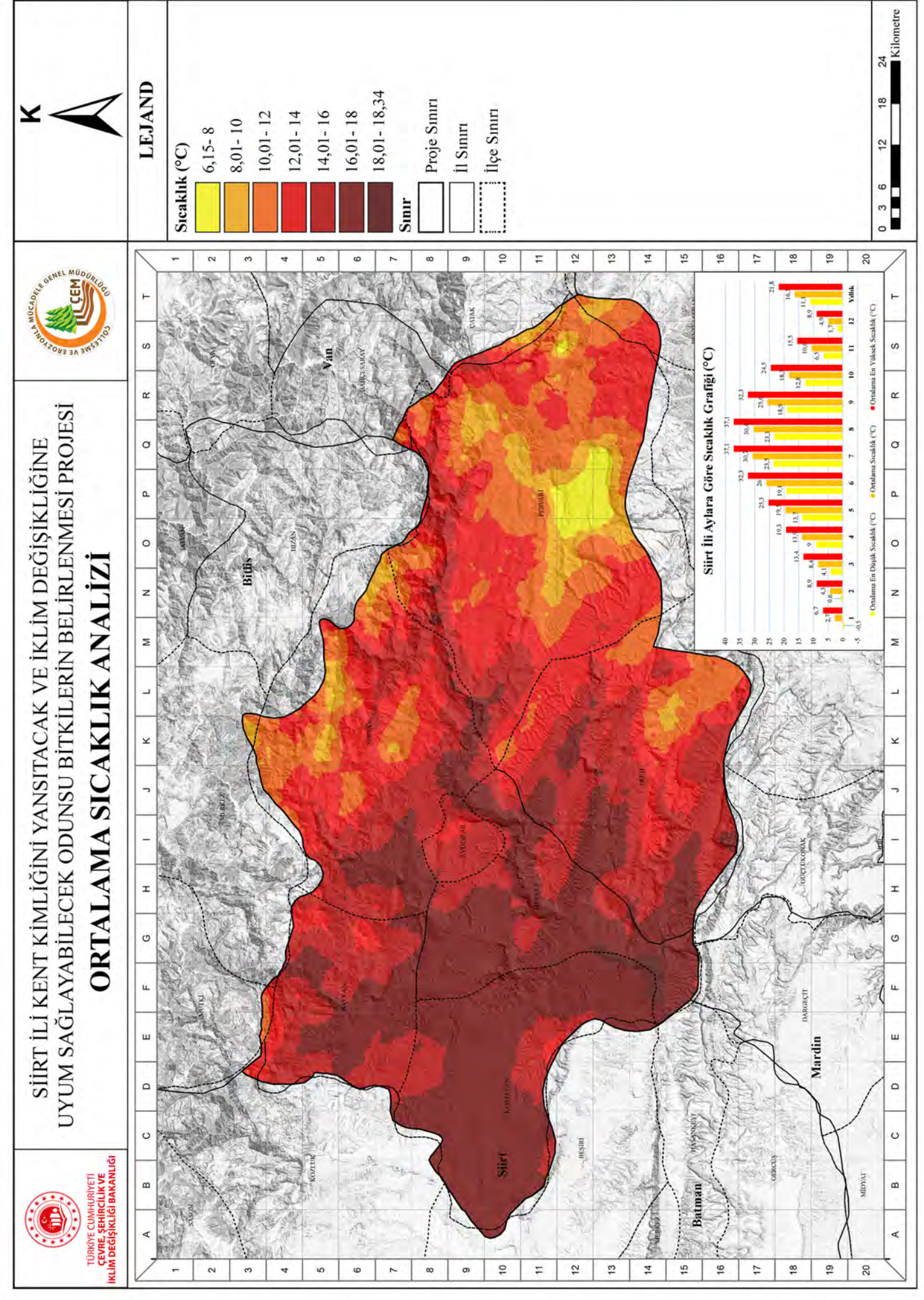
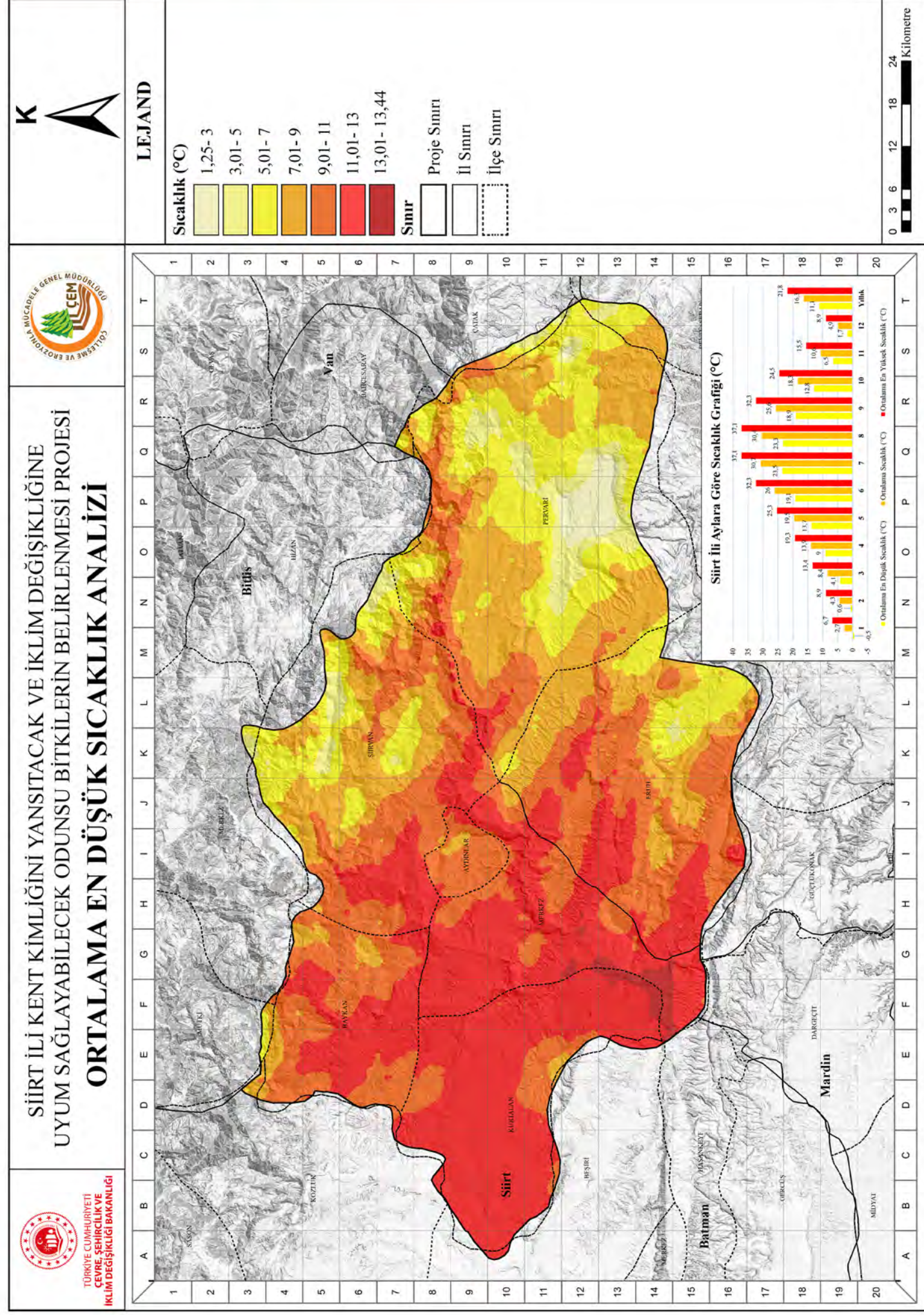
05. SİİRT **DOĞAL YAPI ANALİZLERİ**

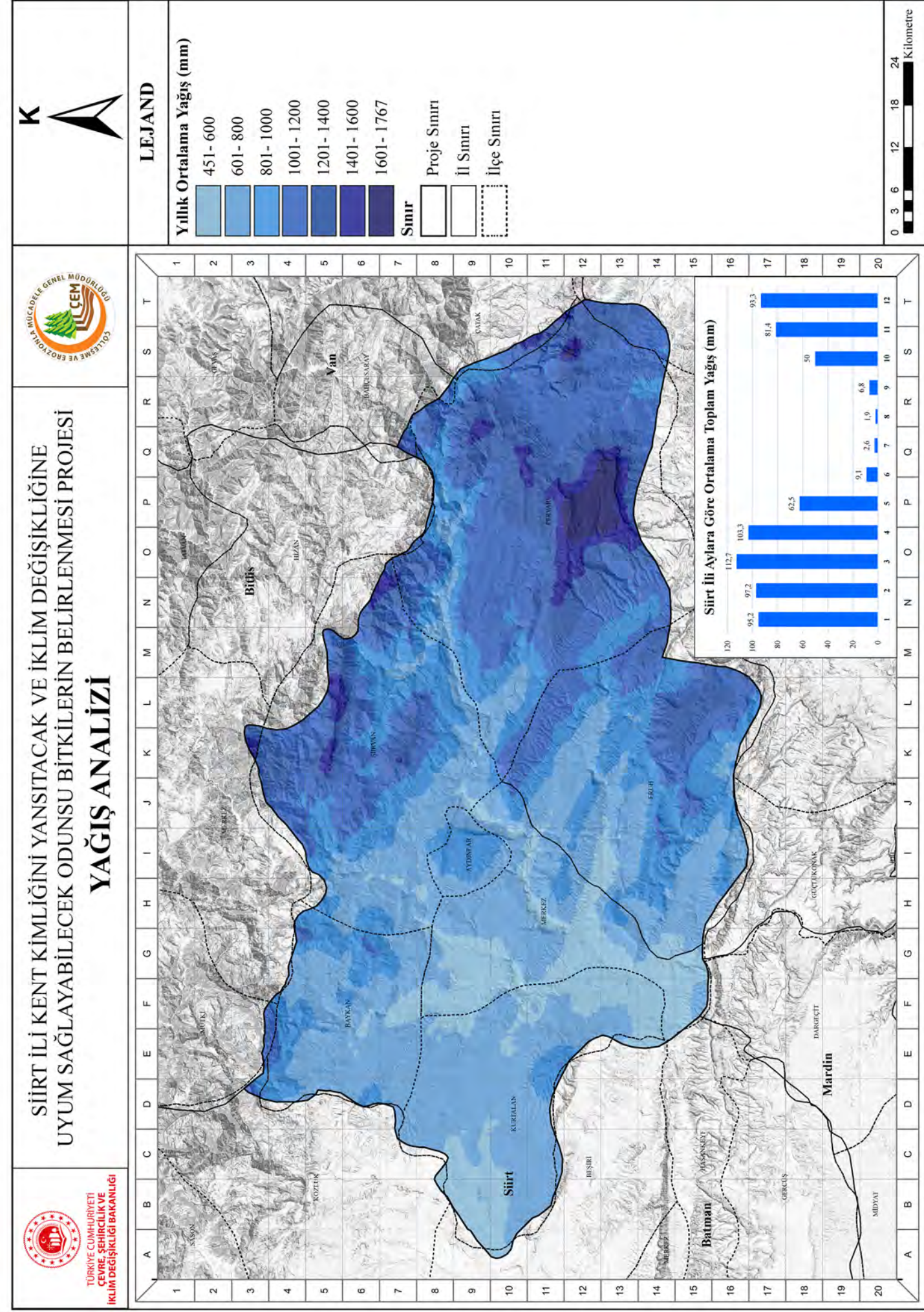
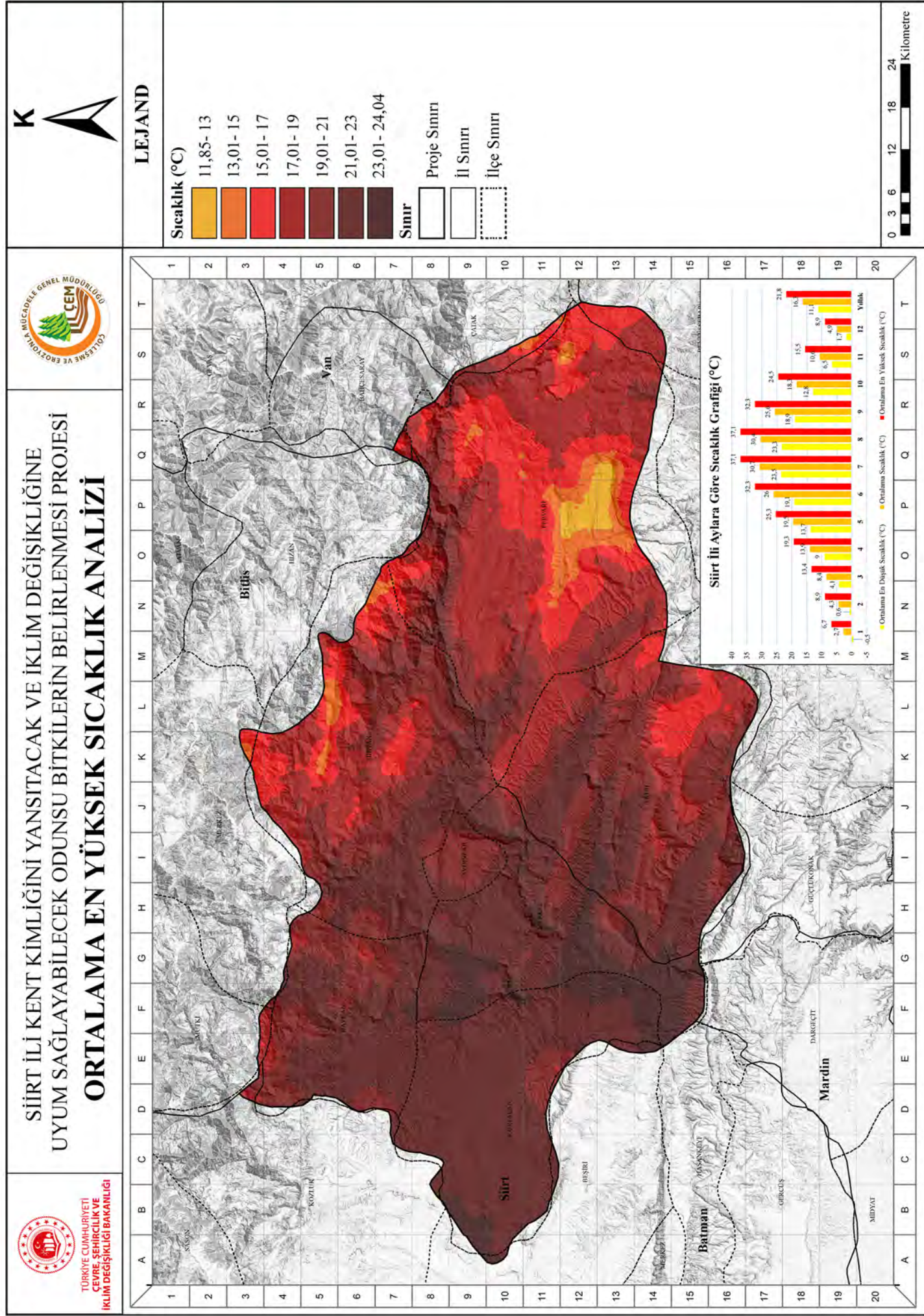

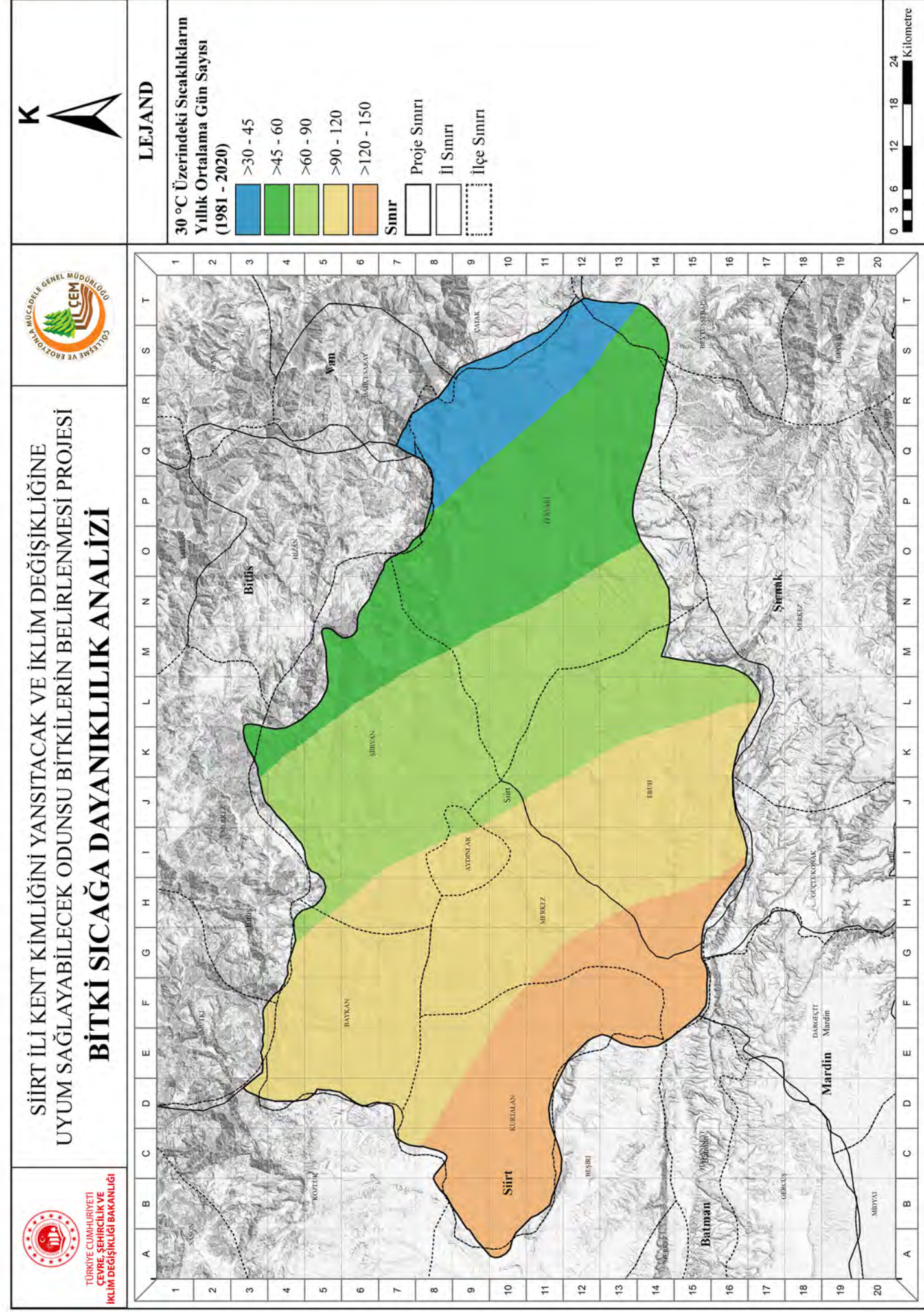

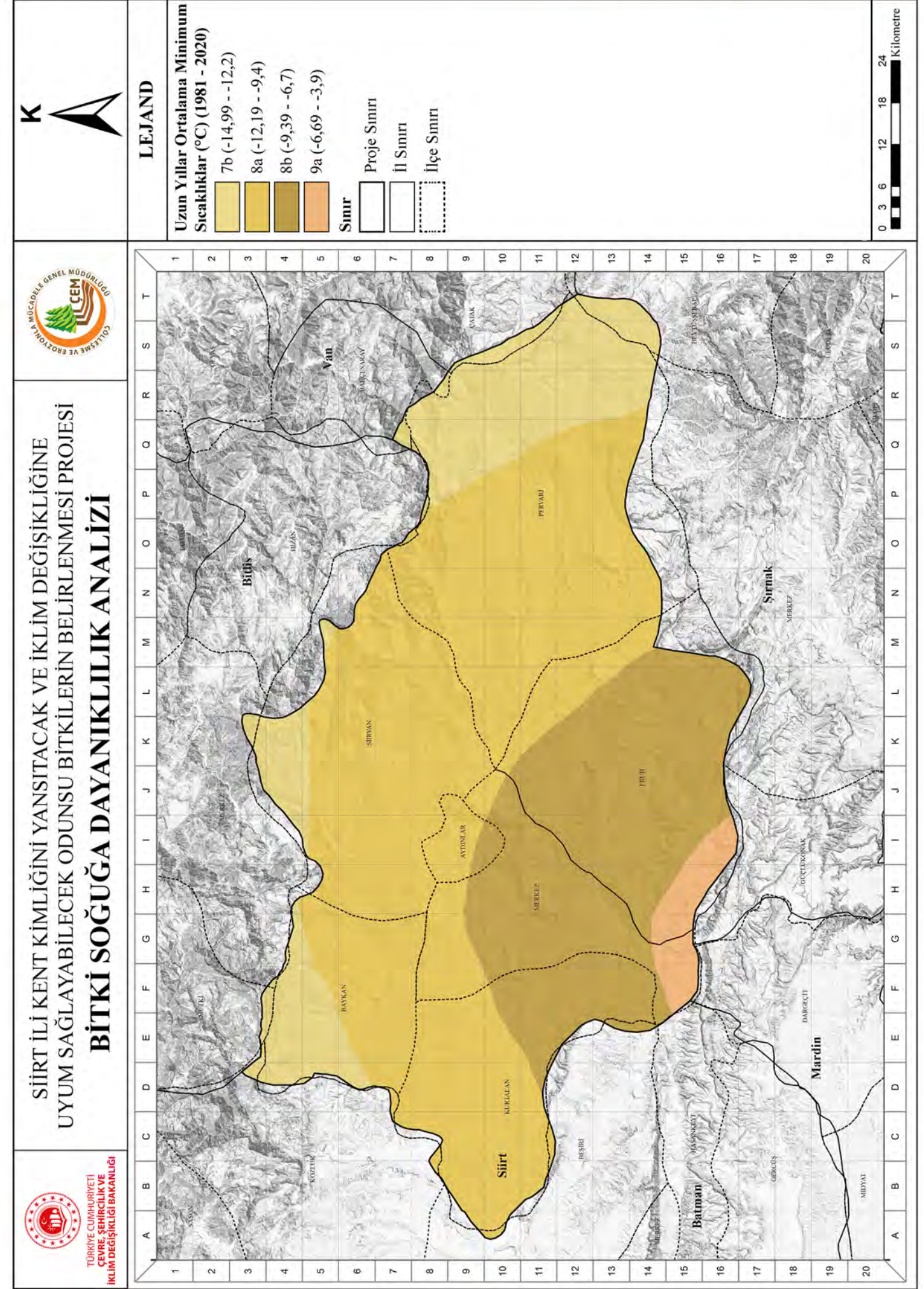

Harita 13. Siirt İli Bitki Sıcığa Dayanıklılık Analizi

Harita 14. Siirt İli Bitki Soğığa Dayanıklılık Analizi

Kent Kimliğini Yansıtmak ve İklim Değişikliğine
Uyum Sağlayabilecek Odunsu Bitkiler

06. SİİRT ODUNSU BİTKİ LİSTESİ

SIIRT

İlinde Bulunan Türkiye İçin Doğal Odunsu Taksonlar

No	Latince Adı	Türkçe Adı	Endemizm
1	<i>Acantholimon latifolium</i>	Zap Kirpiotu	
2	<i>Acer campestre</i>	Ova Akçaağacı	
3	<i>Amygdalus arabica</i>	Arap Bademi	
4	<i>Amygdalus communis</i>	Badem	
5	<i>Amygdalus kotschy</i>	Çalı Bademi	
6	<i>Amygdalus orientalis</i>	Payam	
7	<i>Anagyris foetida</i>	Zivircik	
8	<i>Apocynum venetum</i> subsp. <i>sarmatiense</i>	Pembekız	
9	<i>Astragalus amblolapis</i>	Küt Geven	
10	<i>Astragalus hirticalyx</i>	Tüylüçanak	
11	<i>Astragalus microcephalus</i>	Anadolu Kitresi	
12	<i>Capparis spinosa</i>	Kebere	
13	<i>Celtis tournefortii</i>	Dardağan	
14	<i>Cerasus brachypetala</i> var. <i>bornmuelleri</i>	Yırtık Kiraz	
15	<i>Cerasus microcarpa</i>	Yaban Kirazı	
16	<i>Cionura erecta</i>	Babrik	
17	<i>Clematis orientalis</i>	Köpektutağı	
18	<i>Colutea cilicica</i>	Patlangaç	
19	<i>Cornus sanguinea</i>	Kiren	
20	<i>Crataegus azarolus</i> var. <i>azarolus</i>	Müzmüldek	
21	<i>Crataegus orientalis</i> subsp. <i>orientalis</i>	Alıç	
22	<i>Daphne mucronata</i> subsp. <i>mucronata</i>	Tevri	
23	<i>Globularia sintenisii</i>	Dicle Küreççeği	
24	<i>Jasminum fruticans</i>	Boruk	
25	<i>Juniperus oxycedrus</i>	Kokulu Ardiç	
26	<i>Loranthus europaeus</i>	Ardıçburcu	
27	<i>Melia azedarach</i>	Tespah Ağacı	
28	<i>Nerium oleander</i>	Zakkum	
29	<i>Paliurus spina-christi</i>	Karaçalı	
30	<i>Periploca graeca</i> var. <i>graeca</i>	Gariplerurganı	
31	<i>Pinus sylvestris</i> var. <i>hamata</i>	Sarıçam	
32	<i>Pistacia khinjuk</i>	Bıttım	
33	<i>Platanus orientalis</i>	Çınar	
34	<i>Populus alba</i>	Akkavak	
35	<i>Populus euphratica</i>	Fırat Kavağı	
36	<i>Pyrus syriaca</i> var. <i>syriaca</i>	Çakal Armudu	
37	<i>Quercus brantii</i>	Karameşe	
38	<i>Quercus infectoria</i>	Mazı Meşesi	
39	<i>Rhus coriaria</i>	Sumak	
40	<i>Rosa canina</i>	Kuşburnu	
41	<i>Rosa foetida</i>	Antep Gülü	
42	<i>Rosa phoenicia</i>	Fenike Gülü	
43	<i>Salix acmophylla</i>	Acem Söğüdü	
44	<i>Tamarix smyrnensis</i>	İlgın	
45	<i>Teucrium polium</i>	Acıyavşan	

SIIRT

İlinde Bulunan Türkiye İçin Doğal Odunsu Taksonlar

No	Latince Adı	Türkçe Adı	Endemizm
46	<i>Ulmus minor</i>	Ova Karaağacı	
47	<i>Vitex agnus-castus</i>	Hayıt	
48	<i>Zelkova carpinifolia</i>	Zelkova	

SİRT

İlinde Bulunan Türkiye İçin Doğal Odunsu Taksonlar

No	Latince Adı	Türkçe Adı	Endemizm
1	<i>Ficus carica</i>	İncir	
2	<i>Juglans regia</i>	Ceviz	
3	<i>Melia azedarach</i>	Tesbih Ağacı	
4	<i>Pistacia vera</i>	Antep Fıstığı	
5	<i>Prosopis farcta</i>	Çediotu	
6	<i>Punica granatum</i>	Nar	
7	<i>Rubus fruticosus</i>	Böğürtlen	

No	Latince Adı	Türkçe Adı	Endemizm
1	<i>Acantholimon latifolium</i>	Zap Kirpiotu	
2	<i>Acer campestre</i>	Ova Akçaağacı	
3	<i>Amygdalus arabica</i>	Arap Bademi	
4	<i>Amygdalus kotschy</i>	Çalı Bademi	
5	<i>Amygdalus orientalis</i>	Payam	
6	<i>Anagyris foetida</i>	Zivircik	
7	<i>Apocynum venetum</i> subsp. <i>sarmatiense</i>	Pembekiz	
8	<i>Astragalus amblelepis</i>	Küt Geven	
9	<i>Astragalus hirticalyx</i>	Tüylüçanak	
10	<i>Astragalus microcephalus</i>	Anadolu Kıtresi	
11	<i>Capparis spinosa</i>	Kebere	
12	<i>Celtis tournefortii</i>	Dardağan	
13	<i>Cerasus brachypetala</i> var. <i>bornmuelleri</i>	Yırtık Kiraz	
14	<i>Cerasus microcarpa</i>	Yaban Kirazı	
15	<i>Cionura erecta</i>	Babrik	
16	<i>Clematis orientalis</i>	Köpektutağı	
17	<i>Colutea cilicica</i>	Patlangaç	
18	<i>Cornus sanguinea</i>	Kiren	
19	<i>Crataegus azarolus</i> var. <i>azarolus</i>	Müzmüldek	
20	<i>Crataegus orientalis</i> subsp. <i>orientalis</i>	Alıç	
21	<i>Daphne mucronata</i> subsp. <i>mucronata</i>	Tevri	
22	<i>Globularia sintenisii</i>	Dicle Küreçiceği	
23	<i>Jasminum fruticans</i>	Boruk	
24	<i>Juniperus oxycedrus</i>	Kokulu Ardiç	
25	<i>Loranthus europaeus</i>	Ardıçburcu	
26	<i>Melia azedarach</i>	Tespah Ağacı	
27	<i>Paliurus spina-christi</i>	Karaçalı	
28	<i>Periploca graeca</i> var. <i>graeca</i>	Gariplerurganı	
29	<i>Pistacia khinjuk</i>	Bıttım	
30	<i>Platanus orientalis</i>	Çınar	
31	<i>Populus alba</i>	Akkavak	
32	<i>Populus euphratica</i>	Fırat Kavağı	
33	<i>Pyrus syriaca</i> var. <i>syriaca</i>	Çakal Armudu	
34	<i>Quercus brantii</i>	Karameşe	
35	<i>Quercus infectoria</i>	Mazı Meşesi	
36	<i>Rhus coriaria</i>	Sumak	
37	<i>Rosa canina</i>	Kuşburnu	
38	<i>Rosa foetida</i>	Antep Gülü	
39	<i>Rosa phoenicia</i>	Fenike Gülü	
40	<i>Salix acmophylla</i>	Acem Söğüdü	
41	<i>Tamarix smyrnensis</i>	İlgın	
42	<i>Teucrium polium</i>	Acıyavşan	
43	<i>Ulmus minor</i>	Ova Karaağacı	
44	<i>Vitex agnus-castus</i>	Hayıt	
45	<i>Zelkova carpinifolia</i>	Zelkova	

Kent Kimliğini Yansıtmak ve İklim Değişikliğine
Uyum Sağlayabilecek Odunsu Bitkiler

07. ODUNSU BİTKİ LİSTESİ TANITIMI

Kurak kayalıkların dikenli küme formu bodur çalısı...

Acantholimon latifolium

Zap Kirpiotu

Bu bitkiler çok yıllık, herdem yeşil, gevşek veya sıkı yastıklar (öbekler) oluşturan çalimsı formdadır. İlkbahar ve yaz yaprakları aynı veya farklı formlarda olabilir. İlkbahar yaprakları kısa, geniş ve yassı olup, farklı durumlarda, kısa, geniş ve yassı olup, genellikle hafif etli bir yapıya sahiptir. Pembe renkli ilkbahar sonu açan çiçek durumları basit veya dallanmış yapıdadır ve iki sıralı başak (spika), panikula veya başçık şeklinde uzun ve gevşek ya da kısa ve sıkı olabilir. Başakçıklar 2-5 çiçekli, 4-6 brak-teli, başakçıklar en az 20 mm, kaliks mor veya kahverengimsi ila açık kahverengi; ilkbahar yaprakları 1-2 mm genişliğinde sap dallanmamış ve kaliks tüpü 11-12 mm'dir. Anavatanı Türkiye ve Irak'tır. Ülkemizde Hakkari ve Siirt civarlarında doğal yayılış gösterir ⁽¹⁻³⁾.

Tam güneşli alanları tercih eder.

Sıcak ve kurak iklimlerde iyi yetişir.

Kumlu ve taşlı topraklarda yetişir.

-30 °C ile 40 °C aralığındaki sıcaklıklarda da yaşayabilir.

Kurak, yarı kurak alanlar ile kayalık taşlık alanlarda iyi gelişim gösterir.

Kuraklık toleransı çok yüksektir.

Küme formu ve bodur yapısı ile alpin bahçeler, kuru taş bahçeleri ve kaya bahçeleri için uygun türlerdir.

1. Davis, P. H. (Ed.). (1965). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 7). Edinburgh University Press.
2. Akkemik, Ü. (Ed.). (2018). Türkiye'nin doğal-egzotik ağaç ve çalları (684 s.). Orman Genel Müdürlüğü Yayınları.
3. Doğan, M., & Akayadın, G. (2007). Synopsis of Turkish Acantholimon Bots. (Flumbaginaceae). Botanical Journal of the Linnean Society, 154(3), 397-419.

F1: Plant Science and Biodiversity Centre, Institute of Botany, Slovak Academy of Sciences. Datafile. Occurrence dataset <https://doi.org/10.15468/dcc5j8> accessed via GBIF.org on 2024-10-21. <https://www.gbif.org/occurrence/1831129661>
F2: Plant Science and Biodiversity Centre, Institute of Botany, Slovak Academy of Sciences. Datafile. Occurrence dataset <https://doi.org/10.15468/dcc5j8> accessed via GBIF.org on 2024-10-21. <https://www.gbif.org/occurrence/1831129661>
F3: Plant Science and Biodiversity Centre, Institute of Botany, Slovak Academy of Sciences. Datafile. Occurrence dataset <https://doi.org/10.15468/dcc5j8> accessed via GBIF.org on 2024-10-21. <https://www.gbif.org/occurrence/1831129661>
F4: Plant Science and Biodiversity Centre, Institute of Botany, Slovak Academy of Sciences. Datafile. Occurrence dataset <https://doi.org/10.15468/dcc5j8> accessed via GBIF.org on 2024-10-21. <https://www.gbif.org/occurrence/1831129661>

Sonbaharda açık sarı bir renklenme gösteren kanaatkâr bir tür...

Acer campestre

Ova Akçağacı

Yaprğını döken, nadiren 6-7 m boylu çalı ya da 20-25 m'ye kadar boy-lanabilen yuvarlak tepeli bir ağaçtır. Gövde kabuğu grimtrak kahverengi olup boyuna çatlaklıdır ⁽¹⁾. Sürgünlerinde mantarimsi oluşumlar görülür. Yaprak tomurcukları karşılıklıdır. Yaprakların 5-6 cm sapı olup 5-10 cm büyüklüğünde, 3-5 loplu, lopların uçları küttür. Koparıldığında süt çıkarır ⁽²⁾. Dik duran şemsiyemsi kurullar halindeki çiçekleri sarımsak yeşil renktedir. Kanatlı nuks meyvelerde kanatlar arası 180 derecedir ⁽¹⁾. Avrupa, Kuzey Afrika, Kafkasya, Kuzey İran ve Türkiye'de yayılış gösterir. Türki-ye'de Karadeniz, Marmara bölgesi başta olmak üzere alt türleri İç Anado-lu Bölgesi (Sivas, Yozgat) ⁽³⁾ ve Hatay'da ⁽⁴⁾ doğal olarak yayılır.

Acer campestre subsp. *campestre* ve *Acer campestre* subsp. *leiocarpum* adında 2 alt türü vardır.

20-25 m arası boy yapmaktadır.

Işık ve yarı gölge ağacı olup, gölge ortamlara da dayanıklıdır.

Orta derecede hava nemi ister.

Derin ve balçık, kumlu-balçık toprakları tercih eder. Kirece dayanıklıdır.

İlîmlî iklimlerden hoşlanır, soğuklara ve dona karşı da dayanıklıdır.

Kentsel alanlarda hava kirliliğine dayanıklıdır.

Kalp tipi kök sistemi vardır, kısmen kuraklığa dayanır.

Orta genişlikte yollarda yol ağacı olarak, karayollarında ve çit bitkisi olarak, özellikle sonbahar renklenmesi nedeniyle kullanılır.

1. Var, M. (2003). Bitki Tanıma ve Değerlendirme Ders Notları, 197 S. KTÜ Orman Fak. Trabzon (Basılmamıştır).
2. Arşın, R., & Özkan, Z. C. (2006). Tohumlu Bitkiler, Odunlu Taksonlar, KTÜ, Orman Fak. Yayınları, Fakülte Yayın No: 19.450 s.
3. Yalın, F. (1971). Yerli Akçağaç (Acer L.) Türleri Üzerinde Morfolojik ve Anatomi Araştırmaları, I. Ü. Orman Fak. Yayınları No 1661/179.
4. Aşar, M. D., & Ok, T. (2011). Ova Akçağacı *Acer campestre* subsp. *campestre*'nin Anımanos Dağlarındaki doğal yayılışına ilişkin yeni tespitler. Biological Diversity and Conservation, 4(2), 15-18.
5. Nuh'un Gemisi Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Veri Tabanı (2024). Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Verileri.

F1: Mustafa VAR
F2: Mustafa VAR
F3: Mustafa VAR
F4: Mustafa VAR

Dikensiz, küçük beyazımsı çiçekli, çok dallı bir çalı...

Amygdalus arabica

Arap Bademi

Çok dallı, 2,5 m'ye kadar boylanabilen dikensiz çalıdır. Genç sürgünleri tüysüz, yazın genellikle yapraksızdır. Yaprak çizgisel-mızrak şeklinde, 2-4 x 0,3-0,5 (-0,7) cm çapında, yaprak kenarı testere dişli, yaprak sapı 7 mm'dir. Çiçekleri beyazımsı pembe, 15-17 mm çapında, sapsız veya yarı sapsızdır. Mart-nisan aylarında çiçek açar. Meyveleri küre veya oval şeklinde, hafifçe basık, ilk dönemlerde tüylü ilerleyen dönemde az veya çok tüylü hale gelir. Doğal ortamlarında, bozkırda veya meşe ormanlarında, kuru taşlı yamaçlarda, 600-1200 m yüksekliklerde yetişir. Lübnan, Suriye, Kuzey Irak, Batı İran ve Türkiye'de genel yayılış gösterir. Ülkemizde ise Güneydoğu Anadolu Bölgesinde doğal yayılış gösterir. Türkiye'de Güney Doğu Anadolu Bölgesinde, Kahramanmaraş, Gaziantep, Malatya, Adıyaman, Mardin, Hakkari ve Kilis'de doğal yayılış gösterir ⁽¹⁾.

2,5 m'ye kadar boy yapmaktadır.

Güneşli alanlarda yetişir.

Nemli veya yarı nemli ortamları sever.

Kuru, taşlı topraklarda yetişir.

İlman veya yarı tropikal iklimlerde yetişir.

Zorlu ekolojik koşullara iyi uyum sağlar.

Kurak ve yarı kurak ortama dayanır.

Gıda ve ilaç endüstrilerinde kullanılmaktadır ⁽²⁾. Erozyon kontrolü ve rüzgar önlemede kullanılabilir.

F1: Davis, P. H. (Ed.). (1972). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 4). Edinburgh University Press.
F2: Hosseinzadeh, J. (2010). Morphological diversity of Amygdalus arabica Oliv. in natural forests of Ilam Province, Iran. Journal of Biodiversity and Ecological Sciences, 1(3), 1-XX.

F1: Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü Veri Tabanı
F2: Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü Veri Tabanı
F3: Serdar Ölez. <https://www.florantolica.com/eukaria/gui/species.php?ID=Prunus-arabica>
F4: Serdar Ölez. <https://www.florantolica.com/eukaria/gui/species.php?ID=Prunus-arabica>

Değerli yemislere ve gösterişli bahar çiçeklerine sahip kokulu ağaç...

Amygdalus communis

Badem

Yaprak döken, 8 m'ye kadar boylanabilen, ağaç formunda bitkilerdir. Genç sürgünler tüysüz yapıdadır. Yaprakları yumurtamsı-mızraksı veya eliptik, 2,5-9 (-12) x 2-3 cm boyutlarında ve kösele yapıdadır. Yaprak sapları 10-30 mm uzunluğundadır. Çiçekleri şubat-mart arasında yapraklanmadan önce açmakta olup beyaz ya da pembe renkte ve yaklaşık 4 cm çapındadır. Meyve elips şeklinde, basık, 50 x 30 mm boyutlarında, zeytin yeşili renkte ve üzeri tüylüdür. Meşe ormanlarında, 150-1800 m'de yaygın olarak yetiştirilir. Kültür bademlerinin yabani formudur. Anavatanı Türkmenistan (Kopet dağlarının kurak ve 800-1700 m yüksekliğindeki güneybatı yamaçları ve derin geçitleri ile Özbekistan'da Tian Şan dağlarının batı yamaçlarıdır. Güneybatı ve Orta Asya'da, Avrupa'da, özellikle güneyde, süs bitkisi olarak ve yenilebilir tohumu için yetiştirilmektedir ⁽¹⁾.

8 m'ye kadar boy yapmaktadır.

Tam güneşi tercih eder ⁽²⁾.

Nemli bölgeleri tercih etmez ⁽³⁾.

İyi drenajlı, nemi tutan tınlı toprakları tercih eder. Kuru yamaçlar, kalkerli, taşlı ve çakıllı yerlerde yetişebilir ^(2,3).

Sıcak yazlara ve ılıman kışlara ihtiyaç duyar.

Diğer meyve türlerinin yetişemediği taşlı, kireçli, besin maddelerince fakir topraklarda yetişmesi için uygundur ⁽³⁾.

Olgun badem ağaçları orta derecede kuraklığa karşı dayanıklıdır.

Çiçek güzelliği ve kokusuyla güzel bir peyzaj bitkisidir. Meyvesi; çerez, badem sütü, badem yağı ve badem unu gibi ürünlerin hammaddesidir.

F1: Davis, P. H. (Ed.). (1972). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 4). Edinburgh University Press.
F2: Nourad HARZALLAH <https://www.naturalist.org/observations/160604104>
F3: Mustafa GÖKALAN <https://www.florantolica.com/eukaria/gui/species.php?ID=Prunus-amygdalus>
F4: Mustafa GÖKALAN <https://www.florantolica.com/eukaria/gui/species.php?ID=Prunus-amygdalus>

F1: Denis OTKYDACH <https://www.naturalist.org/observations/149993417>
F2: Nourad HARZALLAH <https://www.naturalist.org/observations/160604104>
F3: Mustafa GÖKALAN <https://www.florantolica.com/eukaria/gui/species.php?ID=Prunus-amygdalus>
F4: Mustafa GÖKALAN <https://www.florantolica.com/eukaria/gui/species.php?ID=Prunus-amygdalus>

Kurak ve yüksek dağlık alanların dikenli, pembe çiçekli çalısı...

Amygdalus kotschyi

Çalı Bademi

Kışın yaprağını döken bu bitkiler, çok dallı ve dikenli çalı formundadır. Genç sürgünleri başlangıçta beyaz tüylüdür; ancak zamanla bu tüylü yapı kaybolarak çıplak hale gelir. Yapraklar şeritsi veya şeritsi-yumurtamsı formda olup, yaklaşık 5 x 1 cm boyutlarındadır. Yaprak kenarları yarı girintili ve dişlidir. Yaprakların her iki yüzeyi yoğun sarımsı-gri beyaz tüylerle kaplıdır. Yapraklar genellikle sapsızdır veya yaprak tabanı aşağıya doğru uzamış, çok kısa bir sapa sahiptir. Çiçekler pembe renkte erken olup ilkbaharda açarlar. Meyve, çekirdekli ve sulu bir yapıda olup, elips şeklinde ve kısmen basık formdadır. Meyve, özellikle gençken yoğun sarımsı-gri tüylerle kaplıdır; bu tüyler olgunlaştıkça dökülür. Dünyada yayılış alanı Kuzey Irak ve Batı İran olan bu tür ülkemizde Siirt ve Hakkari'de doğal olarak bulunur⁽¹⁻³⁾.

Tam güneşli yerlerde oldukça iyi yayılış gösterir

Kuru ve nemli ortamları tercih eder.

Kumlu, iyi drene edilmiş topraklarda iyi gelişim gösterir.

Soğuk ve karasal iklimleri tercih eder.

Kayalık eğimin yüksek olduğu yamaçlar ile kurak ve taşlık alanlarda iyi gelişim gösterir.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Erken ilkbaharda açan pembe çiçekleri ile kurak ve soğuk alanlardaki yol şevlerinde kullanılabilir.

1. Davis, P. H. (Ed.). (1965). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 4). Edinburgh University Press.
2. Akkemik, Ü. (Ed.). (2018). Türkiye'nin doğal-egzotik ağaç ve çalılar (684 s.). Orman Genel Müdürlüğü Yayınları.
3. TÜBİTAK Veri Tabanı (<http://194.27.225.161/yasin/tubives/index.php>)

- F1: Arya Aras, <https://www.inaturalist.org/observations/160095449>
F2: Arya Aras, <https://www.inaturalist.org/observations/160095449>
F3: Arya Aras, <https://www.inaturalist.org/observations/160095449>
F4: Arya Aras, <https://www.inaturalist.org/observations/160095449>

Gösterişli çiçeklere sahip, kuraklığa ve soğuğa dayanıklı kanaatkâr bir tür...

Amygdalus orientalis

Payam

Yaprak döken, 0,5-3 m'ye kadar boylanabilen, sık dallanmış çalı formunda bitkilerdir. Genç sürgünler yoğun beyaz tüylü olup daha sonra tüsüzleşir. Yaprakları; ters yumurtamsı, ters mızraksı veya elips şeklinde, 3-4 x 1,5-2 cm boyutlarında ve beyaz tüylüdür⁽¹⁾. Nisan-mayıs aylarında yapraklanmadan önce açan çiçekleri soluk pembe renkli, 12-15 mm çapında, kısa saplıdır. Meyveleri oval, hafifçe basık, 20 x 12 mm boyutlarında, beyaz tüylü, daha sonra tüsüz yapıdadır. Dünyada Suriye Çölü, Lübnan, Kuzey Irak, Batı İran'da yayılış gösteren tür İran-Turan flora bölgesinin elemanıdır. Doğal ortamlarında kayalık kalkerli yamaçlarda ve 600-1500 m yükseltilerde yayılış gösterir.⁽¹⁾.

0,5-3 m arası boy yapmaktadır.

Güneşli alanlara ihtiyaç duyar⁽³⁾.

Düşük neme toleranslıdır⁽²⁾.

Kireç miktarı yüksek, kayalık ve kurak topraklarda yetişebilir⁽²⁾.

Gelişmesi için sıcak yazlara ihtiyaç duyar⁽³⁾.

Soğuğa ve tuzluluğa karşı dayanıklıdır⁽²⁾.

Kuraklığa dayanabilir⁽²⁾.

Yamaç ve şev stabilizasyonu, erozyon kontrol çalışmalarında ve karayolu çalışmalarında kullanılabilir⁽²⁾.

1. Davis, P. H. (Ed.). (1972). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 4). Edinburgh: Edinburgh University Press.
2. Mutlu, B. (2020). Prunus argentea (Lam) Redh.'nin peyzaj tasarımında kullanım olanakları. Peyzaj Araştırmaları ve Uygulamaları Dergisi, 2(1), 43-50.
3. URL 1: <https://temperate.theferns.info/plant/Prunus+argentea>

- F1: Mustafa GÖMEN <https://www.florantolica.com/eukarya/gu/species.php?ID=Amgdtalus-orientalis>
F2: Mustafa GÖMEN <https://www.florantolica.com/eukarya/gu/species.php?ID=Amgdtalus-orientalis>
F3: Mustafa GÖMEN <https://www.florantolica.com/eukarya/gu/species.php?ID=Amgdtalus-orientalis>
F4: Mustafa GÖMEN <https://www.florantolica.com/eukarya/gu/species.php?ID=Amgdtalus-orientalis>

Sarı gösterişli çiçeklere sahip küme çalı grubu oluşturabilen bir türdür

Anagyris foetida

Zivircik

Yaprak döken, 2-4 m boyunda bir çalıdır ^(1,2). Özellikle yaprakları ezildiğinde çok güçlü hoş olmayan (foetid odour) kokusuyla bilinir. Bol olduğu yerlerde bozulmuş arazinin bir göstergesi olarak kabul edilir ⁽²⁾. Bileşik yapraklar eliptik ve tüylü yaprakçıklara sahiptir. Erken ilkbaharda açan çiçekleri, 2-12 adet çiçek taşıyan kısa salkımlar halindedir. Korolla 20-25 mm, piriç sarısı, standart siyah beneklidir. Bakla meyve 7-20 x 1-2 cm, güçlü bir şekilde basıktır ⁽¹⁾. Hayvanlar için tatsız olan bu tür, diğer ağaçların ve çalılarının büyük ölçüde ortadan kaldırıldığı aşırı otlatılmış alanlarda hayatta kalabilme imkânına sahiptir. Bünyesinde zehirli alkaloidler taşır ⁽³⁾. Çiçekleri arılar tarafından sıklıkla ziyaret edilir. 1.000 metreye kadar olan yüksekliklerde, kayalık yamaçlarda ve yaprak döken ormanlık alanlarda bulunur. Akdeniz elementi olup batıda güney Portekiz ve kuzey Fas'a, uygun habitatta doğuda kuzey Irak'taki Zagros Dağları'na ve kuzeydoğu İran'a ve güneyde Arap Yarımadası'nın güney ucundaki Yemen'e kadar uzanır ⁽⁵⁾. Türkiye'de ise Doğu Ege adalarında, batı, güney ve güneydoğu Anadolu'da doğal yayılış göstermektedir ^(1,3,4).

2-4 m arası boy yapmaktadır.

Optimum büyüme için parlak, doğrudan güneş ışığına ihtiyaç duyar.

Hava dolaşımının iyi olduğu ılıman sıcaklıklarda iyi gelişir ve kuru bir ortama tercih eder.

Kurak bölgelerde, kireçli topraklarda, kireçtaşı kayalık yamaçlarda ve iyi drenajlı topraklarda yetişir.

Yaklaşık 30 ila 40°C'ye kadar olan sıcaklıklara ve -10°C'ye kadar soğuklara karşı dayanıklıdır.

Bozulmuş çevre koşullarında veya bitki besin elementi bakımında fakir topraklara sahip habitatlarda bakım gerektirmeden yaşayabilir.

Kuru, kayalık topraklara adapte olmuştur ve kuraklık koşullarına dayanabilir.

Tıbbi amaçlı kullanılır ^(3,5,6). Peyzajda küme çalı grubu olarak değerlendirilir.

1. Davis PH 1965-85. Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Vol I-IX, Edinburgh University Press, Edinburgh.
2. Lewis, G.P. et al. 2005. Legumes of the World. Royal Botanic Gardens, Kew, New York.
3. Aliboudhar, H., Tigrine-Kordjani, N. & Lakache, Z. 2022. Identification and evaluation of free radical scavenging activity of quinolizidine alkaloids isolated from various parts of Anagyris foetida Plant. Pharm Chem J 56, 966-973.
4. Plants of the World Online 2020. Plants of the World Online
5. Ory J.C. 2017. Annales de la Société des Sciences Naturelles et d'Archéologie de Toulon et de la Var Tome 69 Fascicule 1-1er semestre Année 2017, pub. La Société des Sciences Naturelles et d'Archéologie de Toulon et du Var (SSNATV), ISSN: 0373-7039, page 17, section: "Botanique", (enjin: 20.08.2024)
6. U.S. Department of Agriculture, Agricultural Research Service. 1992-2016. Dr. Duke's Phytochemical and Ethnobotanical Databases, Home Page, <http://phytochem.nal.usda.gov/http://dx.doi.org/10.15482/USDA.ADC/1239279>.
F1: Mustafa GÖKMEZ <https://www.floranatolica.com/eukaria/gui/species.php?ID=Anagyris-foetida>
F2: Mustafa GÖKMEZ <https://www.floranatolica.com/eukaria/gui/species.php?ID=Anagyris-foetida>
F3: Serdar ÖLEZ <https://www.floranatolica.com/eukaria/gui/species.php?ID=Anagyris-foetida>
F4: Serdar ÖLEZ <https://www.floranatolica.com/eukaria/gui/species.php?ID=Anagyris-foetida>

Dağlık alanlarda yaprak döken çalılıklar ve kayalıklarda yetişen, pembe çiçekli bir çalı...

Apocynum venetum subsp. sarmatiense

Pembekız

Bu bitki, genellikle 40-240 cm boylanabilen, dağınık formu çalı veya yarı odunsu, çok yıllık bir türdür. Gövdesi çıplak olup, sürünücü rizomlara sahip, dik ve dallıdır. Yaprakları şekil ve boyut açısından oldukça değişkenlik gösterir; dar yumurtamsı, dikdörtgensiz-mızraksı veya dar mızraksı formlarda olabilir. Yapraklar 2-7 cm uzunluğunda, 6-25 mm genişliğinde olup, kenarları dişlidir ve yaprak sapı 2-6 mm uzunluğundadır. Çiçek kurulu gevşek yapıda, çok dallı ve çok çiçeklidir. Pembe renkteki çiçekler, mayıs ve haziran aylarında açar. Bu tür, Karadeniz kıyılarından Balkanlar'a kadar, Güney Rusya, Transkafkasya, İran ve Kıbrıs gibi bölgelerde yayılış gösterir. Türkiye'de ise İstanbul, Hakkari, Ankara, Antalya, Artvin, Denizli, İçel, Kırklareli ve Malatya illerinde doğal olarak bulunur ^(1,2,3).

40-240 cm arası boy yapmaktadır.

Tam güneşli ya da yarı gölgeli yerlerde oldukça iyi yayılış gösterir.

Kurak ya da yarı kurak iklim koşullarını tercih eder.

Kumlu, geçirgen ve iyi drene edilmiş topraklarda iyi gelişim gösterir.

İlman ve sıcak iklim koşullarına dayanıklıdır.

Taşlı dere kenarlarında yetişebilen türün tuzlu su serptisine toleransı yüksektir.

Kuraklığa dayanıklı değildir.

Pembe çiçekleri ile deniz ve su kenar tasarımlarında bordür bitkisi olarak kullanılabilir.

1. Davis, P.H. (Ed.). (1965). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 6). Edinburgh University Press.
2. Akkemik, Ü. (Ed.). (2018). Türkiye'nin doğal-egzotik ağaç ve çalılar (684 s.). Orman Genel Müdürlüğü Yayınları.
3. TÜBİTAK Veri Tabanı (<http://194.27.225.161/yasin/tubites/index.php>)

F1: URL 1. <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:77279-1>
F2: URL 1. <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:77279-1>
F3: URL 1. <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:77279-1>
F4: URL 1. <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:77279-1>

Yoğun çiçeklere ve kaba tüylü yapraklara sahip küçük bir çalı...

Astragalus amblolepis

Sin: *Astragalus basianicus* var. *glabrescens* -Küt Geven

Dikenli yaprak eksenlerine sahip küçük bir çalıdır. Yaprak eksenindeki yaprakçıkları dikdörtgensel eliptik şekilde ve dikenli uçlu, kaba tüylüdür. Her bir yaprak ekseninde 5-6 çift yaprakçık bulunur. Yaprakları 10-15 cm, yaprakçıkları ise 12-24 mm uzunluğundadır. Çiçek kurulları çok çiçekli, küresel şekillidir. Çiçekler yaprak koltuklarında sıkça bulunur. Türkiye'nin Siirt ilinde doğal olarak yer alır ⁽¹⁾.

Tam güneş ışığını tercih eder.

Orta düzeyde neme ihtiyaç duyar. Kurak dönemlerde düşük nem koşullarına uyum sağlar.

İyi drene olan, hafif alkali veya nötr toprakları sever.

Ilıman iklimlerde iyi gelişir, yüksek sıcaklıklara dayanıklıdır.

Çetin çevre koşullarında, özellikle taşlık ve kuru alanlarda iyi uyum gösterir.

Yüksek kuraklık toleransına sahiptir.

Kaya bahçelerinde kullanılabilir. Dikenli yaprak eksenleri ve yaprakçıklarından dolayı kullanım alanlarına dikkat edilmelidir.

1. Davis, P. H. (Ed.). (1970). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 3, pp. 130-155). Edinburgh University Press.

F1: Anya ARAS <https://www.inaturalist.org/observations/157475472>

F2: Anya ARAS <https://www.inaturalist.org/observations/157475472>

F3: Anya ARAS <https://www.inaturalist.org/observations/157475472>

F4: Anya ARAS <https://www.inaturalist.org/observations/157475472>

Tüyle kaplı bodur bir geven...

Astragalus hirticalyx

Tüylüçanak

Dikenli yaprak eksenine sahip, yastıksı, bodur bir yarı çalıdır ^(1,2). Karşılıklı şekilde dizilen 5-9 çift yaprakçığın bir araya gelmesinden oluşan yaprakları 3-6 cm uzunluğundadır. Yaprakçıklar sivri dikenli uçlara sahiptir. Haziran-eylül ayları arasında açan çiçekleri yumurtamsı kurullar halinde, menekşe ya da mora dönük pembe renkindedir ⁽¹⁾. İran-Turan elementi olan bu tür; kayalık alanlar, kurak bozkırlar ve yamaçların 1700-3350 m rakım aralığında gözlemlenir ^(1,3). İran, Irak ve Türkiye'nin Yukarı Murat-Van, Hakkari Bölümlerinde doğal yayılış alanlarına sahiptir ^(2,4).

Tam güneşte yaşayabilir.

Kuru hava şartlarında yaşayabilir.

Kuru topraklarda yaşar ⁽³⁾.

Yüksek sıcaklıklarda yaşayabilir.

Yüksek rakımlarda, eğimli alanlarda yaşayabilir.

Kuraklığa toleranslıdır.

Kaya bahçelerinde, kurakçıl peyzaj çalışmalarında kullanıma uygundur. Dikenli yaprak eksenleri ve yaprakçıklarından dolayı kullanım alanlarına dikkat edilmelidir.

1. Davis, P. H. (Ed.). (1970). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 3, pp. 54, 172-173). Edinburgh University Press.

2. URL 1. <https://powo.science.kew.org/taxon/um:ksidip-ni.org:names:476888-1>

3. Firat, M. (2024). *Astragalus mikensis* Firat (Fabaceae), a new species in section *Hymenostegis* from Van province, Türkiye. *Phytotaxa*, 641(2), 149-160.

4. Aytaç, Z., Ekiçi, M., Akar, H. (2012). *Astragalus*. Şu sitede: [Bilimbikiler.org.tr](http://www.bilimbikiler.org.tr)

F1: Nisip DEMİRKÜŞ http://www.vanherbarium.yyu.edu.tr/flora/famgenetuz/fab/astagalus/hirticalyx%20hirticalyx%20B055_%20E7%20K0750HY%20%20.jpg.htm

F2: Metin ARMAĞAN http://www.vanherbarium.yyu.edu.tr/flora/famgenetuz/fab/astagalus/hirticalyx%20hirticalyx%20B055_%20E7%20K0750HY%20%20.jpg.htm

F3: Metin ARMAĞAN http://www.vanherbarium.yyu.edu.tr/flora/famgenetuz/fab/astagalus/hirticalyx%20hirticalyx%20B055_%20E7%20K0750HY%20%20.jpg.htm

F4: Metin ARMAĞAN http://www.vanherbarium.yyu.edu.tr/flora/famgenetuz/fab/astagalus/hirticalyx%20hirticalyx%20B055_%20E7%20K0750HY%20%20.jpg.htm

Erozyon önlemede kullanılabilen etkili bir çalı...

Astragalus microcephalus

Anadolu Kitresi

Yastıksı şekilde, 30-50 cm boylanabilen bir çalıdır ^(1,2). Tüyle kaplı, 1,5-2,5 cm uzunluğundaki dikenli yaprak ekseninde; eliptik şekilde, dikenli uçlara sahip, beyaz kaba tüylerle kaplı, 4-6 çift yaprakçık yer alır. Yaz aylarında açan mor damarlı sarı çiçekleri, sapsız ve yaprak koltuklarında 2-3 adet bulunur. Küremsi ile silindirik şeklindeki çiçek kümeleri; 10-30 çiçekten oluşur ⁽¹⁾. Doğal habitatu 850-2700 m yükseltiler arasında kalan bozkırlar, dağlar, ormanlık açıklıkları, vadiler ve meralardır ^(1,3,4). Bulgaristan'dan İran'a kadar genel yayılışa sahiptir ⁽⁴⁾. Türkiye'de Akdeniz, İç Anadolu, Doğu Anadolu Bölgeleri ve Orta, Batı Karadeniz Bölümlerinde doğal olarak yer alır ^(1,5).

30-50 cm arası boy yapmaktadır.

Güneşli alanları sever.

Kurak iklim şartlarında yetişir.

Kumlu, geçirgen toprakları sever ⁽⁴⁾.

Orta ve yüksek sıcaklıkta yaşayabilir.

Rüzgârlı alanlarda yaşamaya elverişlidir ⁽⁴⁾.

Kurak ve yarı kurak alanlarda yaşayabilir ⁽³⁾.

Sert yapılı dikenleri sayesinde geçirimsiz çit olarak, hoş görünüme sahip grimsi yaprakları ile estetik amaçla kullanılabilir.

1. Davis, P.H. (ed.), 1970. Flora of Turkey and the East Aegean Islands (ss. 132-133). Vol. 3. Edinburgh: Edinburgh University Press.
2. Akkemik, Ü. (Ed.), 2018. Türkiye'nin doğal-egzotik ağaç ve çalları (ss. 293). Ankara: Orman Genel Müdürlüğü Yayınları.
3. Koç, A. 2000. Turkish Rangelands and Shrub Culture. Rangelands, 22(4).
4. Kayo, Y. (1999). The erosion in the Fırat Valley and the well growing plants in erosion area. Turkish Journal of Agriculture and Forestry, 23(1), 7-24.
5. URL 1. <https://powo.science.kew.org/taxon/um:bidip-nl.org:names:478548-1>.
6. Aytac, Z., Ekici, M., Akan, H. (2012). anadolukitresi. Bitimbikiler (2013). <http://www.bitimbikiler.org.tr>.

Gastronomi için değerli olan estetik bir yer örtücü...

Capparis spinosa

Kebere

Yatay formda yayılan, hızlı büyüyen, 50-100 cm (-300 cm) arası boy yapabilen, dikenli, herdem yeşil bir çalıdır. Yapraklar yuvarlak veya çok geniş oval biçimli ve yaprak diplerinde kısa dikenler bulunur ⁽¹⁾. Çiçekler zayıf zigomorfik formdadır. Mayıs-eylül (ekim) ayları arası açan gösterişli çiçekleri beyaz renkli ve hoş kokuludur. Meyve 3-6 cm boylarında yeşil renkli, eliptik, üzüm, çok tohumlu kapsüldür ⁽¹⁾. Derin ve geniş bir kök sistemine sahiptir. Doğal yayılış alanlarında 3000 m'ye kadar yükseltilerde yetişebilir ^(1,2). Kebere, diğer adıyla kapari, antik dönemlerden beri tanınan, gıda ve tıbbi amaçlarla kullanılan değerli bir bitkidir ⁽³⁾.

50-100 cm arası boy yapmaktadır.

Tam güneşli alanları tercih eder.

Kuru veya orta nemli toprak tercih eder.

İyi drene edilmiş, hafif asitli den çok alkali topraklara kadar birçok alanda, kayalık ve kumlu topraklarda gelişebilir ⁽⁴⁾.

Ortam sıcaklığı -5 ile -10 °C üzerindeki bölgelerde yaşar.

Fakir ortamlara dayanıklıdır. Yıllık gündüz sıcaklığının 13 - 27 °C aralığında olduğu bölgelerde en iyi şekilde büyür ⁽²⁾.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Erozyon kontrolü için uygun bir yüzey kapatıcıdır. Yapraklar, meyveler, genç sürgünler yenilebilir özelliktedir. Tıbbi aromatik kullanımları bulunur.

1. Davis, P. H. (1965). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 1, pp. 496-497). Edinburgh University Press, Edinburgh.
2. <https://www.floranatolica.com/eukaria/gui/species.php?id=Capparis-spinosa>
3. Yılmaz Kolancı, B. (2020). Antik Dönemde Kapari Bitkisi (Capparis spp.). In: Anadolu Prehistoryasına Adanmış Bir Yaşam: Jak Yakar'a Armağan - Bars Güç - Semra Dalkılıç (ed.). Bilgin Kültür Sanat Yayınları, s:263-272, Ankara.
4. <https://pfla.org/user/Plant.aspx?LatinName=Capparis-spinosa>

F1: Francisco Flores <https://www.inaturalist.org/observations/241424985>
F2: Mustafa VAR
F3: <https://www.inaturalist.org/observations/47487586>
F4: <https://www.inaturalist.org/observations/47487586>

Arılar için polinasyon destekleyici, estetik bir ağaçtır...

Celtis tournefortii

Dardağan

Kışın yaprağını döken, 6 (-8) m'ye kadar boy yapan, çalı veya küçük bir ağaçtır. Sürgünleri tüylüdür. Yapraklar 2-6 x 1,5-4,5 cm boyutlarında, genişçe oval biçimli, tabanı genellikle çarpık, uçları sivri, kenarları ise testere dişli veya kertiklidir ⁽¹⁾. Yaprakların üst yüzü tüysüz, mat mavi veya mat mavi-yeşil, alt yüzü hafif tüylü ve daha açık renklidir ⁽²⁾. Çiçekler yeşilimsi beyaz renkli ve çiçek sapı 0,5-1,5 (-2) cm uzunluğundadır. Mart-nisan (mayıs) arası çiçeklenir. Çekirdekli sulu tipteki meyve küremsi formu, sarı veya turuncu renkli ve 9-12 mm çapındadır. Türkiye'de 300-1500 m yükseltilerde, açık kayalık ve yamaç yerlerde görülür ⁽¹⁾. Dünyada Güneydoğu Avrupa'dan Batı Asya'ya kadar yayılış gösterir ⁽¹⁾.

6 m'ye kadar boy yapmaktadır.

Güneşli yerleri tercih eder. Gölgede yetişemez.

Kuru veya nemli toprak tercih eder.

İyi drene edilmiş, verimli tınlı toprağı tercih eder. Hafif asitli, bazik, besin açısından zayıf topraklarda, kumlu ve taşlık alanlarda da yetişebilir ⁽³⁾.

Ortam sıcaklığı -10 °C üzerindeki bölgelerde yaşar.

Uzun ömürlüdür. Az bakım gerektirir. Fakir ortamlarda yetişebilen kanaatkâr bir türdür ⁽⁴⁾.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Hem fonksiyonel hem de estetik bakımdan peyzaj bitkilendirmelerinde kullanılabilir. Meyvesi çiğ tüketilebilir. Ahşabı değerlidir ⁽⁵⁾.

1. Davis, P. H. (1982). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 7, pp. 649-652). Edinburgh University Press, Edinburgh.
2. Akkermik, Ü. (2014a). Türkiye'nin Doğal Egzotik Ağaçları ve Çalları, I. Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.
3. URL 1. <https://temperate.theferns.info/viewtropical.php?id=Celtis-tournefortii>
4. URL 2. <https://pfla.org/user/Plant.aspx?LatinName=Celtis-tournefortii>
F1: Ahmet DEMİRTAŞ https://www.floranatolica.com/eukaria/imag-es/640X480/005/00549_A.jpg
F2: Duvarlıo DENDER <https://www.inaturalist.org/observations/221501871>
F3: Fotis SAMARITAKIS <https://www.inaturalist.org/observations/101029858>
F4: Ahmet DEMİRTAŞ https://www.floranatolica.com/eukaria/imag-es/640X480/005/00549_1603776213.jpg

Yenilebilir kırmızı meyvelere sahip sürüncü bir çalı...

Cerasus brachypetala var. bornmuelleri

Yırtık Kiraz

Sık dallanan, sürgünleri ince tüylerle kaplı sürüncü bir çalıdır. Kıvrılmış görüntüde yoğun dallanma yapar. İnce veya kaba tüylerle kaplı yaprakları, genişçe eliptik ya da dairesel şekilde, kenarları çentikli ya da tırtıklı, bazen de loblu görünümündedir. Yaprakların boyu enine yakın ya da iki katı uzunluğundadır. Mayıs-temmuz ayları arasında açan tekli çiçekleri, pembe ile kırmızı arasında renklere sahiptir. Her bir taç yaprak 5-6 mm uzunluğundadır. Yenilebilir etli kırmızı meyveleri yaklaşık 8 mm çapında, sert çekirdekli, yumurtamsı ya da küresel şeklindedir. Yamaçlar, kayalık alanlar, kireçli zeminlerde ve 1600-2700 m rakım aralığında doğal yaşam alanları görülür ⁽¹⁾. Irak'ta ve Türkiye'nin Doğu Anadolu Bölgesinin güney illerinde doğal yayılışa sahiptir ^(1,2,3).

Güneşli yerleri sever.

Kuru havalarda yaşayabilir.

Kireçli topraklarda, kayalıklarda yetişebilir ⁽¹⁾.

Soğuk ve sıcak iklimlerde yaşayabilir.

Eğimli alanlarda yaşayabilir.

Kuraklığa toleranslıdır.

Polinasyon bahçelerinde kullanılabilir. Meyveleri insanlar ve yaban hayatı için besin olarak kullanılır.

1. Davis, P. H. (Ed.). (1972). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol: 4, pp. 12-14). Edinburgh University Press.
2. TÜBİTAK Veri Tabanı. http://194.27.225.161/yasin/tubives/index.php?sayfa=1&tax_id=3547
3. POWO. (2024). Plants of the World Online, The Royal Botanic Gardens, KEW. <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:77252559-1>

F1: Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü Veri Tabanı

Görsel çekiciliğe sahip, kurakçıl bir çalı türüdür...

Cerasus microcarpa

Yaban Kirazı

Yaprığını döken, çok gövdeli, çoğunlukla dik büyüyen (1,5-3 m), nadiren yayılıcı veya sürüncü bir çalıdır. Gövde dikensiz veya bazen yarı dikenli; sürgünleri tüysüzdür. Yapraklar dairesel veya eliptik ila oval-mızrak şeklinde, kısa sürgünlerde 2 cm, uzun sürgünlerde 5 cm uzunluğundadır. Çiçekler beyaz ila pembemsi renkli ve 5-6 mm boyutlarındadır. Çiçek sapları 15 (-20) mm uzunluğundadır. Çekirdekli sulu meyveleri oval veya bazen küresel şekilli siyah, kırmızı, turuncu veya sarı renklidir. Doğal ortamlarında çoğunlukla düşük yükseltilerden 1300 m rakıma kadar açık düzlüklerde ve kireçli yamaçlarda görülür. Orta Asya, ve Orta Doğuda ki ülkelerde yayılışı olup Türkiye'de Güney ve Doğu Anadolu illerinde (Erzincan, Maraş, Gaziantep, Mardin) yayılış göstermektedir ^(1,2).

1,5-3 m
arası boy yapmaktadır.

Güneşli konumları sever ⁽⁴⁾.

Nem isteği yüksek değildir, kuru bölgelerde iyi yetişir ⁽⁴⁾.

Şiş köklü olan bu tür iyi drene edilmiş, nem tutan tınlı topraklarda, kuru kireçli topraklarda ve taşlık-kayalık dağ yamaçlarında yetişir ^(3,4).

Şiddetli kış ve kuru-sıcak yaz koşullarına iyi uyum sağlamıştır ⁽⁴⁾.

Çevre şartlarına ve gündüz-gece sıcaklık farklarına karşı dayanıklıdır.

Kuraklığa oldukça dayanıklıdır ^(3,4,5,6).

Rekreasyon alanlarında iç bahçe elemanı olarak değerlendirilir.

1. Davis PH 1965-85. Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Vol 1-4, Edinburgh University Press, Edinburgh.
2. Plants of the World Online 2020.
3. Ali, H.S., İlçioğlu, E., Sarpkaya K., Baş, M., Bozkurt, H. 2019. Türkiye'de yetişen Yabanı Kirazın (Cerasus microcarpa Boiss.) tanımlanması ve dağılımının belirlenmesi. Uluslararası Tarım ve Kırsal Kalkınma Kongresi (ISPEC), 10-12 Haziran 2019, Sirt.
4. Bean, W. 1981. Trees and Shrubs Hardy in Great Britain. Vol 1-4 and Supplement. Murray.
5. Naji, M.N., Bekik, Y., Bardak, A. 2011. Genetic diversity and phylogenetic relationships of Prunus microcarpa C.A. Mey. subsp. tortuosa analyzed by simple sequence repeats (SSR) Sö Hortik. 127: 220-227.
6. Huxley, A. 1992. The New RHS Dictionary of Gardening. MacMillan Press, ISBN 0-333-47494-5.

F1: Plants of the World Online, <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:729966-1>
F2: Plants of the World Online, <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:729966-1>
F3: Plants of the World Online, <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:729966-1>
F4: Plants of the World Online, <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:729966-1>

Zor şartlara dayanıklı olan bu tırmanıcı zehirlidir...

Cionura erecta

Babrik

Çok sayıda gövdeli ve dallı, 1-8 m boya ulaşabilen, sürünücü ya da tırmanıcı bir bitkidir. Gövde gençken yeşil, sonraları kahverengi-gri renktedir. Yapraklar 10x8 cm, oval şekilli, etli ve parlak yeşildir ⁽¹⁾. Nisan ve eylül ayları arasında çok sayıda açan çiçekleri salkım şeklinde ve beyaz renklidir. Bitkinin tamamı toksiktir ve çok zehirli, beyaz renkli özsuyu içermektedir ⁽²⁾. Türkiye'de Istanca, Çatalca-Kocaeli, Ergene, Güney Marmara, Batı ve Orta Karadeniz, Asıl Ege, İç Batı Anadolu, Yukarı Sakarya, Yukarı Fırat, Antalya, Adana, Diçle alt bölgelerinde doğal yayılış göstermektedir. Doğal ortamlarında deniz seviyesi ile 1100 m yükseltiler arasında; kayalık alanlarda, kireçtaşı uçurumlarında, deniz kenarlarında, kırlar ve nehir yataklarında görülür ^(1,3).

1-8 m arası boy yapmaktadır.

Güneşli ve yarı gölge alanları tercih eder.

Nemli topraklarda daha iyi gelişir.

Fakir topraklar dahil hemen her tür toprakta yetişir.

-10 °C'ye dayanabilir.

Rüzgarlara ve soğuğa dayanıklıdır.

Kuraklığa karşı dayanıklıdır.

Bitkinin tüm organları zehirlidir. İlaç sanayisinde ve esans yapımında değerlendirilir ^(4,5). Çiçek güzelliği nedeniyle süs bitkisi olarak kullanılır.

1. Davis, P. H. (Ed.). (1965). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 1). Edinburgh University Press.
2. Brozica, K. (1967). Genus Cionura Griseb.—Distribution, history, and application. Arboretum Körmük, 12, 9-32.
3. URL 1. <https://www.florantolica.com/eukaria/gu/species.php?ID=Cionura-erecta>
4. Takım, K., Akan, H., Dinç, H., & Gökmen, A. (2022). Poisoning of sheep by Babrik plant (Cionura erecta (L.) Griseb.) in Şanlıurfa, Turkey. Harran Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi, 11(1), 128-133.
5. Demirci, H., Ergin, E., Akik, L., & Vural, M. (2011). Antimicrobial and antioxidant activities of Cynanchum acutum, Cionura erecta, and Trachomitum venetum subsp. samnitense grown wild in Turkey. Journal of Food, Agriculture & Environment, 9, 186-189.

F1. <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:95869-1>
F2. <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:95869-1>
F3. <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:95869-1>
F4. <https://www.naturalist.org/observations/160691>

Çiçekleri ile dikkati çeken, çok güzel bir sürünücü ve tırmanıcı bitki...

Clematis orientalis

Köpektutağı

Yaprağını döken, genellikle 2-3 m büyüyen, bazen 8 m'ye kadar ulaşan, sürünücü ve tırmanıcı bir bitkidir ⁽¹⁾. Tüysü yaprak özelliği gösterir. 3'lü segmentli 15-20 cm uzunluğunda, mızrak şeklinde, sarımsı yeşil yaprakçıklar ana eksen üzerine karşılıklı dizilmiş bileşik yapıdadır ^(1,2). Ağustos-eylül aylarında açan ve birçoğu bir arada bulunan çan şeklindeki çiçekleri sarı renkli ve hafif kokuludur ^(3,4,5). Doğal ortamlarında 3000 m yükseltiyeye kadar kayalar ve çalılar arasında, özellikle nehirler ve dereler boyunca yetişir ⁽⁶⁾. Türkiye'de Güney Marmara, Batı, Orta ve Doğu Karadeniz, Ege, İç Batı Anadolu, Yukarı Sakarya, Orta Kızılırmak, Yukarı Kızılırmak, Konya, Yukarı Fırat, Erzurum-Kars, Antalya, Adana alt bölgelerinde doğal yayılış göstermektedir ⁽⁷⁾.

2-3 m arası boy yapmaktadır.

Kökleri gölgede olacak şekilde güneşe doğru yönelmeyi tercih eder.

Düşük nemli bölgelere uyum sağlayabilir.

Humusça zengin kireçli toprakları tercih eder.

Yaklaşık 15 ile -20°C'ye kadar olan sıcaklıklara dayanabilir.

Fakir topraklara ve soğuğa karşı dayanıklıdır.

Kurak topraklara dayanıklıdır.

İlaç sanayinde de kullanılır. Peyzajda yer örtücü ve sarımsı bitki olarak değerlendirilir.

1. Grey-Wilson, C. (1989). Clematis orientalis (Ranunculaceae) and its allies. Kew Bulletin, 33-60.
2. Davis, P. H. (Ed.). (1965). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 1). Edinburgh University Press, Edinburgh.
3. Buzio, G., Forrester, S., Greig, D., Guest, S., Hammond, M., Hobley, S., ... Ryan, S. (2004). Botanica. Konemann: Tandem Verlag GmbH, 1020 p. Italy.
4. Phillips, R. & Rix, M. (1989). Shrubs. Pan Books, UK ISBN 0-330-30258-2
5. URL 1. <https://www.biodiversitylibrary.org/item/283899?page/1/zoom/1up>
6. URL 2. <https://www.ferret-photos.com/ferret-photos/160691>
7. URL 3. <https://www.florantolica.com/eukaria/gu/species.php?ID=Clematis-orientalis>

F1: Mustafa GÖKMEK <https://www.naturalist.org/observations/160691>
F2: Mustafa GÖKMEK <https://www.naturalist.org/observations/160691>
F3: <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:60392-2>

Çiçek ve meyve güzelliği ile kurakçıl peyzajların vazgeçilmez bitkisi...

Crataegus azarolus var. azarolus

Müzmüldek

Sürgünleri 3,5 cm'ye kadar uzayabilen, sert dikenlere sahip, yaklaşık 10 m'ye kadar boylanabilen küçük bir ağaçtır. Yaprakların üst yüzü parlak, alt yüzü soluk, grimsi yeşil, çıplak ya da yatık kısa tüylüdür. Kenarları kaba testere dişlidir. Mayıs-haziran ayında açan beyaz çiçekleri 3-18 adet kurullar oluşturur. Meyve 12-25 (-27) mm çapında, küremsi tüsüz ya da hafif tüylü, 2-3 adet tohum içerir ^(1,2). *Crataegus azarolus* var. *azarolus* varyetesi yaprakların alt tarafının tamamen yatık tüylü, meyve sarımsı veya turuncu olması ile ayırt edilir ⁽²⁾. Irak, İran, Türkmenistan, Özbekistan, Güney Kazakistan, Tacikistan, Kırgızistan ve Türkiye'de ise Akdeniz ve İran-Turan bölgelerinin geçiş bölgesinde, daha kuru Mezopotamya ovaları hariç Güneydoğu Anadolu'ya ulaşır. Elazığ ilinde saf meşcereler oluşturur. Türkiye'nin en kurakçıl türüdür ⁽¹⁻²⁾.

10 m'ye kadar boy yapmaktadır.

Güneşli alanları tercih eder ⁽³⁾.

Kontinental iklimlerde yetişir ⁽³⁾.

Taşlı, kuru, kireçli, siğ topraklarda yetişir ⁽³⁾.

Soğuk hava şartlarına dayanıklıdır ⁽³⁾.

Rüzgarlara dayanıklıdır ⁽³⁾. Ancak deniz koşullarına hassastır. Kentsel alanlardaki kirliliğe dayanıklıdır.

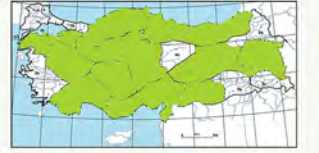

Kuraklığa karşı dayanıklıdır ⁽³⁾.

Rüzgar perdesi ya da soliter olarak peyzajda kullanılabilir ⁽³⁾. Meyveleri ve çiçekleri tıbbi amaçlar kullanılır.

1. Dönmez, A. A. (2004). The genus *Crataegus* L. (Rosaceae) with special reference to hybridisation and biodiversity in Turkey. *Turkish Journal of Botany*, 28, 29-37.
2. Akkemik, Ü. (Ed.). (2014). Türkiye'nin doğal-egzotik ağaç ve çalılar II. Orman Genel Müdürlüğü Yayınları.
3. Pamay, B. (1992). Bitki materyali I: Ağaç ve ağaççıklar. İstanbul.
F1: Mustafa GÖKMEN <https://www.inaturalist.org/observations/38037218>
F2: Mustafa GÖKMEN <https://www.inaturalist.org/observations/99135379>
F3: Mustafa GÖKMEN <https://www.inaturalist.org/observations/67456751>
F4: Mustafa GÖKMEN <https://www.inaturalist.org/observations/38037218>

Hoş kokulu beyaz çiçekleri ile çok dekoratif bir bitki...

Crataegus orientalis subsp. orientalis

Alıç

Yaprak döken 3-5 m boylanabilen çalı veya küçük bir ağaçtır. Yapraklar 3-5 x 2,5-4 cm boyutlarında, derin 3-7 loblu ters yumurtamsı-dikdörtgensi veya baklava dilimi şeklinde, iki tarafa yatık gri tüylüdür ⁽¹⁾. Nisan ve mayıs aylarında, beyaz veya pembemsi renklerde çiçek açan alıç, bu dönemlerde etrafa da çok güzel koku saçar ⁽²⁾. Meyve yaklaşık 2 cm çapında, kırmızımsı turuncu renkli, seyrek ve yumuşak tüylüdür ⁽¹⁾. *Crataegus orientalis* subsp. *orientalis* meyvenin çekirdek sayısının 4 (-5); çanak yapraklarını meyvede geri kıvrık olması ile ayırt edilir. Türkiye'de Kuzey, İç Anadolu'nun kuzeye komşu kesimlerinin kayalık alanlarında, ormanlar ve açık alanlarda 450-2240 m yükseltilerde yayılış gösterir ⁽³⁾.

3-5 m arası boy yapmaktadır.

Güneşli ve yarı gölge alanları tercih eder, ışık sever ⁽⁴⁾.

Kontinental iklimlerde yetişir ⁽⁴⁾.

Siğ, kuru balçık toprakları tercih eder ⁽⁴⁾.

Soğuk hava koşullarına dayanıklıdır ⁽⁴⁾.

Rüzgara karşı dayanıklıdır ⁽⁴⁾.

Kuraklığa karşı dayanıklıdır ⁽⁴⁾.

Çiçek, yaprak ve meyveleri ile çok dekoratiftir. Grup yada soliter olarak peyzajda kullanılabilir.

1. Davis, P. H. (Ed.). (1972). *Flora of Turkey and the East Aegean Islands* (Vol. 4, pp. 136-137). Edinburgh University Press.
2. Ertem, H. İ. (2022). Bingöl'ün farklı lokasyonlarından elde edilen *Crataegus orientalis* (Doğu alıç) meyvesinin bazı biyokimyasal değerlerinin tespit edilmesi [Yüksek Lisans Tezi, Bingöl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü].
3. Akkemik, Ü. (Ed.). (2014). Türkiye'nin doğal-egzotik ağaç ve çalılar II. Orman Genel Müdürlüğü Yayınları.
4. Pamay, B. (1992). Bitki materyali I: Ağaç ve ağaççıklar. İstanbul.

- Crataegus orientalis
F1: Salih TERZIOĞLU
F2: Salih TERZIOĞLU
F3: <https://www.treesandshrubsonline.org/articles/crataegus-orientalis/>
F4: Salih TERZIOĞLU

DOĞAL

7a

Ilıman iklimlerde gelişebilen çok yıllık çalı...

Daphne mucronata subsp. mucronata

Tevri

Genellikle herdem yeşil çok yıllık çalı formundadır ⁽¹⁾. Haziran-eylül ayları arasında hoş kokulu, sarımsı ipeksi tüylü, 8-14 adet çiçek açar. Çiçek sapı 5 mm uzunluktadır. 7-9 mm boyutlarında, portakal kırmızısı renginde meyveleri vardır. Yapraklar tüsüzdür ⁽²⁾. Thymelaeaceae ailesinden bir türdür ⁽³⁾. Doğal ortamlarında 110-2800 m rakımlarda, kayalık yamaçlar, kireçtaşı ve kurak açık alanlarda bulunur. ⁽²⁾. Genel dağılımı Kuzey Irak, Transkafkasya, Afganistan, Batı Himalayalar ve Arabistan'dadır. Türkiye'de Yukarı Murat-Van, Hakkâri alt bölgelerinde doğal yayılış gösterir ^(2,3).

Tam güneş ışığına ve yarı gölgeye toleranslıdır.

Orta derecede nemli toprakları tercih eder.

İyi drene edilmiş, hafif asidik veya nötr toprakları tercih eder.

Ilıman iklimlerde en iyi şekilde yetişir. Kış donlarına karşı hassas olabilir.

Genel olarak dayanıklıdır; ancak aşırı nem ve soğuk koşullardan etkilenebilir.

Orta derecede kuraklığa dayanıklıdır; ancak düzenli sulama gerektirebilir.

Orta derecede kuraklığa dayanıklıdır; ancak düzenli sulama gerektirebilir.

1. TÜBİTAK Veri Tabanı
http://194.27.225.161/yasin/tubives/index.php?sayfa=1&tax_id=8224
(Erişim tarihi: 29/08/2024).
2. Tan, K. (1982). Daphne L. In P. H. Davis (Ed.), Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 7, pp. 521-526). Edinburgh University Press.
3. URL 1.
<https://www.floranatolica.com/eukaria/gul/species.php?ID=Daphne-mucronata-subsp.-mucronata> (Erişim tarihi: 29/08/2024).

F1: URL 2. <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:77229086-1> (Erişim tarihi: 29/08/2024)
F2: Nuh'un Gemisi Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Veri Tabanı (2024). Tarım ve Orman Bakanlığı Milli Parklar Genel Müdürlüğü Verileri.

Şifalı meyveleri ve kaba dokulu yaprakları ile orta boy bir ağaç...

Ficus carica

İncir

7-10 m arası boy yapmaktadır.

Kışın yaprağını döken, yuvarlak taç yapısına sahip, orta büyüklükte ağaçlardır. İncir bitkisi, 7-10 m'ye kadar büyüyen, pürüzsüz beyaz kabuğu olan ağaçtır. İncirin kültüre alınışı insanlık tarihi kadar eski ve bütün dinlerde kutsal bir meyve ağacıdır. Subtropik yerlerde ve ılıman kuşağın sıcak kesimlerinde yayılış gösterir. Sofralık çeşitlerin bir kısmı partenokarptır. Kuru incir üretimi için tozlanma (ilekleme) önemlidir. Derin kök yapar. Suya ulaşmak için oldukça uzak mesafelere gidebilir. Gövdesi düzgün ve açık renklidir. Geniş açılı dallar oluşturur. Yaprakları büyük, 3-5 lobludur. Subtropik iklim bitkisi olmasına rağmen mutedil iklimlerde de yetişir. Ülkemizin kıyı şeritlerin iyi yetişir. Ege bölgemiz kuru incir üretimi ile üne sahiptir ⁽¹⁾.

Güneşli habitatları tercih eder.

Yüksek nemden hoşlanmaz. Meyvede çatlama yapar.

Farklı toprak tiplerinde yetişebilir. Organik maddece zengin, orta bünyeli, drenajı iyi topraklar tercih edilir.

Kış soğuklarının -9 °C altına inmediği iklim şartlarında yetişir.

İncir bir subtropik (ılıman) iklim bitkisi olup, kışları ılık, yazları sıcak ve kurak yerleri sever.

Kuraklığa dayanıklı bir ağaçtır.

Hem meyvesi hem de süs bitkisi olarak dünyada yaygın yetiştirilir. İncir genellikle taze ve kuru meyvesi için tercih edilir. Kanaatkar bir ağaçtır.

1. Aksoy, U., Can, Z., Hepaksoy, S. & Şahin, N. (2001). İncir yetiştiriciliği. TÜBİTAK Yayınları.

F1: Ali İSLAM
F2: Ali İSLAM
F3: Ali İSLAM
F4: Ali İSLAM

Ilıman iklimlerde yaşayabilen yarı çalı...

Globularia sintenisii

Dicle Küreçiçeği

Herdemyeşil, genellikle 10-20 cm arasında bir boy ulaşabilen yarı çalı formundadır ⁽¹⁾. Çiçek rengi mavi, mor, lila tonlarındadır. Çiçekler çok sayıda mızrak şeklinde sürgünler üzerine dizilidir. Bu tür, genellikle kaya bahçelerinde, taşlık yamaçlarda ve kireçtaşı zeminlerde doğal olarak yetişir. Türkiye'nin Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, özellikle dağlık alanlarda yayılış gösterir ⁽²⁾. Doğal yayılış alanı Türkiye'den Kuzey Irak'a kadardır ⁽³⁾.

10-20 cm
arası boy yapmaktadır.

Tam güneşli alanları tercih eder.

Orta derecede nemli koşullarda yetişir; aşırı sulamadan kaçınılmalıdır.

İyi drene edilmiş, kumlu veya çakıllı topraklarda iyi gelişir.

Ilıman iklimlerde yetişir, soğuk iklimlere de uyum sağlayabilir.

Taşlık ve kayalık alanlara uyum sağlar, zorlu çevre koşullarına dayanıklıdır.

Kuraklığa oldukça dayanıklıdır, suya çok ihtiyaç duymaz.

Kaya bahçeleri, taşlık alanlar, kurak peyzaj alanları, yer örtücü olarak kullanılabilir.

1. Gençay Akgül, A., & Tunçkol, B. (2018). Globularia L. in Ü. Akkemik (Ed.), Türkiye'nin doğal-egzotik ağaç ve çalılar (p. 684). Ankara: Orman Genel Müdürlüğü Yayınları.
2. Davis, P. H. (Ed.). (1970). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 7, p. 29). Edinburgh: Edinburgh University Press.
3. URL 1.
<https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:457350-1>
(Erişim tarihi: 26/08/2024)

F1: Mehmet ÇELİK <https://www.inaturalist.org/observations/184206902>
F2: Mehmet ÇELİK <https://www.inaturalist.org/observations/184206902>
F3: Nuh'un Gemisi Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Veri Tabanı (2024). Tarım ve Orman Bakanlığı Milli Parklar Genel Müdürlüğü Verileri.
F4:

Az bakım gerektiren, çiçekli canlı çit yapımı için uygun bir çalı...

Jasminum fruticans

Boruk

Herdem veya yarı herdem yeşil 0,5-2 m kadar boylanan bir çalıdır. Dallar narin yapılı, köşeli, koyu yeşil ve tüsüzdür ⁽¹⁾. Yapraklar almaçlı dizili, genellikle 3 parçalı bileşik formda ve 0.7-2 cm boyutundadır. Hafif kokulu sarı renkli çiçekler 12-15 mm çapında ve 5 lopludur ^(1,2). Nisan-mayıs (eylül) arası çiçeklenir. Meyve üzümşü yapıda, küremsi şekilli, 7-9 mm çapında, parlak siyah veya derin mavi-eflatun renktedir ⁽¹⁾. Çoğunlukla kuru kayalık makiliklerde, *Pinus brutia* (Kızılcım) ormanı veya karışık yaprak döken ormanlık alanların kenarlarında, meşe çalılıkları ve tarla kenarlarında görülebilir. Doğal olarak Akdeniz havzasında ve Orta Doğu'dan Kuzey İran'a kadar yayılış gösterir. Deniz seviyesinden 1500 m'ye kadar olan rakımlarda gözlemlenebilir ⁽¹⁾.

0,5-2 m arası boy yapmaktadır.

Doğrudan güneş alan veya yarı gölgeli yerleri tercih eder.

Kuru veya çoğunlukla nemli ortam tercih eder ⁽³⁾.

İyi drene edilmiş çoğunlukla nötr topraklarda yetişebilir.

Ortam sıcaklığı -5 °C üzerindeki bölgelerde yaşar. Kuvvetli donlardan kaçınır.

Genellikle zararlılara ve hastalıklara dayanıklıdır. Bakımı kolay bir çalıdır.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Dermatolojik kullanımları mevcuttur ⁽⁴⁾. Sık ve yaygın dallı bir çalı türü olduğu için budanmaya elverişlidir ve çiçekli canlı çit uygulamaları için bir seçenek olabilir.

1. Davis, P. H. (1978). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 6, p. 151). Edinburgh University Press, Edinburgh.
2. Akkemik, Ü. (2014b). Türkiye'nin Doğal-Egzotik Ağaçları ve Çalıları II. Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.
3. <https://plants.ces.ncsu.edu/plants/chrysojasminum-fruticans/>
4. <https://florapal.org/plant/jasminum-fruticans/#complant>

F1: Salih TERZİOĞLU
F2: Salih TERZİOĞLU
F3: <https://botany.cz/cs/jasminum-fruticans/>
F4: Hüseyin Cahid DOĞAN <https://koceelibitkileri.com/chrysojasminum-fruticans/#ip-carousel-17217>

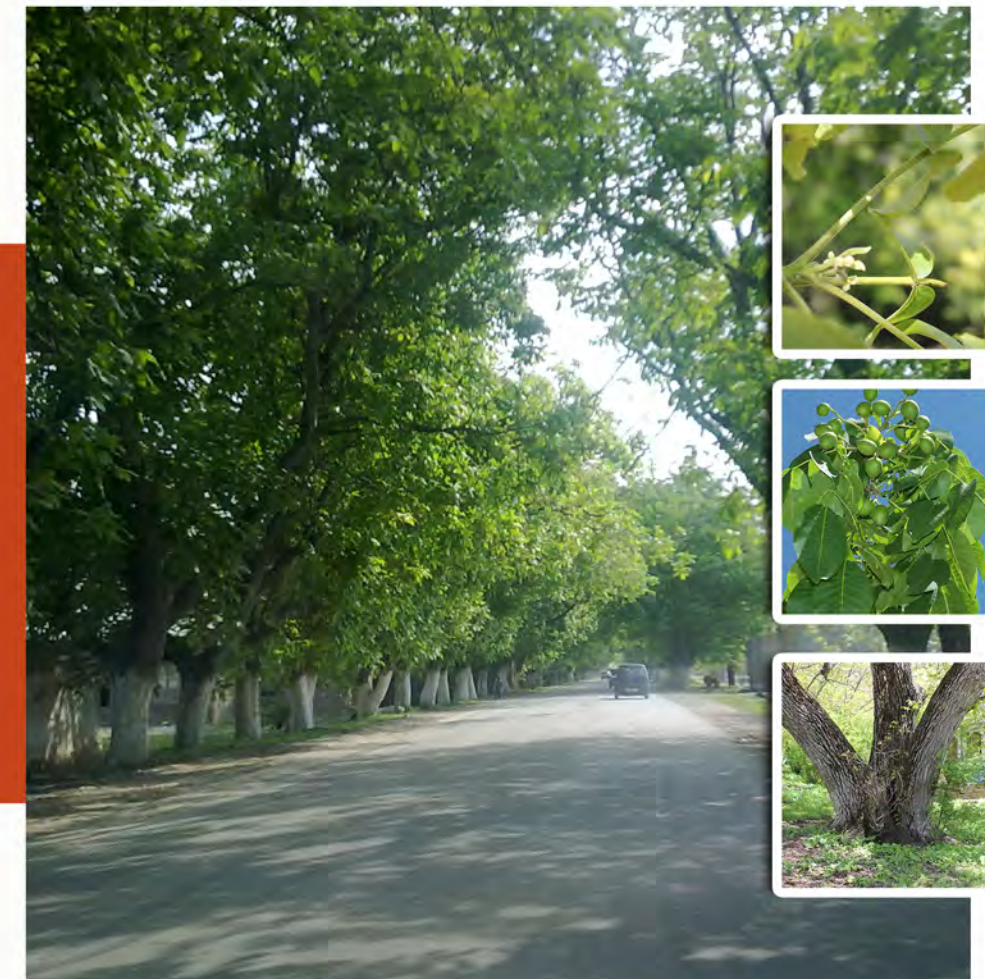

Besinde değeri çok yüksek, meyveleri ve değerli kerestesi ile önemli bir ağaç...

Juglans regia

Ceviz

Kışın yaprağını döken, yuvarlak ve yayvan taçlı büyük ağaçlar oluşturur. Ceviz, Anadolu'nun ulu ve görkemli ağaçlarından biridir. Türlerin pek çoğu Asya kaynaklıdır. Uygun ekolojilerde 18-20 m taç yapar. Tam gelişmiş bir ceviz ağacının taçı 200-300 m'lik alanı kaplar. Kuvvetli gelişen kazık köklü bir bitkidir. Genç ağaçlarda gövde düzgün ve boz renklidir. Daha sonraki yıllarda kabuk kalınlaşır, rengi koyulaşır, esmerimsi boz renk alır. Gövde kabuğunda uzun çatlaklar oluşur. Genellikle seyrek dallanma gösterir. Meyve tomurcuklar sürgün ucunda ya da yan dallarda oluşur. Bir cinsli diklin çiçekler oluşturur. Erkek çiçekler, kedicik olarak görsel oluşturur. Cevizin ılıman ve subtropik kuşakta yayılmış pek çok türü vardır.

Orta derecede ışık isteyen bir bitkidir.

Yüksek nemden hoşlanmaz.

Kuvvetli gelişen kök sistemi vardır. Bu nedenle derin toprak ister.

Kış soğuklarına dayanıklıysa da çiçekleri dayanıksızdır.

İlman iklimde yetişir.

Kuraklığa orta derecede dayanıklıdır.

Geniş taçlı habitusu, kanaatkâr, sonbahar rengi ve besin değeri yüksek meyveleri ile peyzajda kullanılır. Odunu, mobilya endüstrisinde değerlidir.

1. Özçağırın, R., & Ünal, A. (2003). Sert çekirdekli meyveler. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları (Yayın No: 553). İzmir.
2. Şen, S. M. (2009). Ceviz Yetiştiriciliği. ÜÇM Yayınları, No:1. Ankara

F1: Ali İSLAM
F2: Ali İSLAM
F3: Ali İSLAM
F4: Ali İSLAM

10-15 m
arası boy yapmaktadır.

Tam güneş alan ya da orman içi kısmi gölgeli alanları tercih eder ^(1,5).

Nemli olmayan, kurak-yarı kurak iklim koşullarını tercih eder ⁽⁵⁾.

Drenajı iyi, nötr veya hafif alkali toprağı tercih eder ⁽⁵⁾.

Dona dayanıklıdır ve -15 °C'ye kadar soğuga dayanıklıdır ⁽⁵⁾.

Rüzgâra, hava kirliliğine ve dona karşı dayanıklıdır ⁽⁴⁾.

Kuraklığa karşı dayanıklıdır ^(1,4,5).

Yol şevlerinde ve maden rehabilitasyon sahalarında kullanılabilecek değerli bir türdür. Bitki, ilaç ve gıda sanayinde (aroma) kullanılır ⁽⁴⁾.

1. URL 1. <https://plaf.org/user/Plant.aspx?LatinName=Juniperus+oxycedrus>
 2. Akkemik, Ü. (Ed.). (2018). Türkiye'nin ağaç ve çalılar (p. 82).
 3. Davis, P. H. (Ed.). (1965). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 1, pp. 80-83). Edinburgh University Press.
 4. URL 2. <https://temperate.theferns.info/viewtropical.php?id=Juniperus+oxycedrus>
 5. Huxley, A. (1992). The New RHS Dictionary of Gardening. MacMillan Press.

- F1: Mustafa VAR
 F2: Mustafa VAR
 F3: Mustafa VAR
 F4: Barımıys, INaturalist. <https://www.inaturalist.org/observations/241161641>.

Kalkerli ve taşlı topraklara uyum sağlamış, kuraklığa dayanıklı, yavaş büyüyen ardıç...

Juniperus oxycedrus

Katran Ardıcı

Herdemyeşil, 10-15 m boylanabilen, geniş tepeli-sık dalları olan piramidal/konik ağaç/çalıdır ^(1,2,3). Kabuk gri-kahverengi, çatlaklıdır ^(1,2). İğne yapraklar sürgünlere üçlü çevrel dizilir, sivri-batıcı uçludur ⁽²⁾. Yapraklar mızrak şeklinde, 6-25 x 1,5-2,5 mm, sivri uçlu, yeşil, üst yüzeyde 2 belirgin stoma bantlıdır ⁽³⁾. Erkek çiçek kozalakçıkları sarı-kahverengi olup, iğne yaprakların koltuğunda yer alır. İlkbahar ile birlikte gelişir. Dişi çiçek kozalakçıkları ise yaprak koltuklarında kısa bir sap ucunda tekli bulunur. İki yılda olgunlaşan küre/yumurta kozalak 5-11 mm'dir, 3-6 puldan oluşur. Kozalaklar 2-3 tohumludur. Tohumlar, mor, yumurta biçiminde 4-6mm'dir ve ekim ayında olgunlaşır ^(1,2). Türkiye'de "subsp. oxycedrus ve subsp. macrocarpa" olmak üzere iki alttürü vardır ⁽³⁾. Yayılışı Akdeniz bölgesi boyunca doğuda Türkiye ve Kafkaslar üzerinden Irak ve İran'a kadar ulaşır ⁽⁴⁾.

Yaprak döken ağaçlar üzerinde sarı üzüksü meyveleriyle dikkat çeken bir yarı parazit...

Loranthus europaeus

Ardıçburcu

Yaprğını döken, 50 cm'ye kadar boylanan, yarı parazit bir çalıdır. Ters yumurtamsı-dikdörtgensi yaprakları yaklaşık 0,5-1,5 cm eninde ve 1-6 cm boyunda, küt uçludur. Mayıs-Haziran aylarında açan çiçekleri etkili değildir. 6 parçalı çiçeklerinin dışısında tepaller 3-4,5 mm, yumurtamsı ve sivri iken; erkeğinde tepaller 1,5-2 mm, dar ve dikdörtgensi şekildedir. Armutsu ya da küremsi görünümdeki sarı meyveleri, 10 mm'ye kadar büyüme gösterir. Çoğunlukla Fagaceae familyasındaki türler üzerinde yaşam alanı bulan bu tür, 600-2000 m rakım aralığında gözlemlenmiştir ⁽¹⁾. Dünya üzerindeki yayılışı Orta ve Güneydoğu Avrupa, Batı İran arasında kalan ülkelerde ve Doğu Himalaya'da görülür ⁽²⁾. Türkiye'de Istranca, Asıl Ege, Hakkari ve Adana Bölümlerinde doğal olarak yer alır ⁽³⁾.

50 cm'ye kadar boy yapmaktadır.

Güneşli ya da gölge alanlarda kalan dallar üzerinde yaşayabilir.

Fazla neme ihtiyaç duymaz, kuru havalarda yaşayabilir.

Kestane, meşe gibi ağaçların dallarını sever.

Aşırı sıcak ya da soğuk olmayan ılımlı alanlarda yaşayabilir.

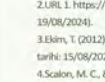
Tam bir kök yapısına sahip olmadığı için konakladığı bitkilerden daha az suya ve besine ihtiyaç duyar ⁽⁴⁾.

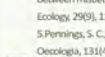
Fazla suya ihtiyaç duymaz; ancak su ihtiyacını konakladığı bitkiden aldığı için susuzluğa dayanıksızdır.

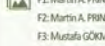
Konakladığı bitkilerin gelişimini azaltabildiği için dikkat edilmesi gereken bir bitkidir ⁽⁵⁾. Bundan farklı olarak meyvelerinin yaban hayatındaki diğer canlı gruplarına besin sağlaması, ekolojik döngüye katkı sağlaması gibi olumlu kullanım alanlarına da sahiptir.

1. Davis, P. H. (Ed.). (1962). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol: 7). Edinburgh: University Press.

2. URL. 1. <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:549404-1> (Erişim tarihi: 19/08/2024).

3. Ekim, T. (2012). Loranthus. Şu sitede: Biyimbikler (2013). <http://www.biyimbikler.org.tr> (Erişim tarihi: 15/08/2024).

4. Salom, M. C., & Wight, J. J. (2015). A global analysis of water and nitrogen relationships between mistletoes and their hosts: broad-scale tests of old and enduring hypotheses. *Functional Ecology*, 29(9), 1114-1124.

5. Perring, S. C., & Callaway, R. M. (2002). Parasitic plants: parallels and contrasts with herbivores. *Oecologia*, 131(4), 479-488.

Meyveleri oldukça zehirli, çiçekleriyle etkili, gösterişli ağaç...

Melia azedarach

Tespîh Ağacı

10-15 m
arası boy yapmaktadır.

Kışın yaprağını döken, 10-15 m'ye kadar boylanabilen küçük bir ağaçtır. Genel görünüm olarak dişbudakları anımsatır. Çatlaklı gövde kabuğuna sahiptir. Çift-katlı tüysü bileşik yaprakları vardır. Yaprakçıklar, 2-5 cm uzunluğunda yumurta-elips şeklindedir. Yaprakçık kenarları dişli, uçları sivridir. Leylak rengindeki çiçekler ilkbahar-yaz aylarında açar. Yaprakların koltuğundan çıkan çiçekler salkım halinde kurul oluşturur. Tespih tanesi büyüklüğündeki iri ve yuvarlak çekirdekli sulu oldukça zehirli meyveler demetler halinde bulunur ve sürgünlerde uzun zaman kalabilirler. Olgunlaşınca kabuğu açık sarı bir renk alır ⁽¹⁾. Anavatanı Hindistan, Çin ve Himalaya'dır. Türkiye'de ise Çatalca-Kocaeli, Asıl Ege, Antalya, Adana, Orta Fırat, Dicle alt bölgelerinde doğal yayılış gösterir ⁽²⁾.

Doğrudan güneş alan veya yarı gölgeli yerleri tercih eder.

Yüksek nem istegine sahiptir.

İyi drenajlı ve hafif nemli toprakları tercih eder.

Yüksek sıcaklıkları tercih eder. 25-35 °C arası ideal yetiştirme ortamıdır.

Rüzgarlı koşullara karşı orta düzeyde dayanıklıdır.

Orta derecede kuraklığa dayanıklıdır.

Tespîh ağacından elde edilen Melia yağından, kabuklarından faydalandığı gibi, İtalya'da meyvelerinden kolye yapılır. Odunu nefesli müzik aletlerinin yapımında kullanılır.

1. Akkemik, Ü. (2018). Türkiye'nin doğal-egzotik ağaç ve çalılar. T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Genel Müdürlüğü (ISBN: 978-605-9550-14-7).
2. URL 1. <https://www.floranatolica.com/eukaria/gui/species.php?ID=Melia-azedarach>

F1. Mustafa GÖKMEN (CC BY-NC 4.0) via iNaturalist. <https://www.inaturalist.org/observations/139893790>
F2. URL 3. <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:578949-1>
F3. URL 4. <https://tuncbotanik.com/urun/tespih-agaci-fidani-melia-azedarach/1572>
F4: Mehmet ÇELİK <https://www.inaturalist.org/observations/150863367>

Cazip çiçekleri ve etkili formu ile çekici ancak zehirli bir peyzaj bitkisi...

Nerium oleander

Zakkum

Herdem yeşil, yuvarlak formu, 6m'ye kadar boylanan, çok dallı bir çalı veya küçük bir ağaçtır. Sert dokulu yaprakları 6-30 x 1-3 cm, genellikle 3`lü çevrel dizilişli, dar eliptik, sivri uçlu ve ortasında beyaz bir çizgi bulunur ^(1, 2). Çiçekler; beyaz, pembe veya koyu kırmızı, gösterişli, 3-4 cm çapta, güzel kokuludur. Nisan-eylül (ekim) aylarında açar. Folikül meyve silindirik ve 10-18 cm uzunluktadır. Deniz seviyesinden başlayarak 800 m yükseltiler arasında; göl, nehir, çay ve dere kenarlarında görülebilir ⁽¹⁾. Bitkinin geniş bir kök sistemi vardır ⁽³⁾. Yaprakları kauçuk yapmak için kullanılabilen az miktarda lateks içerir ⁽³⁾. Hızlı büyüyen ve az bakım gerektiren türün çok sayıda kültüvarı yetiştirildiğinden, günümüzde dünyanın büyük bölümünde yaygın kullanılan peyzaj bitkileri arasında yer alır.

6 m'ye kadar boy yapmaktadır.

Doğrudan güneş alan yerleri tercih eder. Gölgede büyüyemez.

Kuru veya nemli toprak tercih eder.

İyi drene edilmiş kumlu, tınlı ve killi topraklarda, hafif asitliden alkali, kireçli topraklara kadar çok çeşitli topraklarda büyüyebilir ^(3,4).

Ortam sıcaklığı -10 °C üzerindeki bölgelerde yaşar. Don olmayan koşullar için

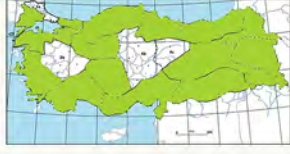
Kuraklığa ve denizel etkilere dayanabilir. Tuza ve atmosferik kirliliğe dayanıklıdır ⁽³⁾. Būdanmaya elverişlidir. Kuraklığa dayanıklıdır.

Bitkinin tamamı insanlar ve hayvanlar için zehirlidir. Otoyollarda, refüjlerde, kentsel alanlarda, toprak stabilizasyonunda, canlı çit yapımında, kıyılarda, estetik ve fonksiyonel amaçlar için kullanılabilir.

1. Davis, P. H. (1978). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 6, p. 159). Edinburgh University Press, Edinburgh.
2. Akkemik, Ü. (2014). Türkiye'nin Doğal-Egzotik Ağaçları ve Çalları I. Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.
3. URL 1. <https://pfaf.org/User/Plant.aspx?LatinName=Nerium+oleander>
4. URL 2. <https://www.rhs.org.uk/plants/98456/nerium-oleander/details>

Toprak stabilizasyonuna katkı sağlayan dikenli bir çalı...

Paliurus spina-christi

Karaçalı

Kışın yaprağını döken, 2-4 m arası boy yapan, gevşek formlu bir çalıdır. Dallar esnek ve aşırı dikenlidir. Basit oval formda yapraklarında dipten gelen 3 damar belirgindir. Mayıs-temmuz arası sarı renkli, hafif kokulu çiçekler oluşturur. Çiçek kurulu salkım şeklindedir. Meyveler küresel formda ortada geniş bir kanatla çevrilidir ve 2-2.5 (-3) cm çaptadır ⁽¹⁾. Meyveler önceleri sarımsı yeşil daha sonra kahverengi renkte, yassı, sert ve kuru bir görünümündedir ^(1,2). Dünya üzerinde Güney Avrupa'dan (Fas, İspanya) Batı Asya'ya kadar (Tacikistan) yayılmakta, Türkiye'de ise doğal olarak 1400 m yükseltiye kadar yetişmektedir. Yavaş veya orta düzeyde büyüme hızına sahiptir. Böceklerle tozlaşmakta olup iyi bir nektar kaynağıdır ⁽³⁾.

2-4 m arası boy yapmaktadır.

Güneşli veya yarı gölge yerleri tercih eder.

Kuru veya nemli toprak tercih eder.

İyi drene edilmiş, hafif asitliden çok alkali topraklara kadar birçok alanda gelişebilir ⁽⁴⁾.

Ortam sıcaklığı -15 °C üzerindeki bölgelerde yaşar.

Kentsel hava kirliliğine dayanıklıdır. Kuraklık koşullarına karşı toleranslıdır.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Canlı çit uygulamaları ve erozyonla mücadele için uygun bir türdür. Meyveler çiğ veya kurutulmuş olarak yenilebilir özelliktedir ⁽⁴⁾. Tıbbi amaçlarla sıklıkla kullanılır.

1. Davis, P.H. (1967). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 2, p. 523). Edinburgh University Press, Edinburgh.
2. Akkemik, Ü. (2014). Türkiye'nin Doğal-Egzotik Ağaçları ve Çalları II. Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.
3. Malkoç, M., Kara, Y., Özkök, A., Ertürk, Ö., & Kolaylı, S. (2019). Karaçalı (Paliurus spina-christi Mill.) balının karakteristik özellikleri. UAn D-Ü. B. J., 19(1), 69-81.
4. URL 1. <https://pfaf.org/user/Plant.aspx?LatinName=Paliurus+spina-christi&text=it%20can%20grow%20in%20semi%20and%20can%20tolerate%20drought>

F1: <https://www.inaturalist.org/observations/46398821>
F2: <https://www.inaturalist.org/observations/194913369>
F3: <https://www.inaturalist.org/observations/190945952>
F4: <https://www.inaturalist.org/observations/46398821>

Ilıman iklimlerde gelişebilen, çok yıllık, odunsu çalı formunda...

Periploca graeca var. graeca

Gariplerurganı

Kışın yaprağını döken sarılgı bir çalıdır. 10-15 (-30) m'ye kadar ağaçlar üzerinde sarılarak yükselebilir. Çiçekleri 15 cm uzunluğundaki şemsiyemsi salkım halinde, nisan-ağustos ayları arasında kırmızımsı menekşe renginde açar ⁽¹⁾. Zakkumgiller (Apocynaceae) ailesinden bir türdür ⁽²⁾. Dünya üzerinde Doğu Akdeniz havzası, Kafkasya, Kuzey İran, Kuzey Irak'ta yayılır. Ülkemizdeki yayılışını ise Çatalca-Kocaeli ve Güney Marmara bölümleri, Karadeniz Bölgesi, İç Anadolu'nun batısı, Yukarı Sakarya, Yukarı Fırat, Yukarı Murat (Van) ve Dicle Bölümleri ile Akdeniz Bölgesi'nde yapar ^(2,3,4).

10-15 m arası boy yapmaktadır.

Tam güneş ışığını sever ve iyi gelişmek için bol ışığa ihtiyaç duyar. Yarı gölge koşullarında da yetişebilir ancak büyüme

Orta derecede nemli toprakları tercih eder. Aşırı nemli koşullardan ve su birikintilerinden kaçınmak

İyi drene olan, hafif kireçli veya taşlı toprakları sever.

Ilıman iklimlerde iyi yetişir. Soğuk hava koşullarına karşı duyarlıdır ve kış aylarında

Çevresel değişkenlere karşı orta derecede dayanıklıdır.

Kuraklık koşullarına karşı dayanıklıdır.

Peyzaj tasarımında süs bitkisi olarak tercih edilir. Geleneksel tıpta bazı kültürlerde bitkisel tedavi amaçlı olarak kullanılabilir.

1. Akkemik, Ü. (Ed.). (2018). Türkiye'nin doğal-egzotik ağaç ve çalları. Orman Genel Müdürlüğü Yayınları.
2. URL 1. <https://www.florainatoka.com/yukariak/aj/ajpecies.php?ID=Periploca-graeca-var-graeca> (Erişim tarihi: 28/06/2024)
3. Brovick, K. (1978). Periploca L. In P. H. Davis (Ed.), Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 6, pp. 164-165). Edinburgh University Press.
4. Güneş, A., Akıldemir, B., Akkaya, M. F., Çiğdem, B., Kanoğlu, S. S., Özkay, A. M., Özkay, M., & Tuğ, G. N. (2012). Türkiye bitki adları. In A. Güneş, S. Aktaş, T. Ekim, M. Vural, & M. T. Babuç (Eds.), Türkiye bitkileri listesi (Dışarıdan bitkiler). Necehat Gökyüzü Botanik Bahçesi ve Flora Araştırma Derneği Yayınları.
5. URL 2. <https://powo.science.kew.org/taxonomy/botip/organisms/300459-1> (Erişim tarihi: 28/06/2024)

F1: URL 2. <https://powo.science.kew.org/taxonomy/botip/organisms/300459-1> (Erişim tarihi: 28/06/2024)
F2: URL 2. <https://powo.science.kew.org/taxonomy/botip/organisms/300459-1> (Erişim tarihi: 28/06/2024)
F3: URL 2. <https://powo.science.kew.org/taxonomy/botip/organisms/300459-1> (Erişim tarihi: 28/06/2024)
F4: URL 2. <https://powo.science.kew.org/taxonomy/botip/organisms/300459-1> (Erişim tarihi: 28/06/2024)

Ülkemizde en yüksek rakımlara dayanıklı kanaatkar bir çam türü...

Pinus sylvestris var. hamata

Sarıçam

Herdemyeşil, 20-25 (-40) m boy ve 6-8 m çap yapabilen, gençken konik, yaşlanınca yaygın formu bir ağaçtır. Gövde, sarı-açık kahve renklidir. İğne yaprakları 3-8 cm uzunluğunda, batıcı, mavi-yeşil renkte ve ekseni etrafında kıvrıktır. Kozalakları yaklaşık 7 cm uzunluğunda ve 3,5 cm çapında, oval formu, dip tarafı çarpık konik biçimindedir ⁽¹⁾. Dünyada Avrupa'dan Kafkasya'ya kadar yayılır. Türkiye'de Kuzey Anadolu, İç Batı Anadolu, Yukarı Fırat, Bolu, Sinop, Sivas, Artvin, Kütahya ve Erzincan yörelerinde 100-2100 (-2500) m'ler arasında güney yamaçlarda doğal olarak yayılış gösterir ⁽²⁾.

20-25 m
arası boy yapmaktadır.

Güneşli alanları tercih eder.

Hava nemi yüksek yörelerde yetişir.

Hafif kumlu balçık topraklarda yetişir.

-45 °C'ye dayanabilir.

Kent iklimine, gölgeye, rüzgara, soğuğa ve dona dayanır.

Kuraklığa karşı dayanıklıdır.

Yaprak, tohum reçinesi tıbbi alanda değerlendirilir ⁽³⁾. Kurak yamaçların ve kumlu alanların ağaçlandırılmasında kullanılır.

1. Pamay, B. (1993). Bitki Materyali I. Ağaç ve Ağaççıklar. Orhan Ofset, İstanbul.
2. Davis, P.H. (ed.). 1965. Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Vol. 1. Edinburgh: Edinburgh University Press.
3. Johnson, C.P. (1862). The Useful Plants of Great Britain, William Kent & Co., 23, Paternoster Row, London.

F1: https://www.naturalist.org/observations?taxon_id=58722&user_id=m_gokmen
F2: Mustafa VAR
F3: Mustafa VAR
F4: Mustafa VAR

Parlak yeşil yaprakları ve meyve güzelliği ile küçük bir ağaç...

Pistacia khinjuk

Bıttım

Kışın yaprağını döken, yuvarlak-yayvan taçlı ağaçlar oluşturur. 8-10 m'ye kadar boylanabilir. Yapraklar 5-7 yaprakçıktan oluşur. Yaprakçıklar ovalden mızrak şekline kadar değişir. Çiçekler Pistacia vera'ya benzemekle beraber daha sık salkımlı, tüyü ve kızılımsı kırmızıdır. Çiçek salkım sapları yeşil yada açık yeşildir. Çiçeklenmesi en geç olan türlerden biridir. Meyveler hafif küremsi, hafif basık, 10 mm uzunlukta, 8 mm genişlikte olup endokarp serttir. 100 meyve ağırlığı 10-65 g arasında değişir. Doğada iri meyveli ve küçük meyveli olarak iki tip ayırt edilir. İri meyveli olanlar yağlıdır. Doğal aşılama bahçeleri genellikle yağlı tip üzerindedir. Bu tür kültür antepfıstıkları ile iyi uyuma gösterir ve anaç olarak kullanılır. Ülkemizde güneydoğu Anadolu'da ve İran'da büyük mesçereler halinde bulunur ^(1,2).

8-10 m
arası boy yapmaktadır.

Işığı seven bir türdür.

Yüksek nemden hoşlanmaz.

Kışın -19 C'ye dayanabilir. Çiçekler -1,4 C de don zararına uğrar.

Zayıf topraklarda bile yetişebilen kuvvetli kök sistemine sahip bir türdür. Derin ve kireçli toprakları sever

Ilıman iklim kuşağının meyve ağacıdır.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Kültür antep fıstıklarına anaç olarak kullanılır. Gösterişli çiçek yapısı ile kaldırım ve yol kenarlarında tercih edilebilir.

1. Özpaçiran, R., Ünal, A., 2003. Sert çekirdekli meyveler. Ege Üniversitesi Ziraat Fak. Yay. No: 553 İzmir.
2. Davis, P.H. (ed.). 1972. Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Vol. 4. Edinburgh: Edinburgh University Press.

F1: <https://powo.science.kew.org/taxon/um:5id:spini.org:names:70252-1>
F2: <https://powo.science.kew.org/taxon/um:5id:spini.org:names:70252-1>
F3: <https://powo.science.kew.org/taxon/um:5id:spini.org:names:70252-1>
F4: <https://powo.science.kew.org/taxon/um:5id:spini.org:names:70252-1>

Daha çok meyveleri için tercih edilen değerli bir ağaç...

Pistacia vera

Antep Fıstığı

Kışın yaprağını döken, 10 m'ye kadar boylanabilen çalı veya küçük bir ağaçtır. Yapraklar genellikle 3 veya 5, nadiren 7 yaprakçıktan oluşan tek tüysü bileşik yapraklıdır. Yaprakçıklar oval veya geniş mızrak şeklinde, 5-10 x 3-6 cm boyutlarda, sivri veya küt uçludur ⁽¹⁾. Ayrı bireylerde bulunan erkek çiçekleri kırmızı, dişi çiçekleri ise beyaz renktedir ⁽²⁾. Meyveler oval-dikdörtgen şeklinde, 16-29 x 9-12 mm boyutlarındadır. "Antep Fıstığı" olarak yenilebilen tohumları için cinsin diğer bir türü olan Pistacia atlantica ile aşılır. Dünyada İran, Afganistan ve Orta Asya'da yayılır. Türkiye'de genel olarak Gaziantep, Maraş, Urfa ve Mardin yörelerinde yetiştirilir ⁽¹⁾.

10 m'ye kadar boy yapmaktadır.

Güneşli alanları tercih eder.

İyi drene edilmiş orta nemli topraklarda iyi gelişir.

Hafif kumlu toprakta iyi gelişir.

İlman iklimlerin bitkisidir. -18 °C'ye de dayanabilir.

Fakir topraklara ve orta derecede tuzlu ortamlara karşı dayanıklıdır.

Kuraklığa karşı dayanıklıdır.

Yenilebilir meyveleri için hasat edilir. Gıda ve tıbbi sanayisinde birçok alanda değerlendirilir ⁽³⁾. Çiçek ve meyve güzelliği için kullanılır. Gölge ağacı olarak da değerlendirilir.

1. Davis, P. H. (Ed.). (1967). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 2). Edinburgh University Press.
2. Burnie, G., Forrester, S., Greig, D., Guest, S., Harmony, M., Hobley, S., & Ryan, S. (2004). Botanica. Tandem Verlag GmbH.
3. Mandaları, G., Barreca, D., Gervasi, T., Rousell, M. A., Klein, B., Feeney, M. J., & Carughi, A. (2021). Pistachio nuts (Pistacia vera L.): Production, nutrients, bioactives and novel health effects. Plants, 11(1), 18. <https://doi.org/10.3390/plants11010018>.

F1: Mustafa GÖKMELEN
https://www.naturalist.org/observations/details_view=observations&taxon_id=122975
F2: Mustafa GÖKMELEN
https://www.naturalist.org/observations/details_view=observations&taxon_id=122975
F3: URL 1. <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:70280-1>
F4: URL 1. <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:70280-1>

Nehir ve dere kenarlarında heybetli gövdesi ve geniş yaprakları ile bilinen, Anıt özellikli uzun ömürlü bir ağaçtır...

Platanus orientalis

Cınar

Kışın yaprağını döken, 30 m boylanabilen, geniş tepeli bir ağaçtır ⁽¹⁾. Gövde açık gri veya yeşilimsi gri renktedir. Gövde kabuğu küçük pullar halinde çatlar ve dökülür ⁽²⁾. Açık yeşil renkli yapraklar 5-7 loblu, loblar derin, orta damara değin ilerler. Yaprak 10-20 cm ve kenarları kaba dişli, dişlerin uçları sivridir. Yaprak sapı 3-8 cm arasında değişir. Yaprak tabanı huni gibi genişleyerek tek pullu tomurcuğu içerisinde saklar. Çiçeklenme mart-mayıs aylarıdır. Bileşik meyve küreleri (2-2,5 cm) uzun bir sap üzerinde 2-6 adettir. Çok sayıda tüylü aken meyveden oluşur ve olgunlaştığında dağılır ⁽³⁾. Yayılışı Güneydoğu Avrupa, Türkiye ve Batı Asya'dan Himalayalara kadar uzanır ⁽¹⁾. Türkiye'de hemen hemen tüm ormanlık alanlarda ve dere içlerinde doğal olarak bulunur.

30 m'ye kadar boy yapmaktadır.

Güneşli ve kısmi gölgeli vadi tabanlarını tercih eder ⁽³⁾.

Dere vejetasyonu elemanıdır ve yüksek hava nemini sever.

Derin, verimli, drenajı iyi toprakta yetişir.

İlman iklimleri (10-35 °C) sever, yine de -25°C'nin altına kadar soğuğa dayanıklıdır.

Rüzgâra, egzoz gazlarına ve hava kirliliğine karşı dayanıklıdır ⁽³⁾.

Su kıtlığına sevmeyen, kuraklığa karşı hassastır ⁽⁴⁾.

Peyzajda soliter olarak ya da yol kenarı (alle) ağaçlandırmalarında kullanılmaktadır. Yapraklarının tıbbi özellikleri vardır ⁽⁵⁾.

1. Davis, P. H. (Ed.). (1982). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 7, pp. 656-657). Edinburgh University Press.
2. URL 1. <https://www.treesandshrubs.com/articles/platanus-orientalis/>
3. URL 2. <https://www.ebbsen.nl/nl/treeebb/plorient-platanus-orientalis/#?search%5B%5D=Platanus%20orientalis>
4. Huxley, A. (1992). The new RHS dictionary of gardening. MacMillan Press.
5. Chopra, R. N., Nayar, S. L., & Chopra, I. C. (1986). Glossary of Indian medicinal plants (including the supplement). Council of Scientific and Industrial Research.

F1: Mustafa VAR
F2: Mustafa VAR
F3: Mustafa VAR
F4: Mustafa VAR

Hızlı büyüyen, yuvarlak tepeli, altuni sonbahar renklenmesi ile gösterişli bir ağaç...

Populus alba

Akkavak

Kışın yaprağını döken, 30-40 m boylanabilen, kalın dallı, geniş tepeli, hızlı büyüyen bir ağaçtır. Beyazımsı-gri renkli kabuk önce düz yaşlandıkça derin çatlaklıdır. Yapraklar elipsten 5 parçalı lopluya kadar değişiklik gösterir. Üst yüzü koyu yeşil, alt yüzü beyazımsı boz/gümüşü tüylerle kaplı ve kenarları düzensiz dişlidir. Çiçeklenme yapraklanmadan önce görülür⁽¹⁾. Erkek çiçekler 8-10 cm, dişi çiçekler ise 5-10 cm boyundadır^(2,3). Meyve kapsül şişimsi şekilde, hemen hemen sapsızdır⁽⁴⁾. Kolayca kök sürgünü verir. Kuzey Afrika, Güney ve Orta Anadolu'dan Orta Asya'ya kadar yayılış gösterir⁽⁵⁾. Türkiye'de özellikle nehir boylarında yaygın olarak, Siirt'te *Populus alba* var. *alba* varyetesi yayılış gösterir^(4,6).

30-40 m arası boy yapmaktadır.

Güneşli ortamları sever, kısmi olarak gölgeye dayanıklıdır⁽⁷⁾.

Nem isteği orta derecededir. Az nemli karasal iklimlerde de yetişebilir⁽¹⁾.

Geçirgen ve nemli toprakları sever, asitli ile kuvvetli alkali topraklarda da yetişebilir. Kil, hafif kili, kumlu, tınlı topraklarda yetişebilir^(1,7).

Soğuklara karşı dayanıklıdır (-34 °C).

Rüzgâra karşı oldukça dirençlidir ve bazı kirlilik türlerine karşı da dayanıklıdır. Bu nedenle şehir içi peyzajda kullanılabilir.

Kuraklık toleransı orta derecede olup nehir kıyıları ve sulak alanlarda daha iyi

Rüzgâr önlemede, yeşil alanlarda tek ve gruplar halinde, yol ağacı ve yangına dayanıklı olması ile çok farklı kullanım alanları vardır.

1. Vae, M. (2003). 894' Tarımsal ve Değerlendirme Ders Notları (197 s.). KTÜ Orman Fakültesi, Trabzon (kullanılmıdır).
2. URL 1. http://www.floras.org/floras.asp?flora_id=25&staxon_id=200005643
3. URL 2. <http://regis.mscps.org/?name=25300022?projectid=12>
4. Davis, P. (1982). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 7). Edinburgh: Edinburgh University Press.
5. Arşin, İ., & Özkan, Z. C. (2006). Tohumlu bitkiler Odusu (KTÜ Orman Fakültesi Yayınları, İkinci Sayı No: 19). Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi.
6. Nihal'in Genişletilmiş Üstün Bilgiye Çoğaltma Veb Sitesi (2024). "Türkiye'nin Orman Bitkileri Milli Parkları Genel Müdürlüğü Verileri".
7. Caudullo, G., & de Rigo, O. (2016). Populus alba in Europe: Distribution, habitat, usage and threats. <https://www.naturalist.org/observations/232834577> (Erişim Tarihi: 20.08.2024)
- F1: Magdalena ADELIAIDA, Naturalist. <https://www.naturalist.org/observations/192040875>
- F2: URL 3. <https://www.naturalist.org/observations/192040875>
- F3: Magdalena ADELIAIDA, Naturalist. <https://www.naturalist.org/observations/231367941>
- F4: Chris WAHLBERG, Naturalist. <https://www.naturalist.org/observations/10851963>
- F5: Mick ELLIOT, Naturalist. <https://www.naturalist.org/observations/192496771>

Sulak alan kenarlarında iyi yetişen oldukça dekoratif bir bitkidir...

Populus euphratica

Fırat Kavağı

Bol sürgün veren, 10-15 m boyunda küçük bir ağaçtır. Kabuk gri, genç sürgünler sarımsı kahverengi, tüysüzdür. Yapraklar sığ dişli, 12 x 0,5-4 cm'ye kadar, derimsi, tüysüz, mavimsi yeşil, genç bitkilerde ve uzun sürgünlerde linear'dan uzamış-ovata, bütün, yaşlı ağaçlarda ve kısa sürgünlerde oval-eşkenar dörtgen, eliptik-yuvarlak veya böbreksi. Yaprak sapı 3,5 cm'ye kadar. Dişi kedicikler gevşek, çiçekler uzun saplı. Kapsül meyve 10-12 mm, pürüzsüz, tüysüz/gençken hafif tüylü, 2-3 kapaklıdır. Deniz seviyesinden 1.650 metreye kadar olan yüksekliklerde, nehir kıyıları ve sular altında kalan yerlerde, bazen de tuzlu topraklarda bulunur. Kuzey Afrika'dan Orta Doğu ve Orta Asya'ya ve Batı Çin'e kadar uzanır. Türkiye'de Güney ve Güneydoğu Anadolu'da (İçel, Kahramanmaraş, Gaziantep, Urfa, Siirt, Mardin, Hakkâri) bulunur^(1,2).

10-15 m arası boy yapmaktadır.

Tam güneş toleransı yüksektir. Gölgede yetişemez^(3,4).

Kurak ve yarı kurak bölgelerdeki nehir vadileri boyunca taşkın yatağı ekosistemlerinin önemli bir bileşeni ve yoğun çalılıkta söğüt, algin ve dutla karışık bulunur^(3,4).

Mevsimsel olarak sular altında kalan hafif (kumlu), orta (tınıl) ve ağır (kil) topraklarda iyi yetişir ve tuzlu ve acı suya dayanıklıdır. Nemli veya ıslak toprağı tercih eder^(3,4).

Bu türü son derece geniş bir çevre sıcaklığı aralığına (-40 °C ile 45 °C) dayanıklı olabileceği düşünülmektedir⁽⁹⁾.

Fakir topraklara ve soğuklara karşı dayanıklıdır^(3,4).

Su ile direkt temasının olduğu her bölgede yetişir. Doğrudan kuraklığa karşı dayanıksızdır^(3,4).

Peyzajda su ve gölet kenarlarının projelendirilmesinde kullanılır. Yakacak odun olarak kullanıldığı için bu türe ait ormanlar büyük ölçüde yok olmuş veya çoğunlukla parçalanmıştır^(3,4).

1. Davis PH 1965-85. Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Vol I-IX, Edinburgh University Press, Edinburgh.
2. Plants of the World Online 2020. Plants of the World Online [link] (erişim: 03.10.2024)
3. Populus euphratica". Agroforestry Tree Database. World Agroforestry Centre. Archived from the original on 2012-07-31. Retrieved 2013-04-16.
4. Treščin, S.Y., S.K. Kamalov, A. Bacheev, N. Mamontov, A.I. Gladilov and L. Aimbetov. 1998. Present status of the taiga forests in the lower Aral Sea Basin and problems of their protection and restoration, pages 43-53 in Ecological Research and Monitoring of the Aral Sea Deltas. A Basis for Restoration. UNESCO Aral Sea Project. 1992-1996 Final Scientific Reports, UNESCO, Paris, France.
5. Chen J, Yin W, Xia X. 2014. Transcription Profiles of Populus euphratica upon Heat Shock stress. Curr Genomics 15(5): 326-340.
- F1: Alper UZUN
- F2: Alper UZUN
- F3: Alper UZUN
- F4: Alper UZUN

İyi gelişmiş kök sistemine sahip çok yıllık bitki...

Prosopis farcta

Çediotu

Dağınık formlu, dikenli çıkıntıları olan bir gövdeye sahip, 30-100 cm boylanabilen bir çalıdır. ^(1,2,3) Gümüşü renkli yapraklar her biri 8-12 çift yaprakçıktan oluşan iğne yaprak formundadır. Çiçek kümeleri 25-40 x 4-6 mm aralığında, her bir çiçek yaklaşık 2 mm boyutundadır ^(1,2). Nisan-mayıs aylarında açan sarı çiçekleri nispeten gösterişsizdir. Meyve 12-30 x 10-15 mm, ovalden dikdörtgene kadar, kıvrık, şişkin, koyu kahverengidir ⁽¹⁾. İyi gelişmiş kök sistemi ve rizomları toprağın 15-20 m derinliğine kadar uzanabilir ⁽³⁾. Doğal ortamlarında 0-1400 m'de yayılış gösteren türe kumullarda ve çıplak alanlarda rastlanır. Genel dağılımı Arabistan, Mısır, Kıbrıs, İran, Suriye Çöl, Afganistan, Transkafkasya, O. Asya'dır. Türkiye'de Elazığ, Muş, Adana, Mersin, Hatay, Kahramanmaraş ve Diyarbakır çevrelerinde kayıt altına alınmıştır ⁽⁴⁾.

30-100 cm arası boy yapmaktadır.

Güneşli yerleri tercih eder.

Güneşli yerleri tercih eder.

Kumlu topraklarda iyi gelişim gösterir.

Ortam sıcaklığı -15/-20 °C'nin üzerinde olan bölgelerde yaşar.

Hafif tuzlu esintilere dayanıklıdır.

Kuraklık toleransı yüksektir.

Derin kök yapısı ile erozyona maruz kalan alanlarda onarım amaçlı kullanılabilir.

1. Davis, P.H. (Ed.). (1965). Flora of Turkey and the East Aegean Islands. (Vol. 1). Edinburgh: Edinburgh University Press.
 2. Akkemik, Ü. (Ed.). 2018. Türkiye'nin doğal-egzotik ağaç ve çalları (ss. 328). Ankara: Orman Genel Müdürlüğü Yayınları.
 3. Ağırman, E., Celik, I., & Dogan, A. (2022). Consumption of the Syrian mesquite plant (Prosopis farcta) fruit and seed lyophilized extracts may have both protective and toxic effects in STZ-induced diabetic rats. Archives of Physiology and Biochemistry, 128(4), 887-896.
 4. TÜBİTAK Veri Tabanı.
http://194.27.225.161/yasin/tubives/index.php?sayfa=1&tax_id=2394. [Erişim tarihi: 15/08/2024]

İnsanlık tarihinin tüm zamanlarında adından bahsettiren şifalı bir meyve...

Punica granatum

Nar

Kışın yaprağını döken, yuvarlak taç yapısına sahip, orta-küçük büyüklükte, genellikle 2-5 m'ye kadar boylanabilen bir ağaç olmasına rağmen, bazı bölgelerde 10 m'ye kadar boylanabilir. *Punica granatum* var. *nana* bodur formu olup 1-1,5 m taç yapar. Nar bitkisi uzun ömürlüdür (200-300 yıl). Yaprakları sivri elips şeklindedir. Çiçekleri iri, taç yaprakları çok katlı, taç yapraklarının renkleri beyaz, pembe, kırmızı veya bu renklerin karışımı olabilir. Nar meyveleri çiçeklenmeden 6-7 ay sonra derim olumuna gelir. Hasat ekim-kasım aylarında yapılır. Anavatanı Güney Asya, Kafkaslar, Yakınoğu olarak bilinir. Nar bütün dinlerde kutsal meyve olarak kabul edilir ⁽¹⁾.

10 m'ye kadar boy yapmaktadır.

Nar, iyi ışık isteyen bir bitkidir. Güneşli habitatları tercih eder.

Meyve olgunlaşma döneminde nemden hoşlanmaz.

Farklı toprak tiplerinde yetişebilir. Organik maddece zengin, orta bünyeli, drenajı iyi toprakları tercih eder.

Uzun ve sıcak bir yaz periyodu ister.

Subtropik iklim bitkisi olmasına rağmen mutedil iklimlerde de yetişir.

Subtropik iklim bitkisi olup kuraklığa az-orta dayanıklıdır.

Çiçek güzelliği, sonbaharda altın sarısı sararması ve meyve güzelliği ile çok değerli bir bitkidir. Meyveleri mineraller ve antosiyanin açısından zengindir.

1. Yılmaz, C. (2007). Nar. Hasad Yayınları, İstanbul.

Ilıman iklimlerde gelişebilen, büyük çalı veya küçük ağaç formunda...

Pyrus syriaca *var. syriaca* Çakal Armudu

Kışın yapraklarını döken 12 m'ye kadar boylanabilen dikenli bir ağaçtır. Kenarları testere dişli 1,5 - 3 cm boyutlarında tüysüz yaprakları vardır. Nisan-mayıs aylarında beyaz renkli, çok sayıda çiçek taşıyan, ortalama 2,5 cm boyutlarında çiçek kurulları oluşturur. Çanak yaprakları kalıcıdır ⁽¹⁾. Güllü (Rosaceae) ailesinden bir türdür. Türkiye'de Batı ve Orta Karadeniz, Yukarı Fırat, Erzurum-Kars, Yukarı Murat-Van, Hakkâri, Antalya, Adana, Orta Fırat, Dicle alt bölgelerinde doğal yayılım göstermektedir ⁽²⁾. Bu türün doğal yaşam alanı Doğu Akdeniz'den İran'a kadardır ⁽³⁾.

12 m'ye kadar boy yapmaktadır.

Güneşli veya hafif gölgeli alanlarda iyi gelişir.

Orta derecede nemli toprakları tercih eder.

İyi drene edilmiş, hafif kireçli topraklarda en iyi şekilde yetişir.

Ilıman iklimleri tercih eder; sıcak yazlar ve soğuk kışlar bu bitki için uygundur.

Zorlu çevre koşullarına ve değişken iklim koşullarına karşı dayanıklıdır.

Kuraklık koşullarına karşı orta derecede dayanıklıdır; ancak düzenli sulama, en iyi gelişmeyi sağlar.

Bahçe bitkisi olarak kullanılabilir; meyveleri yenilebilir ve çeşitli reçineler üretilebilir.

1. Browicz, K. (1972). *Pyrus L.* In P. H. Davis (Ed.), *Flora of Turkey and the East Aegean Islands* (Vol. 4, pp. 160-168). Edinburgh University Press.
2. URL 1. <https://www.florasatolca.com/eukarya/gul/species.php?ID=Pyrus-syriaca> (Erişim tarihi: 29/08/2024)
3. URL 2. <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:731282-1> (Erişim tarihi: 29/08/2024)

F1: URL 2. <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:731282-1> (Erişim tarihi: 29/08/2024)
F2: URL 2. <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:731282-1> (Erişim tarihi: 29/08/2024)
F3: URL 2. <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:731282-1> (Erişim tarihi: 29/08/2024)
F4: URL 2. <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:731282-1> (Erişim tarihi: 29/08/2024)

10 m'ye kadar boy yapmaktadır.

Güneşli alanları tercih eder, gölgede gelişmez.

İyi drene edilmiş nemli topraklarda iyi gelişir.

Hafif asidik, nötr ve bazik, alkali ve derin toprakları tercih eder.

-5° C'ye dayanabilir

Orta miktarda dona dayanıklıdır.

Kuraklığa karşı dayanıklıdır.

Bitkinin tüm kısımları tanen içerir. Palamutları bir çok kültürde geleneksel tıpta değerlendirilir⁽¹⁾. Peyzajda gölge ağacı olarak tek ya da grup kullanımlarında etkilidir.

1. Davis, P.H. (ed.), 1978. Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Vol: 7. Edinburgh: Edinburgh University Press.
2. Yalınk, F. (1984). Türkiye meşeleri: teşhis kılavuzu. Yenilik Basımevi.
3. Sohetoglu, D., Ekizoglu, M., Kılıç, E., & Sakar, M. K. (2007). Antibacterial and antifungal activities of some Quercus species growing in Turkey. FABAD Journal of Pharmaceutical sciences, 32(3), 127.

- F1: Mustafa GÖKMEN, <https://www.naturalist.org/observations/38174853>
F2: Mustafa GÖKMEN, <https://www.naturalist.org/observations/38174853>
F3: Mustafa GÖKMEN, <https://www.naturalist.org/observations/38174853>
F4: Mustafa GÖKMEN, <https://www.naturalist.org/observations/89766192>

Yuvarlak tepe tacı yapan çalı, küçük bir ağaç...

Quercus brantii

Karamişe

Kışın yaprağını döken, 6(-10) m'ye kadar boylanabilen, yuvarlak tepe tacı yapan çalı veya küçük bir ağaçtır. Gövde kabuğu gri renkli ve pürüzsüzdür. Genç sürgünler yoğun sarımsı tüylüdür tomurcuklar oval şekilli yaklaşık 4mm ve tüylüdür. Yaprakları 10(-13) x 3-6 cm boyutlarında, oval dikdörtgen-yumurtamsı şekilli ve kenarları dişlidir. Meyve kadehi yarı küre biçiminde 25-30 mm çapında ve kısa saplıdır (4-5 mm). Kadeh palamutun 1/3'ünü veya yarısını içine almıştır^(1,2). Dünya üzerinde coğrafi yayılışı, Türkiye, Kuzey Suriye, Kuzey Irak, Batı ve Güney İran'dır. Türkiye'de Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölgelerinde, Malatya, Elazığ, Siirt, Bitlis, Maraş, Urfa, Diyarbakır, Mardin ve Hakkari yörelerinde, 350-1700 m yükseltiler arasında, kalkerli eğimli alanlarda diğer doğal meşe türleri ile birlikte doğal yayılış gösterir⁽¹⁾.

Peyzaj ve endüstri için önemli bir küçük bir ağaç...

Quercus infectoria

Mazı Meşesi

Kışın yaprağını döken ya da yarı herdem yeşil, boyu 1-4 m, nadiren 10 m'ye kadardır. Yaşlı gövde kabukları çatlaklıdır. Kenarları çoğunlukla ondüleli olan yaprakları, 4-8 testeremsi loplulu veya tam kenarlıdır. Derimsi sertlikte yaprakların 10x4,5 cm boyutlarında, yumurta veya dar dikdörtgeni şekillerdedir. Bir yılda olgunlaşan meyvelerin 2/3'lük kısmı kadeh içinde kalır. Meyve sapsızdır, nadiren 5-10 mm sap görülebilir. Mazı arısının etkisiyle tomurcukta oluşan "Mazı" adlı patolojik oluşumlar çok karakteristiktir. Genellikle Anadolu'nun iç kesimleri hariç, Trakya, Kuzey, Batı ve Doğu Anadolu'da 150-1850 m rakımlar arasında yayılış gösterir. Dünya'da Yunanistan, Kıbrıs, Filistin, Transkafkasya, İran ve Irak'ta yayılmaktadır.

1-4 m arası boy yapmaktadır.

Yarı gölge ve güneşli habitatlarda yetişir.

Düşük nemli ve nemsiz alanları yeğler.

Humuşça fakir, kumlu balçık derin toprakları sever. Taşlı ve kuru topraklara da uyumludur.

İlman ve yarı nemli iklimlerde yetişir.

Soğuğa kısmen, donlara mutedil derecede dayanır.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Rüzgâr perdesi olarak kullanılır. Ayrıca uzun süre yapraklı olması sebebiyle toz ve gürültü perdesi olarak da kullanılır. Mazıların tanen bakımından zengindir. Deri tabaklamada kullanılır.

1. Davis, P.H. (Ed.), (1982). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 7). Edinburgh: Edinburgh University Press.
2. Öztürk, S. (2013). Türkiye meşeleri teşhis ve tanı kılavuzu. T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü, Tasarım Büro CTA Ltd.
3. Güner, A., Aslan, S., Ekim, T., Vural, M., & Babaç, M. T. (Eds.), (2012). Türkiye bitkileri listesi (damarlı bitkiler). Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi ve Flora Araştırma Derneği Yayını.

- F1: <https://www.aritagacilar.gov.tr/detail/mazi-mesesi-quercus-infectoria/332>
F2: <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:924449-1>
F3: Salih TERZIOĞLU
F4: Salih TERZIOĞLU

Sarı çiçekli, sıcak iklimlerin özel bir gülü...

Rosa foetida

Antep Gülü

Kışın yaprağını döken, 3 m'ye kadar boylanabilen, yuvarlak formu sık dallı çalılardır. Gövdesi ince, kahverengi, birkaç düz ve düzensiz büyük dikenlidir. Yaprakları 5-9'lu bileşik olup, yaprakçıklar eliptik, 2-4 cm uzunluğunda, çift salgılı tırtıklı, üst kısmı parlak yeşil, alt kısmı salgılı ve tüylü yapıdadır. Çiçekleri yaygın olarak tek veya çift, koyu sarı renkli, yaklaşık 5 cm genişliğinde, güçlü, hoş olmayan kokuludur. Çiçeklenme zamanı nisan-haziran aylarıdır. Meyveleri küresel, tuğla kırmızısı, bazen de biraz tüylü yapıdadır. Irak, İran, Afganistan, Pakistan, Kafkasya ve Türkistan'da yayılış gösterir. Türkiyede Orta Anadolu, Doğu Karadeniz, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yetişir. Yol kenarlarında, yamaçlarda ve tarla içlerinde yetişir^(1,2).

3 m'ye kadar boy yapmaktadır.

Tam güneşli alanları tercih eder.

Orta derecede hava nemine ihtiyaç duyar.

Kireçli toprakları sever. Nemli ve iyi drenajlı toprakları tercih eder.

15-28 °C sıcaklığı tercih eder.

Kurak ve nispeten nemli alanları tercih eder⁽³⁾.

Kuraklık toleransı orta düzeydedir.

Çiçek estetiği sebebiyle gül bahçelerinde ve kitlesel çalı tasarımlarında tercih edilir. Ayrıca kozmetik ve ilaç sanayisinde de kullanılabilir.

1. Kültür, Ş. (1998). Kuzey-Batı Türkiye'de yetişen yabancı Rosa türleri üzerine farmasötik botanik bir araştırma (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi.
2. Krüssmann, G., Epp, M. E., & Daniels, G. S. (Eds.). (1986). Manual of cultivated broad-leaved trees & shrubs (Vol. 3). Timber Press.
3. Çepel, N. (1988). Peyzaj ekolojisi (Ders Notları). İ.Ü. Orman Fakültesi Yayınları, Yayın No. 391.

Sıcak ve nemli iklimlerin beyaz gülü...

Rosa phoenicia

Fenike Gülü

Kışın yaprağını döken, 5 m'ye kadar boylanabilen, uzun tırmanıcı dalları olan çalılardır. Dalları ince, yeşil ve tüysüzdür. Dikenleri oldukça sert görünümlüdür. Yaprakları sert, genellikle 5 loblu, geniş ovatoblong 1,5-4,5 x 1-2,8 cm, üst yüzü soluk yeşil, alt yüzü açık gri yeşil renklidir. Yaprakçıklar 5-7 adet, genellikle yumurtamsı-eliptik, küt, az pürüzlü, tırtıklı ve dikenlidir. Çok çiçekli şemsiye şeklinde salkımları vardır. Çiçekleri beyaz renkli, 4-5 cm genişliğinde; tomurcuklar oval, sepaller taç yapraklardan daha kısa yapıdadır. Çiçeklenme zamanı mayıs-haziran aylarıdır. Meyveleri oval yapıda, kırmızı renkli ve 12 mm uzunluğundadır. Dünyadaki doğal yayılışı Kuzey-Doğu Yunanistan, Doğu Ege Adaları, Latakia, Lübnan ve Kıbrıs'ken; Türkiye'de Batı, Güney ve Doğu Anadolu'dur. Yol kenarları, tarla kenarları, çay kenarları, dere kenarları, loş vadiler, seyrek çalılar ve meşe ormanlarının altında yetişir⁽¹⁻⁵⁾.

5 m'ye kadar boy yapmaktadır.

Doğrudan güneş alan yerlerde yetişir.

Kurak ve sıcak iklim koşullarını tercih eder.

İyi drene edilmiş ve kumlu topraklarda iyi gelişim gösterir.

Sıcaklık toleransı yüksektir.

Dağ yamaçları, tepe kenarları, gölet kenarları, çami bahçeleri ve tarım arazileri kenarlarında yetişir⁽⁴⁾.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Beyaz çiçekleri ile peyzaj alanlarında sarı tırmanıcı tür olarak değerlendirilebilir.

1. Kültür, Ş. (1998). Kuzey-Batı Türkiye'de yetişen yabancı Rosa türleri üzerine farmasötik botanik bir araştırma (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi.
2. Krüssmann, G., Epp, M. E., & Daniels, G. S. (Eds.). (1986). Manual of cultivated broad-leaved trees & shrubs (Vol. 3). Timber Press.
3. Çepel, N. (1988). Peyzaj ekolojisi (Ders Notları). İ.Ü. Orman Fakültesi Yayınları, Yayın No. 391.
4. Özçelik, H., Korkmaz, M., Özgöçke, F., Ünal, M., & Sakçak, S. (2013). Türkiye güllerinin (Rosa L. spp.) ekolojik ve coğrafi karakteristikleri. Süleyman Demirel University Faculty of Arts and Science Journal of Science, 8(1), 9-21.
5. Tübbes Veri Tabanı (<http://194.27.225.161/yasin/tubbes/index.php>)

Lezzetli meyvelere sahip, kuraklığa dayanıklı yarı odunsu bitkiler...

Rubus fruticosus

Böğürtlen

Kışın yaprağını döken, yarı odunsu formdadır. Eski tarihlerde botanik bahçelerinde ve kilise bahçelerinde yaygın yetiştirilmekteydi. Böğürtlenlerin habitusu dik, yarı dik ve sürüngen olmak üzere sınıflandırılır. 350'den fazla böğürtlen türü olmakla birlikte Avrupa böğürtlenleri olarak bilinen *R. fruticosus* günümüzdeki çeşitlerin gelişmesinde önemli rol oynamıştır. Dikenli ve dikensiz tipleri bulunmaktadır. Kök sistemi çok yıllıktır. Toprak üstü aksamı olarak ilk yıl tomurcuk verir, ikinci yıl sürgün sürer, üçüncü yıl çiçek oluşur, meyve verir ve ardından kök boğazına kadar kurur. Meyve yıllık sürgünlerden oluşur ve salkım halindedir. Çiçekler beyaz-pembe tonlarında, meyve rengi genellikle siyahtır. Yaprak testere dişli olup 5 yaprakçıktan oluşur. Kuzey yarım kürenin mutedil iklimli bölgelerinde, tropik bölgelerin yüksek kesimlerinde doğal olarak bulunmaktadır. Ülkemizde hemen her yerde rastlanmaktadır^(1,2).

Orta derecede ışık ister.

Nemli bölgelerde iyi yetişir.

Farklı toprak tiplerinde yetişebilirse de milli-tınlı toprakları sever.

Soğuk, serin yerleri sever.

İlman iklimlerde iyi yetişir. Soğuğa toleranslıdır.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Sofralık tüketiminin yanı sıra gıda sanayinde yaygın kullanılmaktadır. Zengin vitamin ve mineral içerir, antosiyanin kaynağıdır. Çalı formu ile iyi çit yapar ve çiçek yapısı için peyzaj alanlarında kullanılır.

1. Ağaoğlu, Y. S. ve Gerçekçiöğlu, R. (2013). Üzümsü Meyveler. Tomurcukbağ Ltd. Şti. Eğitim Yayınları No:1, Ankara.
2. Davis, P. H. (Ed.), (1972). Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Vol: 4. Edinburgh University Press, Edinburgh.

Nemli dere kenarlarının önemli bir yaprak dökken boylu çalısı/ağaççığı...

Salix acmophylla

Acem Söğüdü

5 m'ye kadar boy yapmaktadır.

5 m'ye kadar uzayabilen, kışın yaprağını döken bir çalı veya küçük bir ağaççıktır. Sürgünleri ince ve çoğunlukla aşağı doğru sarkık, cilalı gibi parlak, tüysüz ve pas-kırmızısı rengindedir. Tomurcukları küçük, sivri uçlu ve yaşlı gövde kabuğu uzunlamasına çatlaklara sahiptir. Yapraklar şerit gibi dar, genişliğinin 5-20 katı uzunluğunda, 60-160 x 7-20 mm boyutlarında, uç kısmı damla gibi sivrilmiş, kenarları düz, alt yüzü mavi-yeşil, üst yüzü soluk yeşil ve her iki yüzü tüysüzdür. Kulakçıklar küçüktür ve dökülür. Kedicikler yapraklardan önce oluşur ve kısadır. Erkek çiçek tablası, 8-12 mm uzunluğunda bir sap ile dar yumurta şeklindedir ^(1,2). Genel olarak dünyada güneybatı ve orta Asya'da yayılan bu tür ülkemizde Güneydoğu Anadolu'da Mardin, Gaziantep, Hakkari, Batman, Siirt, Bitlis, Şanlıurfa illerinde yayılış gösterir ^(2,3).

Işık ya da yarı gölgeli alanlarda yetişir.

Nispeten sıcak koşulları sever.

Islak nemli topraklarda iyi gelişir.

Sıcaklık isteği -15 °C ile +35 °C aralığındadır.

Aşırı kuraklık risklerine karşı dirençsizdir.

Nemli dere kenarlarında ortamlarda yetiştiği için kuraklığa toleransı azdır.

Nemli dere kenarları yetişme ortamı özelliklerinde olduğu için hareketli ya da durgun su kenarlarında kullanılabilir.

1. Davis, P. H. (Ed.). (1965). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 7). Edinburgh University Press.
2. Akkemik, Ü. (Ed.). (2018). Türkiye'nin doğal-egzotik ağaç ve çalları. Orman Genel Müdürlüğü Yayınları.
3. TÜBİTAK Veri Tabanı (<http://194.27.225.161/yasin/tubives/index.php>)

F1: Ömer WEINER <https://www.inaturalist.org/observations/3055150>
F2: Murat KURTEL <https://www.inaturalist.org/observations/236478043>
F3: Ron FRUMKIN <https://www.inaturalist.org/observations/217536945>
F4: Ron FRUMKIN <https://www.inaturalist.org/observations/217536945>

Çiçek güzelliği olan ve kıyı peyzajları tuz serpintilerine uyum için ideal bir bitki...

Tamarix smyrnensis

İlgün

Kışın yaprağını döken, 5 m'ye kadar boylan, yaygın ve sarkık dallı, kırmızımsı kahverengi veya kahverengi kabuklu çalı veya küçük bir ağaçtır⁽¹⁾. Küçük pul yaprakları sivri uçlu ve 1,5-3,5 mm uzunluğundadır. Nisan-ağustos arası çiçeklenir. Çiçekleri 5 parçalıdır. 0,5-1 mm boyundaki çanak yaprakları her bir çiçeğin sapından daha uzundur. Taç yaprakları 1,5-2 mm uzunluğunda, çoğunlukla pembe renktedir⁽²⁾. Doğal yaşam alanı Güneydoğu ve Doğu Avrupa'dan Pakistan'a kadardır. Türkiye'de doğal olarak kuzey, orta, batı, güney ve güneydoğu Anadolu'da nehir kıyılarında ve deniz seviyesinden itibaren 1000 m yükseltilere kadar yayılış gösterir⁽¹⁾.

5 m'ye kadar boy yapmaktadır.

Doğrudan güneş alan yerleri tercih eder. Gölgede büyüyemez.

Kuru veya nemli toprak tercih eder.

İyi drene edilmiş, tınlı, killi, kumlu topraklarda, hafif asitli, nötr ve bazik topraklara kadar değişen çeşitli ortamlarda yetişebilir⁽³⁾.

Ortam sıcaklığı -15 °C üzerindeki bölgelerde yaşar.

Az bakım ister. Budanmayı pek sevmez. Deniz maruziyetine ve tuzlu topraklara dayanabilir⁽⁴⁾.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Kıyı peyzajlarında hem estetik hem de fonksiyonel olarak kullanılabilir.

1. Davis, P. H. (1967). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 2, pp. 349-351). Edinburgh University Press, Edinburgh.
2. Baum, B. (1968). Tamarix. In G. T. Tutin, V. H. Heywood, N. A. Burges, D. M. More, D. H. Valentine, S. M. Walters, & D. A. Webb (Eds.), Flora Europaea: Rosaceae to Umbelliferae (Vol. 2). Cambridge University Press.
3. URL 1. <https://powo.science.kew.org/taxon/um:lsid:ipni.org:names:828217-1>

F1: Steve DANIELS
<https://www.inaturalist.org/observations/2980310>
F2: Mustafa VAR
F3: <https://botany.cz/cs/tamarix-smyrnensis/>
F4: <https://botany.cz/cs/tamarix-smyrnensis/>

Zor şartlara dayanıklı gösterişli bir yerörtücü...

Teucrium polium

Acıyavşan

Çok yıllık 10-40 cm boylanabilen alt kısmı odunsu – yarı çalı bir bitkidir. Sürünücü ya da dik büyüyen çok sayıdaki gövdeleri beyaz, gri renkte ve ince tüylerle kaplıdır. Yapraklar dikdörtgen, yumurtamsı veya doğrusal, kenarları düz veya kıvrımlı, yaklaşık ortasına kadar dişli ve genellikle tüylüdür. Haziran-eylül ayları arasında açan beyaz renkli çiçekleri kısa saplı, 3-5 mm boyutlarında ve borumsu-külâh biçimlidir. İtalya, İspanya, Portekiz ve Fransa'da yayılır. Türkiye'de Istanca, Marmara, Karadeniz, Ege, İç Anadolu Bölgelerinde, Erzurum, Kars, Bitlis, Tatvan, Gaziantep, Mardin, Van, Hakkari ve Kilis yörelerinde, 2050 m. yüksekliğe kadar, kurak yerlerde, meşe çalılıklarında, kayalık yamaçlarda, bozkır alanlarda ve kum tepelerinde doğal yayılış gösterir⁽¹⁾.

10-40 cm'ye kadar boy yapmaktadır.

Güneşli alanları tercih eder.

Nemli alanları tercih eder.

İyi drenajlı, hafif kumlu toprakları tercih eder.

Sıcak ortamları tercih eder.

Deniz kenarındaki kumlu alanlara ve dağlık koşullara kadar çeşitli ortamlara dayanır.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Bitkinin yaprak ve çiçekleri baharat olarak değerlendirilir⁽²⁾. Peyzajda yerörtücü olarak kullanılabilir.

1. Davis, P. H. (ed.), 1982. Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Vol. 7. Edinburgh: Edinburgh University Press.
2. Johnson, C. P. (1862). The Useful Plants of Great Britain, William Kent & Co., 23, Paternoster Row, London

F1: <https://www.inaturalist.org/photos/375193805>
F2: <https://www.inaturalist.org/photos/398272384>
F3: <https://www.inaturalist.org/photos/388143079>
F4: <https://www.inaturalist.org/photos/378739216>

Geniş dalları ve ince dişli kenarlara sahip, küçük yapraklarıyla bilinen uzun ömürlü ağaç...

Ulmus minor

Ova Karaağacı

30 m'ye kadar boy yapmaktadır.

Kışın yaprağını döken, 30 m boylanabilen, geniş tepeli, yanlara doğru sarkık dallı ağaçtır. Gövde gri-esmer renkte, derin çatlaklıdır. Sürgünler ince, kırmızı-kahve renkte, çıplak veya sık beyaz tüylüdür ⁽¹⁾. Yapraklar eliptik/ters yumurtamsı şekilde, 9(-11) x 4(-6) cm, ucu sivri, dip asimmetrik, çarpık, kenarlar çift sıralı dişli, üst yüzü parlak ve çıplak, alt yüzü çıplak, yan damarların ana birleşiminde tüy demetçikleri bulunur ^(1,2). Yaprak sapı 6-12 mm'dir ⁽¹⁾. Çiçek kurulları sık demet halinde, kırmızı-mor renktedir. Çiçeklenme yapraklanmadan önce, bahar başı veya ortasında olur. Kanatlı nus meyveler 1,5-2 cm uzunluğunda, ters yumurta biçiminde, dip tarafı kama şeklinde, açık kahverengidir ^(1,3). *Ulmus minor* subsp. *minor* ve *Ulmus minor* subsp. *canescens* olmak üzere iki alttürü bulunur ⁽¹⁾.

Güneşli ve kısmi gölgeli alanlarda yetişebilir ⁽³⁾.

Nemli hava koşullarını tercih eder ⁽³⁾.

Nemli, verimli, iyi drene edilmiş tınlı topraklarda en iyi şekilde büyür, ancak çoğu toprağa ve daha kuru bölgelere uyum sağlayabilir ⁽⁴⁾.

-23°C soğuğa dayanıklıdır.

Rüzgâra, hava kirliliğine ve tuza karşı oldukça dayanıklıdır ⁽⁵⁾.

Kuraklığa karşı dayanıklıdır ⁽⁵⁾.

Ahşap, mobilya, döşeme ve yakacak odun eldesinde kullanılır. Suya dayanıklılığı onu gemi yapımı ve su altı inşaat projeleri için iyi bir seçim yapar ⁽⁵⁾. Peyzajda park ve bahçelerde kullanılmaktadır.

1.Yaltırık, F., & Efe, A. (2009). Dendroloji ders kitabı (2nd ed., p. 242).
2.Davis, P. H. (Ed.). (1962). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 7, pp. 646-647). Edinburgh, Scotland: Edinburgh University Press.
3.URL 1. <https://www.ebden.nl/nl/treeebb/ulminor-ulmus-minor/#?search%5B%5D=Ulmus%20minor>
4.URL 2. <http://www.mobot.org/gardeninghelp/plantfinder/>
5.URL 3. <https://plants.ces.ncsu.edu/plants/ulmus-minor/>

Ülkemizin kıyı ekosistemlerinin mor çiçekli çalısı...

Vitex agnus-castus

Hayıt

2-6 m'ye
arası boylanmaktadır.

Genellikle 2-3 m bazen 6 m'ye kadar boylanabilen ⁽¹⁾, dağınık ve seyrek dallı, bazen yarı odunsu karakterli, kışın yaprağını döken çizgisel formlu çalılardır. Yapraklar, dar eliptik-mızraksı formlar (ışınısal) biçimde 5-7 parçalıdır. Yaprakçıklar tam kenarlı, uzunca oval şekilli, sivri uçlu, üst kısmı koyu yeşil renkli, alt yüzleri ise beyazımtırak tüylüdür. Çiçeklenme gevşek, çok dallı ve çok sayıda çiçekten oluşur, hoş kokulu, leylak-pembe veya mor-pembe, nadiren kirli beyaz başak veya bileşik başak şeklinde, mayıstan hazirana kadar sürer. Doğal yayılışını, Karadeniz'den Balkanlar'a, Güney Rusya'ya, Transkafkasya'ya, İran'a ve Kıbrıs'a kadar oldukça geniş bir coğrafyada yapar. Türkiye'de kuzeyden güneye tüm kıyı kentlerimizin hemen her birinde, kısmen de Güney Doğu Anadolu bölgesinde doğal olarak bulunur ⁽²⁻⁴⁾.

Tam güneşli ya da yarı güneşli alanları tercih eder.

Kuru ya da yarı nemli ve iyi drenajlı alanları tercih eder.

Geçirgen ve kumlu toprakları sever.

0-35°C sıcaklık aralığında iyi gelişim gösterir. -27 °C'a kadara dayanabilir.

Kurak ve nispeten nemli alanları tercih eder.

Kuraklık toleransı orta düzeydedir.

Tıbbi amaçlarla kullanımının yanı sıra kurak ve kumlu topraklarda yetişmesinden ve mor renkli çiçek estetiği ile bu hem estetik hem de fonksiyonel amaçlarla kullanılabilir.

1. Var, M. (2003). Bitki tanıma ve değerlendirme ders notları. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Orman Fakültesi (Basılmamıştır).
2. Davis, P. H. (Ed.). (1965). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 4). Edinburgh University Press.
3. Akkemik, Ü. (Ed.). (2018). Türkiye'nin doğal-egzotik ağaç ve çalları. Orman Genel Müdürlüğü Yayınları.
4. TÜBİTAK Veri Tabanı (<http://194.27.225.161/yasin/tubives/index.php>)
5. UR1.1. <https://powo.science.kew.org/taxon/um:tsid:ip-ni.org:names:865568-1>

Sonbahar renkleriyle etkili, silueti ile gösterişli ağaç...

Zelkova carpinifolia

Zelkova

35 m'ye kadar boy yapmaktadır.

Yaprak döken, 30-35 m boy ve 2-3 m çap yapabilen yoğun dallı bir ağaçtır. Kabuk gri-kahverengi, sürgünler tüylüdür. Yumurtamsı, dikdörtgenimsi yapraklar 2-8 cm boyunda, 1,5-4 cm eninde, ucu sivrice, tabanı yuvarlak, yüreksi, çok az çarpık, kenarları basit kaba dişlidir. Üst yüzü koyu yeşil, alt yüzü açık yeşil, damarlar boyunca yumuşak tüylüdür. Çekirdekli sulu meyvesi 5 mm çapında, tazeyken yeşil, olgunlaşınca yeşilimsi-kahverengi, üzeri çizgili ve olukludur ⁽¹⁾. Genel coğrafi yayılımı Kafkasya, Kuzey İran ve Güney Anadolu'dur. Türkiye'de Kars, Muş, Siirt, Hakkâri, Trabzon'da 900-1550 m'ler arasında, vadi yamaçlarında meşelerle beraber yetişir ^(1,2). Relikt bir tür olan *Zelkova carpinifolia* NT (tehdit altına girebilir) kategorisinde yer alır ⁽³⁾.

Doğrudan güneş alan veya yarı gölgeli yerleri tercih eder.

Nem isteği orta düzeydedir.

İyi drenajlı ve organik maddece zengin toprakları tercih eder.

-20 °C'ye kadar dayanabilir.

Hava kirliliğine karşı oldukça dayanıklıdır.

Kuraklığa dayanıklılığı orta derecedir.

Parklarda, bahçelerde ve geniş açık alanlarda sıkça tercih edilir. Ayrıca *Zelkova carpinifolia*'nın odunu, dayanıklılığı ve güzel dokusu sayesinde mobilya yapımında tercih edilir.

1. Browicz, K., & Zielinski, J. (1982). *Celtis* L. in P. H. Davis (Ed.), *Flora of Turkey and the East Aegean Islands* (Vol. 7, pp. 649-652). Edinburgh University Press.
2. Arşın, R., & Geçek, Z. (1991). Türkiye florası için yeni bir *Zelkova* taksonu: *Zelkova carpinifolia* (Pall.) C. Koch ssp. *yomraensis* Arşın & Geçek, ssp. nova. *Doğa, Tr. Journal of Agriculture and Forestry*, 15(4), 564-575. Tübitak.
3. Güner, A., & Zielinski, J. (1998). *Zelkova carpinifolia*. In IUCN (2012). *IUCN Red List of Threatened Species* (Version 2012.2) (<https://www.iucnredlist.org>). Erişim tarihi: 20/02/2013.

F1: URL 1. <https://konyaagac.com/urun/zelkova/>
F2: URL 1. <https://konyaagac.com/urun/zelkova/>
F3: Anallp <https://www.inaturalist.org/observations/14795018>
F4: Алексей Сивухин <https://www.inaturalist.org/observations/169141219>

Kent Kimliğini Yansıtacak ve İklim Değişikliğine
Uyum Sağlayabilecek Odunsu Bitkiler

08. TABLOLAR

DOĞAL, EGZOTİK, KÜLTÜR BİTKİLERİNİN
KURAKLIĞA DAYANIKLILIK DERECESESİ
Kuraklığa Dayanıklı Bitkiler

No	Latince Adı	Türkçe Adı
1	<i>Acantholimon latifolium</i>	Zap Kirpiotu
2	<i>Amygdalus arabica</i>	Arap Bademi
3	<i>Amygdalus kotschy</i>	Çalı Bademi
4	<i>Amygdalus orientalis</i>	Payam
5	<i>Anagyris foetida</i>	Zivircik
6	<i>Astragalus amblelepis</i>	Küt Geven
7	<i>Astragalus hirticalyx</i>	Tüylüçanak
8	<i>Astragalus microcephalus</i> subsp. <i>microcephalus</i>	Anadolu Kitresi
9	<i>Capparis spinosa</i>	Kebere
10	<i>Celtis tournefortii</i>	Dardağan
11	<i>Cerasus brachypetala</i> var. <i>bornmuelleri</i>	Yırtık Kırız
12	<i>Cerasus microcarpa</i> subsp. <i>tortuosa</i>	Yaban Kırızı
13	<i>Cionura erecta</i>	Babrik
14	<i>Clematis orientalis</i>	Köpektutağı
15	<i>Colutea cilicica</i>	Patlangaç
16	<i>Crataegus azarolus</i> var. <i>azarolus</i>	Müzüldek
17	<i>Crataegus orientalis</i> subsp. <i>orientalis</i>	Alıç
18	<i>Globularia sintenisii</i>	Dicle Küreçiceği
19	<i>Jasminum fruticans</i>	Boruk
20	<i>Juniperus oxycedrus</i> subsp. <i>oxycedrus</i> var. <i>oxycedrus</i>	Kokulu Ardiç
21	<i>Nerium oleander</i>	Zakkum
22	<i>Paliurus spina-christi</i>	Karaçalı
23	<i>Periploca graeca</i> var. <i>graeca</i>	Gariplerurganı
24	<i>Pinus sylvestris</i> var. <i>hamata</i>	Sarıçam
25	<i>Pistacia khinjuk</i>	Bıttım
26	<i>Quercus brantii</i>	Karameşe
27	<i>Quercus infectoria</i> subsp. <i>veneris</i>	Mazı Meşesi
28	<i>Rhus coriaria</i>	Sumak
29	<i>Rosa canina</i>	Kuşburnu
30	<i>Rosa foetida</i>	Acemsarı
31	<i>Rosa phoenicia</i>	Fenike Gülü
32	<i>Tamarix smyrnensis</i>	İlgın
33	<i>Teucrium polium</i>	Acıyavşan
34	<i>Ulmus minor</i>	Ova Karaağacı
35	<i>Ficus carica</i> subsp. <i>rupestris</i>	İncir
36	<i>Prosopis farcta</i>	Çediotu

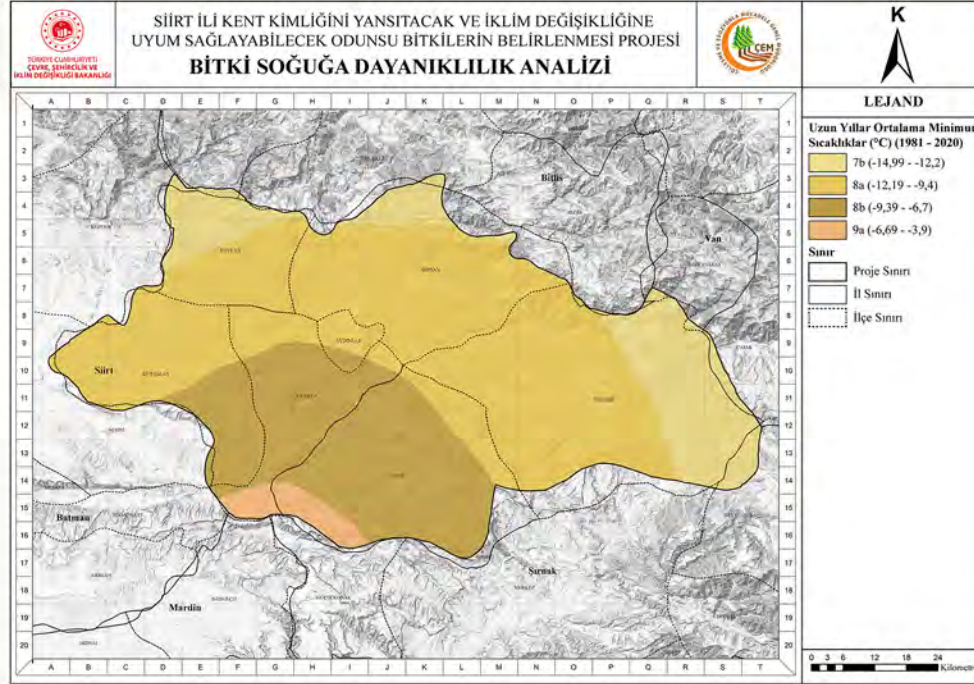
DOĞAL, EGZOTİK, KÜLTÜR BİTKİLERİNİN
KURAKLIĞA DAYANIKLILIK DERECESESİ
Kuraklığa Orta Derecede Dayanıklı Bitkiler

No	Latince Adı	Türkçe Adı
1	<i>Acer campestre</i> subsp. <i>campestre</i>	Ova Akçaağacı
2	<i>Amygdalus communis</i>	Badem
3	<i>Cornus sanguinea</i>	Yabani Kızılçık
4	<i>Daphne mucronata</i> subsp. <i>mucronata</i>	Tevri
5	<i>Loranthus europaeus</i>	Ardıçburcu
6	<i>Populus alba</i> var. <i>Alba</i>	Akkavak
7	<i>Populus euphratica</i>	Fırat Kavağı
8	<i>Pyrus syriaca</i> var. <i>syriaca</i>	Çakal Armudu
9	<i>Vitex agnus-castus</i>	Hayıt
10	<i>Zelkova carpinifolia</i>	Zelkova
11	<i>Juglans regia</i>	Ceviz
12	<i>Melia azedarach</i>	Tesbih Ağacı
13	<i>Pistacia vera</i>	Antep Fıstığı
14	<i>Punica granatum</i>	Nar

DOĞAL, EGZOTİK, KÜLTÜR BİTKİLERİNİN
KURAKLIĞA DAYANIKLILIK DERECESESİ
Kuraklığa Dayanıklı Olmayan Bitkiler

No	Latince Adı	Türkçe Adı
1	<i>Apocynum venetum</i> subsp. <i>sarmatiense</i>	Pembekiz
2	<i>Platanus orientalis</i>	Çınar
3	<i>Salix acmophylla</i>	Acem Söğüdü

DOĞAL, EGZOTİK, KÜLTÜR BİTKİLERİNİN SOĞUĞA DAYANIKLILIK DERECESESİ

7B BÖLGESİNDE KULLANILABİLECEK BİTKİLER

1	<i>Acantholimon latifolium</i> - Zap Kirpiotu	7A
2	<i>Acer campestre</i> subsp. <i>campestre</i> - Ova Akçaağacı	5A
3	<i>Amygdalus communis</i> - Badem	7A
4	<i>Amygdalus kotschy</i> - Çalı Bademi	7A
5	<i>Amygdalus orientalis</i> - Payam	7A
6	<i>Anagyris foetida</i> - Zivircik	6A
7	<i>Apocynum venetum</i> subsp. <i>sarmatiense</i> - Pembekiz	7A
8	<i>Astragalus amblolepis</i> - Küt Geven	5B
9	<i>Astragalus hirticalyx</i> - Tüylüçanak	6A
10	<i>Astragalus microcephalus</i> subsp. <i>microcephalus</i> - Anadolu Kitresi	4B
11	<i>Celtis tournefortii</i> - Dardağan	6A
12	<i>Cerasus brachypetala</i> var. <i>bornmuelleri</i> - Yırtık Kiraz	5B
13	<i>Cerasus microcarpa</i> subsp. <i>tortuosa</i> - Yaban Kirazı	6A
14	<i>Cionura erecta</i> - Babrik	6A
15	<i>Clematis orientalis</i> - Köpektutağı	6A
16	<i>Colutea cilicica</i> - Patlangaç	6A
17	<i>Cornus sanguinea</i> - Yabani Kızılçık	4A
18	<i>Crataegus azarolus</i> var. <i>azarolus</i> - Müzmüldek	5A
19	<i>Crataegus orientalis</i> subsp. <i>orientalis</i> - Aliç	5A
20	<i>Daphne mucronata</i> subsp. <i>mucronata</i> - Tevri	7A
21	<i>Ficus carica</i> subsp. <i>rupestris</i> - İncir	7B
22	<i>Jasminum fruticans</i> - Boruk	7A
23	<i>Juglans regia</i> - Ceviz	6A

24	<i>Loranthus europaeus</i> - Ardiçburcu	7A
25	<i>Melia azedarach</i> - Tesbih Ağacı	7A
26	<i>Paliurus spina-christi</i> - Karaçalı	6A
27	<i>Periploca graeca</i> var. <i>graeca</i> - Gariplerurganı	5A
28	<i>Pinus sylvestris</i> var. <i>hamata</i> - Sarıçam	1B
29	<i>Pistacia vera</i> - Antep Fıstığı	7A
30	<i>Platanus orientalis</i> - Çınar	6A
31	<i>Populus alba</i> var. <i>alba</i> - Akkavak	4A
32	<i>Populus euphratica</i> - Fırat Kavağı	4A
33	<i>Prosopis farcta</i> - Çediotu	7A
34	<i>Punica granatum</i> - Nar	7A
35	<i>Pyrus syriaca</i> var. <i>syriaca</i> - Çakal Armudu	6A
36	<i>Quercus brantii</i> - Karamişe	6B
37	<i>Quercus infectoria</i> subsp. <i>veneris</i> - Mazı Meşesi	7A
38	<i>Rhus coriaria</i> - Sumak	6A
39	<i>Rosa canina</i> - Kuşburnu	3A
40	<i>Rosa foetida</i> - Acemsarı	5B
41	<i>Rosa phoenicia</i> - Fenike Gülü	5B
42	<i>Salix acmophylla</i> - Acem Söğüdü	7B
43	<i>Tamarix smyrnensis</i> - Ilgın	7A
44	<i>Teucrium polium</i> - Acıyavşan	7B
45	<i>Ulmus minor</i> - Ova Karaağacı	5A
46	<i>Vitex agnus-castus</i> - Hayıt	5B
47	<i>Zelkova carpinifolia</i> - Zelkova	5A

8A BÖLGESİNDE KULLANILABİLECEK BİTKİLER

1	<i>Acantholimon latifolium</i> - Zap Kirpiotu	7A	46	<i>Rosa phoenicia</i> - Fenike Gülü	5B
2	<i>Acer campestre</i> subsp. <i>campestre</i> - Ova Akçaağacı	5A	47	<i>Salix acmophylla</i> - Acem Söğüdü	7B
3	<i>Amygdalus arabica</i> - Arap Bademi	8A	48	<i>Tamarix smyrnensis</i> - Ilgın	7A
4	<i>Amygdalus communis</i> - Badem	7A	49	<i>Teucrium polium</i> - Acıyavşan	7B
5	<i>Amygdalus kotschy</i> - Çalı Bademi	7A	50	<i>Ulmus minor</i> - Ova Karaağacı	5A
6	<i>Amygdalus orientalis</i> - Payam	7A	51	<i>Vitex agnus-castus</i> - Hayıt	5B
7	<i>Anagyris foetida</i> - Zivircik	6A	52	<i>Zelkova carpinifolia</i> - Zelkova	5A
8	<i>Apocynum venetum</i> subsp. <i>sarmatiense</i> - Pembekiz	7A			
9	<i>Astragalus amblolepis</i> - Küt Geven	5B			
10	<i>Astragalus hirticalyx</i> - Tüylüçanak	6A			
11	<i>Astragalus microcephalus</i> subsp. <i>microcephalus</i> - Anadolu Kitresi	4B			
12	<i>Capparis spinosa</i> - Kebere	8A			
13	<i>Celtis tournefortii</i> - Dardağan	6A			
14	<i>Cerasus brachypetala</i> var. <i>bornmuelleri</i> - Yırtık Kiraz	5B			
15	<i>Cerasus microcarpa</i> subsp. <i>tortuosa</i> - Yaban Kirazı	6A			
16	<i>Cionura erecta</i> - Babrik	6A			
17	<i>Clematis orientalis</i> - Köpektutağı	6A			
18	<i>Colutea cilicica</i> - Patlangaç	6A			
19	<i>Cornus sanguinea</i> - Yabani Kızılcık	4A			
20	<i>Crataegus azarolus</i> var. <i>azarolus</i> - Müzmüldek	5A			
21	<i>Crataegus orientalis</i> subsp. <i>orientalis</i> - Alıç	5A			
22	<i>Daphne mucronata</i> subsp. <i>mucronata</i> - Tevri	7A			
23	<i>Ficus carica</i> subsp. <i>rupestris</i> - İncir	7B			
24	<i>Jasminum fruticans</i> - Boruk	7A			
25	<i>Juglans regia</i> - Ceviz	6A			
26	<i>Juniperus oxycedrus</i> subsp. <i>oxycedrus</i> var. <i>oxycedrus</i> - Kokulu Ardiç	8A			
27	<i>Loranthus europaeus</i> - Ardiçburcu	7A			
28	<i>Melia azedarach</i> - Tesbih Ağacı	7A			
29	<i>Nerium oleander</i> - Zakkum	8A			
30	<i>Paliurus spina-christi</i> - Karaçalı	6A			
31	<i>Periploca graeca</i> var. <i>graeca</i> - Gariplerurganı	5A			
32	<i>Pinus sylvestris</i> var. <i>hamata</i> - Sarıçam	1B			
33	<i>Pistacia khinjuk</i> - Bittim	8A			
34	<i>Pistacia vera</i> - Antep Fıstığı	7A			
35	<i>Platanus orientalis</i> - Çınar	6A			
36	<i>Populus alba</i> var. <i>alba</i> - Akkavak	4A			
37	<i>Populus euphratica</i> - Fırat Kavağı	4A			
38	<i>Prosopis farcta</i> - Çediotu	7A			
39	<i>Punica granatum</i> - Nar	7A			
40	<i>Pyrus syriaca</i> var. <i>syriaca</i> - Çakal Armudu	6A			
41	<i>Quercus brantii</i> - Karamişe	6B			
42	<i>Quercus infectoria</i> subsp. <i>veneris</i> - Mazı Meşesi	7A			
43	<i>Rhus coriaria</i> - Sumak	6A			
44	<i>Rosa canina</i> - Kuşburnu	3A			
45	<i>Rosa foetida</i> - Acemsarı	5B			

8B BÖLGESİNDE KULLANILABİLECEK BİTKİLER

1	<i>Acantholimon latifolium</i> - Zap Kirpiotu	7A	46	<i>Rosa foetida</i> - Acemsarı	5B
2	<i>Acer campestre</i> subsp. <i>campestre</i> - Ova Akçaağacı	5A	47	<i>Rosa phoenicia</i> - Fenike Gülü	5B
3	<i>Amygdalus arabica</i> - Arap Bademi	8A	48	<i>Salix acmophylla</i> - Acem Söğüdü	7B
4	<i>Amygdalus communis</i> - Badem	7A	49	<i>Tamarix smyrnensis</i> - Ilgın	7A
5	<i>Amygdalus kotschy</i> - Çalı Bademi	7A	50	<i>Teucrium polium</i> - Acıyavşan	7B
6	<i>Amygdalus orientalis</i> - Payam	7A	51	<i>Ulmus minor</i> - Ova Karaağacı	5A
7	<i>Anagyris foetida</i> - Zivircik	6A	52	<i>Vitex agnus-castus</i> - Hayıt	5B
8	<i>Apocynum venetum</i> subsp. <i>sarmatiense</i> - Pembekiz	7A	53	<i>Zelkova carpinifolia</i> - Zelkova	5A
9	<i>Astragalus amblolipsis</i> - Küt Geven	5B			
10	<i>Astragalus hirticalyx</i> - Tüylüçanak	6A			
11	<i>Astragalus microcephalus</i> subsp. <i>microcephalus</i> - Anadolu Kitresi	4B			
12	<i>Capparis spinosa</i> - Kebere	8A			
13	<i>Celtis tournefortii</i> - Dardağan	6A			
14	<i>Cerasus brachypetala</i> var. <i>bornmuelleri</i> - Yırtık Kiraz	5B			
15	<i>Cerasus microcarpa</i> subsp. <i>tortuosa</i> - Yaban Kirazı	6A			
16	<i>Cionura erecta</i> - Babrik	6A			
17	<i>Clematis orientalis</i> - Köpektutağı	6A			
18	<i>Colutea cilicica</i> - Patlangaç	6A			
19	<i>Cornus sanguinea</i> - Yabancı Kızılcık	4A			
20	<i>Crataegus azarolus</i> var. <i>azarolus</i> - Müzmüldek	5A			
21	<i>Crataegus orientalis</i> subsp. <i>orientalis</i> - Alıç	5A			
22	<i>Daphne mucronata</i> subsp. <i>mucronata</i> - Tevri	7A			
23	<i>Ficus carica</i> subsp. <i>rupestris</i> - İncir	7B			
24	<i>Globularia sintenisii</i> - Dicle Küreççeği	8B			
25	<i>Jasminum fruticans</i> - Boruk	7A			
26	<i>Juglans regia</i> - Ceviz	6A			
27	<i>Juniperus oxycedrus</i> subsp. <i>oxycedrus</i> var. <i>oxycedrus</i> - Kokulu Ardiç	8A			
28	<i>Loranthus europaeus</i> - Ardiçburcu	7A			
29	<i>Melia azedarach</i> - Tesbih Ağacı	7A			
30	<i>Nerium oleander</i> - Zakkum	8A			
31	<i>Paliurus spina-christi</i> - Karaçalı	6A			
32	<i>Periploca graeca</i> var. <i>graeca</i> - Gariplerurganı	5A			
33	<i>Pinus sylvestris</i> var. <i>hamata</i> - Sarıçam	1B			
34	<i>Pistacia khinjuk</i> - Bittim	8A			
35	<i>Pistacia vera</i> - Antep Fıstığı	7A			
36	<i>Platanus orientalis</i> - Çınar	6A			
37	<i>Populus alba</i> var. <i>alba</i> - Akkavak	4A			
38	<i>Populus euphratica</i> - Fırat Kavağı	4A			
39	<i>Prosopis farcta</i> - Çediotu	7A			
40	<i>Punica granatum</i> - Nar	7A			
41	<i>Pyrus syriaca</i> var. <i>syriaca</i> - Çakal Armudu	6A			
42	<i>Quercus brantii</i> - Karamişe	6B			
43	<i>Quercus infectoria</i> subsp. <i>veneris</i> - Mazı Meşesi	7A			
44	<i>Rhus coriaria</i> - Sumak	6A			
45	<i>Rosa canina</i> - Kuşburnu	3A			

9A BÖLGESİNDE KULLANILABİLECEK BİTKİLER

1	<i>Acantholimon latifolium</i> - Zap Kirpiotu	7A	46	<i>Rosa foetida</i> - Acemsarı	5B
2	<i>Acer campestre</i> subsp. <i>campestre</i> - Ova Akçaağacı	5A	47	<i>Rosa phoenicia</i> - Fenike Gülü	5B
3	<i>Amygdalus arabica</i> - Arap Bademi	8A	48	<i>Salix acmophylla</i> - Acem Söğüdü	7B
4	<i>Amygdalus communis</i> - Badem	7A	49	<i>Tamarix smyrnensis</i> - Ilgın	7A
5	<i>Amygdalus kotschy</i> - Çalı Bademi	7A	50	<i>Teucrium polium</i> - Acıyavşan	7B
6	<i>Amygdalus orientalis</i> - Payam	7A	51	<i>Ulmus minor</i> - Ova Karaağacı	5A
7	<i>Anagyris foetida</i> - Zivircik	6A	52	<i>Vitex agnus-castus</i> - Hayıt	5B
8	<i>Apocynum venetum</i> subsp. <i>sarmatiense</i> - Pembekiz	7A	53	<i>Zelkova carpinifolia</i> - Zelkova	5A
9	<i>Astragalus amblolipsis</i> - Küt Geven	5B			
10	<i>Astragalus hirticalyx</i> - Tüylüçanak	6A			
11	<i>Astragalus microcephalus</i> subsp. <i>microcephalus</i> - Anadolu Kitresi	4B			
12	<i>Capparis spinosa</i> - Kebere	8A			
13	<i>Celtis tournefortii</i> - Dardağan	6A			
14	<i>Cerasus brachypetala</i> var. <i>bornmuelleri</i> - Yırtık Kiraz	5B			
15	<i>Cerasus microcarpa</i> subsp. <i>tortuosa</i> - Yaban Kirazı	6A			
16	<i>Cionura erecta</i> - Babrik	6A			
17	<i>Clematis orientalis</i> - Köpektutağı	6A			
18	<i>Colutea cilicica</i> - Patlangaç	6A			
19	<i>Cornus sanguinea</i> - Yabancı Kızılcık	4A			
20	<i>Crataegus azarolus</i> var. <i>azarolus</i> - Müzmüldek	5A			
21	<i>Crataegus orientalis</i> subsp. <i>orientalis</i> - Alıç	5A			
22	<i>Daphne mucronata</i> subsp. <i>mucronata</i> - Tevri	7A			
23	<i>Ficus carica</i> subsp. <i>rupestris</i> - İncir	7B			
24	<i>Globularia sintenisii</i> - Dicle Küreçeçeği	8B			
25	<i>Jasminum fruticans</i> - Boruk	7A			
26	<i>Juglans regia</i> - Ceviz	6A			
27	<i>Juniperus oxycedrus</i> subsp. <i>oxycedrus</i> var. <i>oxycedrus</i> - Kokulu Ardiç	8A			
28	<i>Loranthus europaeus</i> - Ardiçburcu	7A			
29	<i>Melia azedarach</i> - Tesbih Ağacı	7A			
30	<i>Nerium oleander</i> - Zakkum	8A			
31	<i>Paliurus spina-christi</i> - Karaçalı	6A			
32	<i>Periploca graeca</i> var. <i>graeca</i> - Gariplerurganı	5A			
33	<i>Pinus sylvestris</i> var. <i>hamata</i> - Sarıçam	1B			
34	<i>Pistacia khinjuk</i> - Bittim	8A			
35	<i>Pistacia vera</i> - Antep Fıstığı	7A			
36	<i>Platanus orientalis</i> - Çınar	6A			
37	<i>Populus alba</i> var. <i>alba</i> - Akkavak	4A			
38	<i>Populus euphratica</i> - Fırat Kavağı	4A			
39	<i>Prosopis farcta</i> - Çediotu	7A			
40	<i>Punica granatum</i> - Nar	7A			
41	<i>Pyrus syriaca</i> var. <i>syriaca</i> - Çakal Armudu	6A			
42	<i>Quercus brantii</i> - Karamişe	6B			
43	<i>Quercus infectoria</i> subsp. <i>veneris</i> - Mazi Meşesi	7A			
44	<i>Rhus coriaria</i> - Sumak	6A			
45	<i>Rosa canina</i> - Kuşburnu	3A			

Bitki Katalog Rehberi...

Işık İsteği

Nem İsteği

Toprak İsteği

Sıcaklık İsteği

Ekolojik Koşullara Uyum

Kuraklığa Dayanıklılık

Kullanım Alanları

Kaynakça

Fotoğraf Kaynağı

Coğrafi Yayılış Haritası

Kitapta kullanılan tüm coğrafi yayılış haritaları Bizim Bitkiler® (2024). Sürüm 3.1. İnternette yayınlanmıştır; <http://bizimbitkiler.org.tr/v3/demo/details.php?id=6308> (erişim tarihi 1 Eylül). kaynağından alınmıştır .

Fotoğraf Yerleşim Rehberi

TEŞEKKÜR

Bu kitap; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü'nce "Kent Kimliğini Yansıtacak ve İklim Değişikliğine Uyum Sağlayabilecek Odunsu Bitkiler Projesi" kapsamında hazırlanmıştır. Desteklerinden dolayı Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü'ne şükranlarımızı sunuyoruz.

Ayrıca:

- Çalışmanın Meteorolojik altlığını oluştururken verileri temin eden Meteoroloji Genel Müdürlüğüne,
- İl bazında bitki varlığına ilişkin listelerin hazırlanmasında "Nuh'un Gemisi Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Veri Tabanı" verilerinden yararlanmamıza ve eksikliği duyulan bazı fotoğraflara erişimi sağladıkları için Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'ne,
- Bitkilerin Türkiye'deki yayılışı hususunda, haritalardan ve bazı görsellerden yararlanmamıza olanak tanıyan Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi Müdürlüğü'ne,
- Fotoğraf arşivlerindeki görselleri bizimle paylaşan Sayın Prof. Dr. Mustafa VAR, Prof. Dr. Salih TERZİOĞLU, Prof. Dr. Aydın TÜFEKÇİOĞLU, Prof. Dr. Şevket ALP, Prof. Dr. İbrahim TURNA, Mustafa GÖKMEN, Serdar ÖLEZ ile Kew Royal Botanic Garden, International Dendrology Society, iNaturalist.org ve floranatolica kuruluşlarına teşekkürlerimizi sunarız.

